

ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๒
กรกฎาคม-ธันวาคม
พ.ศ. ๒๕๕๘
Vol.17 No.2
July-Dec2015

I

วารสารสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
The Journal of the Center for the Promotion of Arts and Culture, CMU

รมพยอม

พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา Lanna Traditional House Museum

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
The Center for the Promotion of Arts and Culture, Chiang Mai University

เปิดให้เข้าชม

จันทร์ – ศุกร์ 8.30 – 16.30 น.

Open Mon – Fri 8.30 am – 4.30 pm

เสาร์ – อาทิตย์ 9.00 – 16.30 น.

Sat–Sun 9.00 am – 4.30 pm

Tel : 053 94 3625, 053 94 3626

<http://art-culture.cmu.ac.th/th/museum>

(หยุดวันนักขัตฤกษ์ Closed on public holidays)

พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

ให้การต้อนรับทุกท่านด้วยบรรยากาศอันร่มรื่น พร้อมหมู่เรือนล้านนาอันทรงคุณค่า หากท่านเข้ามาภายในจะพบกับจุดบริการข้อมูลอาคารสีขาวหลังเล็กขนาดกะทัดรัดแบ่งเป็น 2 ห้องร่วมกับจุดบริการเครื่องดื่ม

ก่อนการเข้าชมเรือนท่านจะได้รับข้อมูลเบื้องต้น เป็นการแนะนำการเข้าชมเรือนโบราณล้านนาด้วยวีดิทัศน์ พร้อมเจ้าหน้าที่คอยให้บริการข้อมูลแก่นักเรียน นักศึกษา ผู้สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ทั้งนี้ยังบริการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สถานที่จัดงาน กิจกรรมต่างๆ รวมไปถึงการให้บริการจำหน่ายหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และสินค้าหัตถกรรม ของที่ระลึก ที่ควรค่าแก่การเก็บไว้เป็นความทรงจำที่ได้มาเยือนหรือเป็นของฝากที่สร้างความประทับใจแก่ผู้รับได้เป็นอย่างดี

โดยมีค่าธรรมเนียมการเข้าชมพิพิธภัณฑ์สำหรับนักเรียน นักศึกษา คนละ 10 บาท
บุคคลทั่วไป คนละ 20 บาทและงดเว้นค่าธรรมเนียมการเข้าชมสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี

อัตราการใช้สถานที่พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

ลำดับ	รายการพื้นที่ให้เช่า	อัตราค่าบำรุงการใช้พื้นที่แบบเหมาจ่าย (บาท/วัน)
1.	บริเวณพื้นที่โล่ง	
	บริเวณหน้าเรือนกาแล (เขื่อนพญาวังค์) เรือนไทลื้อ (เขื่อนหม่อนตุดหรือเขื่อนอู๋ตุต)	15,000 บาท
	2. บริเวณหน้าเรือนชาวเวียงเชียงใหม่ (เขื่อนพญาปลังกา) และยั้งข้าว (หลองข้าวสารภี)	15,000 บาท
	3. บริเวณหน้าเรือนทรงปั้นหยา (เขื่อนอนุสารสุนทร)	15,000 บาท
	4. ลานไม้หลวง	9,000 บาท
	5. ลานคั่นมะกอก	13,000 บาท
6.	ลานคอนกรีต	9,000 บาท
7.	พื้นที่ภายในอาคาร/พื้นที่ใช้สอย	
	เรือนกาแล (เขื่อนพญาวังค์) บริเวณชาน และเดิน หน้าตัวเรือน (ชั้น 2)	4,000 บาท
	8. เรือนชาวเวียงเชียงใหม่ (เขื่อนพญาปลังกา) บริเวณชาน และเดิน หน้าตัวเรือน (ชั้น 2) และบริเวณใต้อาคารพื้นปูกระเบื้อง	4,000 บาท
	9. เรือนไทลื้อ (เขื่อนหม่อนตุดหรือเขื่อนอู๋ตุต) บริเวณชั้น 2 ของเรือน และบริเวณพื้นที่ใต้ถุนเรือน	4,000 บาท
	10. เรือนพื้นถิ่นแม่แตง บริเวณชั้น 2 ของเรือน และบริเวณพื้นที่ใต้ถุนเรือน	2,000 บาท
	11. เรือนทรงปั้นหยา(เขื่อนอนุสารสุนทร) บริเวณชั้น 2 ของเรือน และบริเวณห้องโถงชั้น 1	4,000 บาท
12.	บ้านทรงอิทธิพลตะวันตก อาคารรูปทรงแบบโคโลเนียล (Colonial) หรือทรงอาณานิคม(เขื่อนลู่ควิ) บริเวณชั้น 1 และบริเวณชั้น 2	6,000 บาท

*** หมายเหตุ อัตราค่าบริการอื่นๆ สามารถสอบถามได้ที่ โทรศัพท์ 053 943626

บทบรรณาธิการ

ร่วมพoyมปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๒ นี้ ได้รับรวบรวมบทความเกี่ยวกับงานจิตรกรรมล้านนา ซึ่งเป็นงานศิลปกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญทางด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยได้เชิญอาจารย์ผู้สร้างสรรค์งานจิตรกรรมล้านนาในแขนงต่างๆ มาร่วมเขียนบทความ รวมถึงบทความเกี่ยวกับลวดลายเครื่องเงิน ซึ่งผู้เขียนแต่ละท่านได้นำเสนอเทคนิควิธีการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมในหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้อ่านได้ชื่นชมและเข้าใจอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ในนามของกองบรรณาธิการฯ ขออวยพรให้ผู้อ่านทุกท่านประสบความสำเร็จในความสุข ในปี ๒๕๕๙ ที่ใกล้มาถึงนี้

บรรณาธิการบริหาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี
ผู้อำนวยการ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ธันวาคม ๒๕๕๘

The second instalment of this year's Journal of Arts and Culture presents articles on Lanna Paintings - an art form which clearly reflect many social and cultural aspects. Many Lanna painters and Lacquerware experts also shared their knowledge and illustration skills on our pages for a better understanding.

As an Executive Editor and on behalf of the Editorial Board, I would like to take this opportunity to wish our readers a peaceful coming year 2016.

Editor in chief
Vilawan Svetsreni (Assistant Professor)
DIRECTOR
The Center for the Promotion of Arts and Culture,
Chiang Mai University
December 2015

วารสาร “ร่วมพoyม” จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอความเคลื่อนไหวในแวดวงศิลปวัฒนธรรม หวังให้เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ กำหนดออกราย 6 เดือน ติดต่อส่งข่าวสารได้ที่ <http://art-culture.cmu.ac.th> หรือ email: artculture.cmu@gmail.com หรือสำนักงานบรรณาธิการ ทัดคนดหรือขอคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏอยู่ในวารสารร่วมพoyม เป็นความคิดเห็นอิสระของผู้เขียนแต่ละท่านมิใช่ทรัพย์สินของกองบรรณาธิการหรือสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะที่ปรึกษาทรงคุณวุฒิ

อาจารย์วิทย์ พานิชพันธ์
อาจารย์จุลทัศน์ กิตติบุตร
อาจารย์นคร พงษ์น้อย
คุณรุจ จ่างตระกูล

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี

ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม
รุจิรา คอทอง
สนั่น ธรรมธิ

กองบรรณาธิการ

ฐานันท์ เครือระยา
วาสนา ม่วงคำ
สันต์ทัศน์ เพ็ญจันทร์
วนิดา เชื้อคำฟู
ศุภฤกษ์ กุลสุ
พิชัย แสงบุญ
ชนภา คำวงศ์
ต่อพงษ์ เสมอใจ
ชุติมา พรหมวัฒน์

นักเขียนประจำ

สนั่น ธรรมธิ
สมโชค อ่องสกุล
สุนทร บุญมี
พญ.ลลิตา อีระสิริ
ฐานันท์ เครือระยา
ภูเดช แสนสา

นักเขียนรับเชิญ

ลิขิต มาแก้ว
วิทยา พลวิฑูรย์

นักเขียนฝึกหัด

ณรงค์เดช ดอกแก้ว

จัดส่งวารสาร

รพีพรรณ ศรีทะ
ปัญญา แก้วคำ
จุฑามาศ ขุนหล่อ
สนอง คำบุญปัน

ผู้จัดพิมพ์

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อ.เมือง จ. เชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์ 0-5394-3625
โทรสาร 0-5322-2680

ศิลปกรรมสิ่งพิมพ์

FLUKE Graphic & Design
email: fluke.th@gmail.com
โทรศัพท์ 0-80496-9946

พิมพ์ที่

FLUKE Graphic & Design
จ.เชียงใหม่
โทรศัพท์ 0-80496-9946

สารบัญ

วารสารร่วมพยอม
ปีที่ 17 ฉบับที่ 2
กรกฎาคม - ธันวาคม
พ.ศ. 2558
ISSN 1689-2635

ภาพปก
ภาพจิตรกรรมฝาผนัง
วัดบวรศรีทวารวดี
อ.เมือง จ.เชียงใหม่
ถ่ายภาพโดย ต่อพงษ์ เสมอใจ

1

ลาถคำชั่วแด่ข
ภวขระบฏบชฉัไขข
ลิขิต มาแก้ว

30

ตำราตุลัษณะ

ช้าง

สนั่น ธรรมธิ

6

พื้นที่ตักดีลัทธิ
ใน“ปาวีเตช” ดอนที่ 2

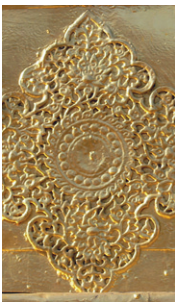
สมโชติ อ่องสกุล

32

จิตรกรรมพับสา
ลักษณะอุโบสถล้านนา

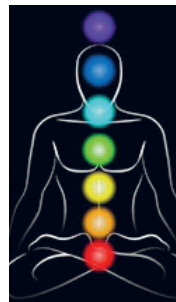
ภูเดช แสนสา

18

ลวดลายจีน
ในแผ่นทองจังโกล้านนา
ความเหมือนหรือความต่าง

วิทยา พลวิฑูรย์

38

แสง สีสัน
กับสุขภาพ

พญ.ลลิตา ชีระศิริ

24

แต้มดอก เขียนลาย
เครื่องเขียนล้านนา
เครื่องเขียนล้านนา คืออะไร?

ณรงค์เดช ดอกแก้ว

44

ข้าว
ประชาสัมพันธ์

ลาวคำขาวแต้บ วาทะบฏบชฉัฏฐะ

เรื่อง : ลิปิกร มาแก้ว¹

1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลิปิกร มาแก้ว อาจารย์ประจำสาขาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่

ทองคำเปลวกับความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เกิดขึ้นคู่กันมายาวนานใช้ในการประดับตกแต่งลวดลาย ด้วยการปิดทองอาคารสถาปัตยกรรมทางศาสนา เครื่องสักการะแห่งความศรัทธาและยังใช้ตกแต่งอาคารสถาปัตยกรรมของสถาบันกษัตริย์อีกด้วย ปรากฏในดินแดนประเทศลุ่มน้ำโขงในหลายประเทศ คือ เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมืองเชียงตุง ประเทศพม่า เมืองสิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนาม และในประเทศไทย เป็นต้น ดังหลักฐานปรากฏในวัดวาอารามและในวังหรือหอคำต่างๆ ในอดีตอาณาจักรล้านนา

“ลายคำ” ศิลปะแห่งความศรัทธา ภูมิปัญญางานช่างของล้านนาแสดงถึงความศรัทธาที่บรรพชนสลาล้านนาสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการปิดทองลวดลายประดับสถาปัตยกรรมอาคารทางศาสนา เพื่อความงามอันทรงคุณค่าและการแก้ปัญหาในเชิงช่าง คือการลดความความแข็งกระด้างของโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมเส้นตรง เส้นนอน และลักษณะของรูปทรงเลขาคณิตต่างๆ ให้เกิดความนุ่มนวล มลึงเมื่องด้วยแสงที่กระทบกับลวดลายคำประดับตกแต่ง อีกนัยยะหนึ่งเพื่อสร้างความศรัทธาปสาทะ ให้เกิดขึ้นเมื่อเข้ามาในพระวิหาร ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ แสงแห่งเทียนบูชาพลั้วไหวกระทบองค์พระพุทธรูปและลวดลายคำที่ประดับตกแต่งภายใน ควันรูปศิลปะคลั่งทั่วบริเวณเปรียบเสมือนดินแดนแห่งสภาวะทิพย์สร้างบรรยากาศให้รู้สึกถึงความศรัทธาเกิดความสุขสงบในจิตใจ เป็นความงดงามที่ปรากฏตามศาสนาสถานของล้านนาทั่วไป และลายคำยังใช้ประดับตกแต่งเครื่องสักการะต่างๆ ของล้านนา เช่น สัตตภัณฑ์ หีดธัมม์ หรือตู้พระไตรปิฎก และประทับธรรมคัมภีร์ที่ใช้ประทับด้านบนและด้านล่างของ ใบลานจดจารวรรณกรรมทางพุทธศาสนา เป็นต้น การปิดทองคำเปลวบนลวดลายที่มีความสำคัญเพื่อต้องการสร้างจุดเด่นเน้นความสำคัญของลวดลายและแผ่ขยายสำคัญเพื่อแสดงออกถึงความอุดมสมบูรณ์ เจริญรุ่งเรือง หรือแสดงสัญลักษณ์ของความศรัทธา เช่น ภาพของดอกบัว แสดงถึงสัญลักษณ์ของความศรัทธา และภาพของดอกบัวยังแสดงถึงสัญลักษณ์แทนพระพุทธองค์ ดอกไม้ทิพย์ แสดงถึงลักษณะความเป็นสภาวะทิพย์เหนือจริง เทวดาเครื่องทรงของกษัตริย์เป็นสมมุติเทพ

ศิลปะ คือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึก ความศรัทธาตามบริบทของวัฒนธรรมนั้นๆถ่ายทอดผ่านทัศนธาตุทางศิลปะ คือ เส้น สี แสงเงารูปร่างรูปทรง องค์ประกอบทางศิลปะ เป็นต้น สื่อความหมาย สร้างสัญลักษณ์ ผ่านกระบวนการการสร้างสรรคในทักษะฝีมือ ออกมาในรูปแบบต่าง เช่น ภาพวาดลายเส้น จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปะภาพพิมพ์ เช่น ลายคำแม่พิมพ์ลายฉลุ เป็นต้น ในอดีตศิลปะสร้างขึ้นเพื่อรับใช้ความเชื่อ ความศรัทธาทั้งในศาสนา และสถาบันกษัตริย์ช่างที่มีฝีมือมักจะรับใช้กษัตริย์เจ้านายในวัง เรียกว่าช่างหลวง ส่วนช่างที่ทำงานอยู่นอกวัง เรียกว่าช่างราษฎร์หรือช่างชาวบ้าน สร้างสรรค์ผลงานเพื่อวัดวาอาราม ศาสนสถานของชาวบ้านทั่วไปเหล่านี้เกิดจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนาปรารถนาที่จะจรรโลงสืบทอดพระศาสนา จึงมีความวิจิตรบรรจงประณีตงดงาม

กระบวนการวิธีการสร้างผลงานลายคำในล้านนา

ลายคำ ที่ปรากฏโดยทั่วไปในการประดับอาคารสถาปัตยกรรมทางศาสนาและเครื่องสักการะในล้านนามักจะนิยมปิดทองลวดลายบนสีพื้นแดงชาด (ล้านนาเรียกว่า “หาง”) ซึ่งในภาคกลางเรียกว่า “ปิดทองล่องชาด” หรือ “ปิดทองลายฉลุ” และใช้สีดำจากยางรักลักษณะของลวดลายจะเป็นแบบ 2 มิติ จะมี 4 วิธีการคือ

กระบวนการวิธีการแรก ลายคำแม่พิมพ์ผลุลาย เป็นวิธีการทำลายคำโดยใช้แม่พิมพ์ผลุลาย คือ สร้างแบบแม่พิมพ์ผลุลวดลายบนหนังสัตว์หรือกระดาษสาด้วยลิว ปัจจุบันนิยมใช้แผ่นพลาสติกใสผลุลายด้วยมีดคัดเตอร์แล้วจึงนำไปทาบกับนั่งที่เตรียมพื้นด้วยรักหรือชาด ปัจจุบันนิยมใช้น้ำมันรองพื้นและใช้เช็ดตามลายฉลุจากนั้นจึงปิดทองคำเปลว ตามลายฉลุที่ใช้รักเช็ดไว้ เมื่อเสร็จแล้วก็จะปรากฏลวดลายคำ หรืออีกวิธีการหนึ่งคือใช้รักเช็ดบนผนังที่ต้องการปิดทองให้ทั่วแล้วทาบบแม่พิมพ์ลายฉลุและปิดทองคำเปลวลงไปก็สามารถทำได้เช่นเดียวกันแล้วแต่กระบวนการวิธีของช่างแต่ละคน วิธีการนี้ทำได้รวดเร็วและไม่ซับซ้อนมักใช้ทำลวดลายที่ซ้ำๆ กันหรือลวดลายที่ต่อเนื่องกัน

กระบวนการวิธีการที่สอง ลายคำขุดดอก ฮายลาย เป็นการทำโดยวิธีการขุดดอก ฮายลายหรือขุดขีดลายเส้นลงบนพื้นที่ที่ปิดทองไว้แล้ว โดยใช้เหล็กแหลมจาร

หรือชุดให้เป็นลวดลาย วิธีการนี้คล้ายกับการจารตัวอักษรลงบนแผ่นใบลาน และคล้ายคลึงกับการทำลวดลายบนผิวภาชนะเครื่องรักหรือเครื่องเงินที่เรียกว่า “ยายดอก” หรือ ยายลาย คือการใช้เหล็กปลายแหลมชุดเอาผิวทองด้านบนออก เกิดเป็นเส้นลายสีเข้มหรือสีแดงของชาดบนพื้นทอง ลักษณะพิเศษของการทำลวดลายแบบนี้คือ ช่างต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญและเข้าใจในลวดลายต่างๆ เป็นอย่างดี เพราะต้องใช้ทักษะฝีมือสูงในการยายลาย มีความสดของลายเส้นที่ชุดออก เช่นลวดลายบนเสาวิหารพระพุทธ วัดพระธาตุลำปางหลวง จังหวัดลำปาง มีความงดงามและทักษะฝีมือสูงของช่าง มีการแสดงออกทางศิลปะในการยายลาย ปรากฏเป็นรูปต่างๆ ทั้งวิถีชีวิตชาวบ้าน ลวดลายสัตว์หิมพานต์ เป็นต้น

กระบวนการวิธีการที่สาม ลายคำแม่พิมพ์ผลุลายผสมกับการชุดดอกยายลาย เป็นวิธีการที่ผสมระหว่างแม่พิมพ์ผลุลวดลายปิดทองกับการชุดดอกยายลาย กล่าวคือ ทำโครงสร้างด้วยวิธีการแม่พิมพ์ผลุลวดลายปิดทองเป็นรูปภาพต่างๆแล้วยายลายในรายละเอียดแต่งแต้มลายเส้นให้งดงาม เช่น ภาพเทวดา และลวดลายเครือเถาต่างๆ ทำให้ลวดลายมีความละเอียดมากขึ้นและต้องมีความชำนาญในการยายลายด้วยเพราะจะต้องทำในขณะที่รักยังไม่แห้งสนิท เพราะถ้าแห้งแล้วจะทำให้ยายลายได้ยาก วิธีการดังกล่าวนี้เป็นลักษณะพิเศษ และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของลายคำล้านนา ปรากฏในการใช้ประดับอาคารทางศาสนาและเครื่องสักการะล้านนาในทุกช่วงสมัย

กระบวนการวิธีการที่สี่ ลายคำน้ำรด การเขียนลายคำน้ำรด เป็นวิธีการที่ได้รับอิทธิจากภาคกลาง ซึ่งเรียกว่า ลายรดน้ำ เพิ่งจะเข้ามาสู่ในล้านนาในระยะหลัง ลักษณะพิเศษของลายรดน้ำ คือ การเขียนลายรดน้ำใช้น้ำยาหารดาลเขียนบนพื้นซึ่งทาด้วยยางที่ได้จากต้นรัก เมื่อเขียนเสร็จแล้วจึงเช็ดรัก ปิดทองแล้วเอาน้ำรดน้ำยาหารดาลที่เขียน เมื่อถูกน้ำก็จะหลุดออก ส่วนที่เป็นลวดลายทองก็จะติดอยู่ทำให้ลวดลายหรือรูปภาพที่ปรากฏหลังการรดน้ำเป็นสีทองเพียงสีเดียวบนพื้นสีดำหรือสีแดง กรรมวิธีนี้ทำสืบต่อกันมาแต่โบราณเป็นวิธีการที่แตกต่างจาก 3 วิธีที่กล่าวมาโดยต้องอาศัยช่างที่มีความชำนาญพิเศษเฉพาะด้านต้องใช้เวลาใน

การทำงาน มีขั้นตอนในการทำงาน เช่น การเตรียมพื้นรัก การเตรียมน้ำยาหารดาล การเตรียมรักเช็ดและปิดทองคำเปลว ใช้เวลาในการทำงานพอสมควร ในล้านนานั้นจะปรากฏวิธีการนี้ในงานที่มีรายละเอียดสูง เช่น บานประตู หน้าต่างวิหาร อุโบสถ หีถธรรม ธรรมมาสน์ สัตตภัณฑ์ เครื่องสักการะต่างๆ และเครื่องใช้ของเจ้านายชั้นสูง เป็นต้น

ประเภทของลวดลายที่นิยมเขียนลายคำของล้านนา

ประเภทของลวดลายที่นิยมเขียนลายคำของล้านนามีความหลากหลายในรูปแบบไม่มีลักษณะตายตัวแต่ละมีลักษณะเฉพาะลายเส้นของแต่ละบุคคลหรือสืบทอดต่อกันมาตามสายสกุลช่าง อาจแบ่งตามลวดลายดังนี้คือ

1. ลวดลายรูปทรงเรขาคณิต เช่น สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ห้าเหลี่ยม หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม วงกลม วงรี เป็นต้น
2. ลวดลายภาพพระพุทธเจ้า
3. ลวดลายทิพย์เทพเทวา เช่น เทวดา พระอินทร์ พระพรหม ทิพยธรรมา เป็นต้น
4. ลวดลายบุคคลต่างๆ เช่น พระอรหันต์ พระสาวก และผู้ชาย ผู้หญิง เป็นต้น
5. ลวดลายสัตว์หิมพานต์ เช่น พญานาค กินรีกนิรา สิงห์ มอม ลวง เป็นต้น
6. ลวดลายสัตว์ต่างๆ ทั้งสัตว์บกและสัตว์น้ำ เช่น เสือ สิงห์ วัว หมู นก งู ลิง ไก่ จิ้งจก ปลา กุ้ง ฯลฯ
7. ลวดลายเครือล้านนาหรือพันธุ์พฤกษาต่างๆ
8. ลวดลายธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ โขดหิน
9. ลวดลายสถาปัตยกรรม เช่น ปราสาท อาคาร บ้านเรือน เป็นต้น

ลายคำ น้ำแต้ม ลายคำในล้านนา มีกระบวนการวิธีการที่หลากหลายสร้างขึ้นด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา จากนามธรรมสู่รูปธรรม จากรูปทรงภายในสู่รูปทรงภายนอก **ลายคำ น้ำแต้ม** เป็นกระบวนการวิธีการหนึ่งที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ จากการทดลอง แก้ปัญหา และปฏิบัติการสร้างสรรค์ด้วยการใช้ยางมะเดื่อ เขียนด้วยพู่กัน ตัดเส้น ถมพื้น แล้วปิดทองคำเปลว เกิดเป็นรูปร่างรูปทรง เนื้อหาเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ

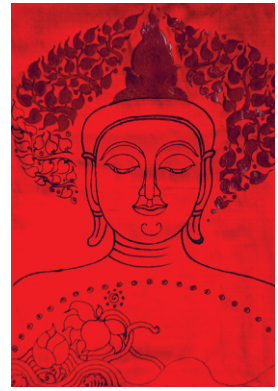
ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

ภาพที่ 4

ภาพที่ 5

ภาพที่ 6

ภาพที่ 7

5. เมื่อสีแห้งแล้วจะเห็นรอยเส้นปากการางๆ ใช้นางมะเตือระบายโดยเว้นเส้นปากกาไว้ (ภาพที่ 5)

6. ระบายยางมะเตือเสร็จแล้วรอให้แห้งหมาดๆ ใช้นางคำเปลวปิดบนยางมะเตือให้ทั่ว แล้วกดทองคำเปลวให้เรียบ (ภาพที่ 6)

7. ตกแต่งใส่ไม้กลึงด้านบนและด้านล่างของภาพ ร้อยเชือกใช้แขวนภาพ (ภาพที่ 7)

8. ภาพพระพุทธรูป พระประจักษ์วันเกิด ลายค่าน้ำเต้า บนผ้าไหม, ลิปกร มาแก้ว, 2544 (ภาพที่ 8)

ลายคำล้านนาค้นจากกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญอีกแบบหนึ่งที่สามารถบ่งบอกถึงคติความเชื่อของคนล้านนา กรรมวิธีของงานช่างตลอดจนการแสดงออกทางศิลปะแสดงถึงความรู้สึกรักใคร่และการสัมพันธ์กับสังคม วัฒนธรรมอีกทั้งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีอีกด้วยจากบริบทของสังคมล้านนาทำให้การสร้างสรรคผลงานลายค่าน้ำเต้านี้ยังก่อให้เกิดคุณค่าและความหมายมากขึ้นทั้งคุณค่าและความงามทางศิลปะและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ถือว่าเป็นการต่อยอดขององค์ความรู้ภูมิปัญญาของบรรพชนล้านนา ให้คงอยู่และสืบต่อไปในอนาคต ลายค่าน้ำเต้าถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์จะต้องดำเนินการสอดคล้องกันระหว่างความคิดและทักษะฝีมือ การทดลองหา วัสดุพื้นถิ่น และถ่ายทอดรูปแบบ พร้อมกับ การพัฒนาลีลาลาย เพื่อให้ได้ผลงานสร้างสรรค์ที่ประกอบด้วยคุณค่าทั้งรูปแบบและเนื้อหาในการนำเสนอ

ภาพที่ 8

กระบวนการการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสิ่งที่สำคัญคือการเข้าใจตัวเราเองศิลปะไม่ใช่สิ่งที่แยกจากตัวเรา มันเกิดและเติบโตพร้อมกันเรา พร้อมกับศักยภาพที่อยู่ในตัวเราเอง ประสบการณ์คือแรงกระตุ้นที่จะสร้างรูปทรงสัมผัสให้แก่นิภาพหรือความรู้สึกแสดงออกด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับเนื้อหา และธรรมชาติแท้ในตัวเราเองวิถีชีวิตสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้านกายภาพและทางด้านวัฒนธรรมสังคมล้านนาหล่อหลอมให้เกิดประสบการณ์กระตุ้นการระลึกรู้ แสดงออกของมโนคติสร้างให้เกิดรูปทรง สัญลักษณ์ และความหมาย สร้างเป็น“รูปทรง”จากมโนภาพและความรู้สึกของการแปรความหมายจากวรรณกรรมพุทธศาสนาล้านนาสู่การสร้างสรรค์ต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาล้านนา

บรรณานุกรม

จิรศักดิ์ เดชวงศ์ญา. “ลายคำเสาวITARพระพุทธวัดพระธาตุลำปางหลวง”, ในวารสารเมืองโบราณ. ปีที่ 23 ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน 2540, หน้า 113 - 128.

คณะวิจัยศูนย์โบราณคดีภาคเหนือ.2555.พุทธศิลป์ล้านนาคุณค่าศรัทธาและการอนุรักษ์. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์วนิดาการพิมพ์.

ลิปิกกร มาแก้ว.2549.จิตรกรรมลายเส้น(แนวทางการสร้างสรรค์เฉพาะตน). เชียงใหม่: คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.

ลิปิกกร มาแก้ว.2557. เส้นสาย ลายศิลป์ในคัมภีร์ไบลานและพับสา เอกสารประกอบการเสวนาวิชาการ “ศาสตร์และศิลป์ในคัมภีร์ไบลานและพับสา”. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ศุภชัย ชยสุโก, พระ.2553. ผ้ายันต์(เฉพาะที่ข้าพเจ้าพบในภาคเหนือ) เอกสารสำเนาเผยแพร่. เชียงใหม่: อาคารเรือนเดิม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศรีเลา เกษพรหม. “น้ำแต้ม”.สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคเหนือ เล่ม 6. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, 2542.

สุรพล ดำริห์กุล. ลายคำล้านนา. กรุงเทพฯ; เมืองโบราณ, 2544.

“พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ใน “ป่าวิเศษ” ตอนที่ 2

เรื่อง: สมโชติ อ๋องสกุล¹

โบราณสถานหมายเลข 1: องค์เจดีย์ฐานแปดเหลี่ยมวัด (หลังขุดแต่ง - ก่อนบูรณะ)

3.2 วัดร้างหรือ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ในสวนพุทธธรรมที่พบเพิ่มเติม

พ.ศ.2551 คณะศรัทธาวัดอุโมงค์ ได้เชิญนายเกรียง ไกร สัมปชิต ขณะดำรงตำแหน่ง อธิบดีกรมศิลปากร และคณะซึ่งประกอบด้วยนายสหวัดน์ แนนหนา ผู้อำนวยการสำนักศิลปากร ที่ 8 เชียงใหม่ (ตำแหน่งขณะนั้นต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากรและลาออกกรณีไม่เห็นชอบให้รั้ออาคารศาลฎีกาข้างสนามหลวง) และนักวิชาการเช่น ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา รศ.สมโชติ อ๋องสกุล ฯลฯ ชมร่องรอยโบราณสถานหลังวัดอุโมงค์

อธิบดีกรมศิลปากร มอบหมายให้สำนักศิลปากร ที่ 8 เชียงใหม่ ดำเนินการขุดค้นและขุดแต่งทางโบราณคดี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 ถึงปัจจุบันได้พบ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ในสวนพุทธธรรม เพิ่มขึ้นอีก 4 แห่งตามลำดับดังนี้

3.3 “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่พบเพิ่มแห่งที่ หนึ่ง (ปัจจุบันเรียกว่า: พระธาตุเถรจันทร์)

3 ธ.ค. 2551-17 พ.ค. 2552 โครงการขุดค้น ขุดแต่งทางโบราณคดีเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน วัดร้างในเขตอุทยานเมืองเชียงใหม่ ดำเนินการโดย ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซ่อฟ้าก่อสร้าง มีนางสาวอรชุลี วิเชียรประดิษฐ์ เป็นนักโบราณคดี ควบคุมงานโดย นายไกรสิน อุ๋นใจจันต์ (นักโบราณคดีระดับชำนาญการพิเศษ) สำนักศิลปากร ที่ 8 เชียงใหม่ งบประมาณ 857,000 (แปดแสนห้าหมื่นเจ็ดพันบาทถ้วน) พบร่องรอยวัดตั้งบนเนินสูง

3.3.1 สิ่งสำคัญที่พบได้แก่

- (1) องค์เจดีย์ฐานแปดเหลี่ยม อยู่กลาง “ช่วงพระธาตุ” มีฐานระเบียงคตด้านทิศเหนือยาวเต็มพื้นที่ช่วง
- (2) ปลียอดและปัทมบาท (ส่วนรองรับปลียอด) ตกลงมาบริเวณฐานประทักษิณทางด้านทิศตะวันออก ภายในปลียอดพบเม็ดทรงกลม ทองรี ขนาด 0.2-2.6 ซม. จำนวน 3994 เม็ด พร้อมพระพุทธรูป 3 องค์และสลูปะเจดีย์จำลอง
- (3) วิหาร แนวทิศตะวันออก-ตะวันตก ขนาดอาคารกว้าง 8 เมตรยาว 21.7 เมตร มีฐานที่ประดิษฐานพระประธาน
- (4) กำแพงแก้ว รอบพื้นที่ “ช่วงพระธาตุ”
- (5) ทางเดินระหว่างวิหารกับ “ช่วงพระธาตุ”
- (6) บันไดทางขึ้น “ช่วงพระธาตุ”
- (7) บันไดทางขึ้นวัด
- (8) ฐานอาคารก่ออิฐทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 3.8 เมตรและผนังอาคารที่เทพังลง
- (9) พบอิฐมีจารึกดังนี้
อิฐก้อนที่หนึ่งมีจารึกอักษรฝักขาม เขียนตัวเลข 1 (พบรูปแบบตัวเลขนี้ในจารึก ชม. 4 พ.ศ.2040 ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่) อิฐก้อนที่สองมีจารึกอักษรฝักขาม เขียนตัวเลข 100 อิฐก้อนที่สามมีจารึกอักษรฝักขาม เขียนว่า “ไลปานแล” อิฐก้อนที่สี่มีจารึกอักษรฝักขาม เขียนว่า 44 ท หรือ 45 ท อิฐก้อนที่ห้ามีจารึกอักษรฝักขาม เขียนว่า ฦ ทิ
- (10) เศษเครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตจากหลายแหล่ง เช่น แหล่งเตาพื้นเมือง แหล่งเตาเวียงกาหลง แหล่ง

1 รองศาสตราจารย์ สมโชติ อ๋องสกุล ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ปัลลียอดและปัทมบาท

เตาสันกำแพง แห่ลงเตาพะเยาและเครื่องถ้วยจีนสมัย ราช วงศ์หมิง (พศ.1911-2187)

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์ เชียงใหม่ การขุดค้น/ขุดแต่งทางโบราณคดีเพื่อการ อนุรักษ์กลุ่มโบราณสถานวัดร้างในเขตอรัญญิกเมือง เชียงใหม่ ระยะที่ 1 วัดพระธาตุแสงจันทร์(ร้าง) ตำบลสุ เทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จัดทำโดยห้างหุ้นส่วน จำกัดช่อฟ้าก่อสร้าง เสนอสำนักศิลปากรที่ 8 เชียงใหม่ กรมศิลปากร ปีงบประมาณ ปี 2552)

3.3.2 พระมหาเถรจันทร์

วัดร้างหรือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่พบใหม่แห่งแรกนี้เดิม เรียกว่า พระธาตุเถรจันทร์ (ต่อมามีผู้เขียนป้ายติดเป็น “พระธาตุแสงจันทร์”) เป็นชื่อที่มีบุคคลในประวัติศาสตร์ จาก ใบลาน ชุด อุปเทศเถรจันทร์ ฉบับวัดเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 1 ผูก 53 หน้าลานอักษร ธรรมล้านนา ภาษาบาลี-ไทยวนและใบลานชุดปัญหาเถร จันทร์ กล่าวถึงมหาเถรจันทร์ ดังนี้

ประมาณ พ.ศ.1900-1910 ท่านเถรจันทร์ถือกำเนิดที่ หมู่บ้านแห่งหนึ่งชื่อ “บ้านไผ่” อยู่ใน “เมืองว้าว” ดร.ฮันส์ เพนธ์ (Hans Panth:2480-2552) สันนิษฐานว่า ที่ตั้ง บ้านไผ่ (1) ต้องอยู่ไม่ไกลจากดอยสุเทพ (2) ต้องอยู่ทาง ทิศใต้หรือทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองเชียงใหม่ เพราะ “หลวงปู่” (อาจารย์ของอาจารย์) ของท่านเถรจันทร์อยู่ที่ วัดดอยคำ ซึ่งอยู่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของวัดอุโมงค์ ระยะ ห่างเพียงประมาณ 4 กิโลเมตร

พ.ศ.1921 ท่านเถรจันทร์ได้บรรพชาเป็นสามเณรใน วัดใน “บ้านไผ่” จนอายุ 17 ปีก็เข้าไปตัวเมืองเชียงใหม่ พักที่วัด “โพธิ์น้อย” (อ่านว่าโพดน้อย)(อาจมาจาก “พอย น้อย”) ท่านเถรจันทร์อุปสมบทเป็นภิกษุ ที่วัด “โพธิ์น้อย” (อ่านว่าโพดน้อย)

เอกสารกล่าวว่าหลังอุปสมบทแล้ว 3 ปี หรือภาย หลังที่พระบรมสารีริกธาตุได้ถูกอัญเชิญจากวัดสวนดอก (พระมหาสุมนเถรนำมาเมื่อ พ.ศ.1914) ไปประดิษฐาน บนพระธาตุดอยสุเทพ (พ.ศ.1929) ได้ 7 ปี พระเถรจันทร์ ได้ขึ้นไปบนดอยสุเทพ ณ ที่นั่นท่านได้สวดมนต์อยู่หลาย ครั้งหลายเวลาทั้งในเวลากลางวันกลางคืนด้วยความหวัง ว่าจะได้ “ปัญญารูธรรมของพระพุทธเจ้า”

คราวหนึ่งขณะที่พระเถรจันทร์กำลังสวดมนต์อยู่ นางเทพธิดาองค์หนึ่งรูปโฉมงดงามได้ปรากฏตัวใกล้ๆ ตัว ท่านถามท่านว่า เหตุใดท่านจึงสวดมนต์อยู่ที่นี่ พระเถร จันทร์บอกว่า “เราใคร่มีปัญญารูธรรม” ของพระพุทธเจ้า เทพธิดาถามต่อว่า หากท่านได้สติปัญญา สามารถเรียน ธรรมดังกล่าวแล้ว ท่านจะลาสิกขาหรือไม่ พระเถรจันทร์ ตอบว่า “ไม่สึก”

เทพธิดากล่าวว่า “เฮาจักหื้อปัญญาแก่ท่านแล” และยื่นสิ่งหนึ่งถวาย (เล่ากันว่าคือสุมหาม หรือหมาก เคี้ยว) พระเถรจันทร์รับของจากมือนางเทพธิดา และเปลือ สติรวบถูกปลายนิ้วของนางเทพธิดาด้วย เพราะ นางนั้น “งามน่อกอดบ่ได้” นางเทพธิดาจึงสาปพระเถรจันทร์ว่า “ท่านจงหาสติไม่ได้แล” (อสติมา กโรติ)

พระเถรจันทร์กลับมายังวัดประจำหมู่บ้านที่ท่าน อยู่ ได้ศึกษาพระคัมภีร์พุทธศาสนาอย่างขะมักเขม้นจน แดกฉาน ไม่ถึงสามเดือนครึ่งก็เจนจบ แต่ท่านมักจะขาด สติในการกระทำต่างๆ เป็นคราวๆ ชอบเร่ร่อนและหลีก เร้นอยู่ในป่า

ประมาณ พ.ศ.1923 ในรัชสมัยพญาเกือนา (พ.ศ. 1898-1928)ได้นิมนต์พระเถรจันทร์พำนักที่วัดเวฬุภักฐา ราม (แปลว่าวัดป่าไผ่ 11 กอ) เอกสารเรียกพระเถรจันทร์ ว่าเถรจันทร์ บ้าง เจ้าจันต๊ะสลม บ้าง (อ่านว่า สะลัม มา จากคำว่า ศรมณะ ในภาษาสันสกฤต) ความรู้ที่แตกฉาน

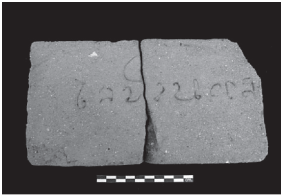
โบราณสถานหมายเลข 2: วิหาร

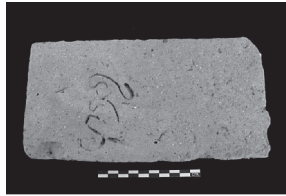
ภาพก้อนอิฐที่มีจารึก
พบเป็นส่วนก่อผนังวิหารทางด้านทิศใต้

ภาพก้อนอิฐที่มีจารึก
พบเป็นส่วนก่อผนังวิหารทางด้านทิศใต้

ก้อนอิฐที่มีจารึก
พบเป็นส่วนก่อผนังวิหาร
ทางด้านทิศเหนือ

ก้อนอิฐที่มีจารึก
พบเป็นส่วนก่อผนังวิหาร
ทางด้านทิศเหนือ

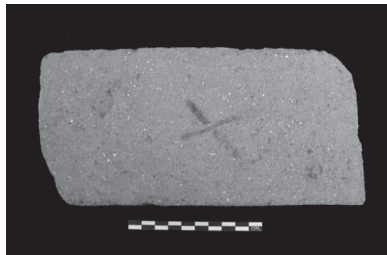
ก้อนอิฐที่มีจารึก
พบเป็นส่วนก่อกำแพงแก้ววิหาร
ทางด้านทิศเหนือ

ภาพก้อนอิฐที่มีการ
กดประทับจุดพบเป็นส่วน
ก่อผนังวิหารทางด้านทิศเหนือ

ภาพก้อนอิฐที่มีรอยขีดรูปกากบาท
พบเป็นส่วนก่อผนังวิหาร
ทางด้านทิศเหนือ

ภาพ ก้อนอิฐที่มีรอยขีดรูปกากบาท
พบเป็นส่วนก่อผนังวิหารทางด้านทิศใต้

ก้อนอิฐที่มีรอยขีดรูปกากบาท และรอยเท้าสัตว์
พบเป็นส่วนก่อผนังวิหารทางด้านทิศใต้

ของพระเถระจันท์เลื่องลือระบือไกล เอกสารกล่าวว่าพระมหาเถระประจำเมืองเชียงใหม่ 6 องค์คือ (1) ธรรมเทโว (2) ดิกขปัญโญ (3) เวทกยาเมกะ (4) จักรปัญโญ (5) พุทธาทิโจจริยะ (6) โสมทิจโจจริยะ สองท่านแรกเป็นคณเชียงใหม่ สองท่านต่อมาเป็นพระชาวอังวะ สองท่านสุดท้ายเป็นพระชาวไท่ ล้วนทรงความรู้ในพระคัมภีร์ไตรปิฎก แต่เมื่อมีปัญหา ก็มักปรึกษาหารือไต่ถามความเห็นจากพระเถระจันท์

พญาเกือนา (พ.ศ.1898-1928) ได้อาราธนาให้พระเถระจันท์ รจนาเรื่อง “จริยวัตรสำหรับเจ้าเมือง” พระเถระจันท์ได้รจนาจริยวัตรของเจ้าเมือง สำหรับเจ้านายและขุนนาง และจริยวัตรอันควรแก่สมณะไว้ด้วย พระเถระ

จันท์มีอายุได้ 77 ปี มรณภาพเมื่อประมาณ พ.ศ.1988

(ดู ฮันส์ เพนซ์ “ประวัติวัดอุโมงค์เถระจันท์ เชียงใหม่” ใน ประวัติวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม เชียงใหม่: คณะพุทธนิคมเชียงใหม่ จัดพิมพ์ ครั้งที่ 9 หน้า 29-39 และใบลาน ชุด อุทิศเถระจันท์ ฉบับวัดเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 1 ผูก 53 หน้า ลานอักษรธรรมล้านนา ภาษาบาลี-ไทยวน ชันปะ ปิ่นเงิน ปรวรรตจากเอกสารถ่ายสำเนาไมโครฟิล์มหมายเลข 0005 ขม. 011400205 สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2554)

3.4 “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่พบเพิ่มแห่งที่สอง
(ปัจจุบันเรียกว่าวัดฤๅษีชีวกะ)

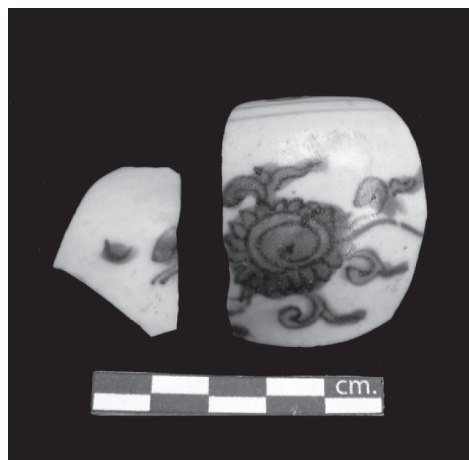
ภาพแผ่นฉัตรสำริดที่พบในกริด

ภาพพระพุทธรูปสำริดพบบรรจุภายใน
แกนกลางปลียอดเจดีย์ในพื้นที่

ภาพพระสถูปเจดีย์จำลอง
ที่พบบรรจุภายในแกนกลาง
ปลียอดเจดีย์

ภาพเศษภาชนะดินเผาเนื้อละเอียดจากแหล่งเตาในประเทศ
จีน สมัยราชวงศ์หมิง พบจากการขุดแต่งระดับพื้นใช้งาน
ทางด้านทิศเหนือของวิหาร

ปีงบประมาณ 2553 สำนักศิลปากร ที่ 8 เชียงใหม่
จ้างเหมาบริษัทปริยะธุรกิจ จำกัด ดำเนินการขุดแต่ง/ขุด
ค้นโบราณสถานวัดฤๅษีชีวกะ มีนายประพนธ์ กรณีกิจและ
นายวีรเกียรติ คลังจตุรเวทย์เป็นนักโบราณคดี ได้พบร่อง
รอยวัดดังนี้

(1) วิหารขนาดกว้าง 8 เมตรยาว 25.10 เมตร มีฐาน
ชุกชีเป็นฐาน 8 เหลี่ยมกว้างด้านละ 1.9 เมตร

(2) เจดีย์ประธาน ฐานสี่เหลี่ยมยาวด้านละประมาณ
5 เมตร ฐานเชิงชั้นที่หนึ่งสูงประมาณ 40 เซนติเมตร
ฐานเชิงชั้นที่ 2 สูงประมาณ 10 เซนติเมตร ส่วนบนพัง
ทลาย มีลานประทักษิณพื้นปูอิฐ

(3) วิหารกว้าง 8.6 เมตร ยาว 18.60 เมตร พื้น
ภายในวิหารปูอิฐขนาดใหญ่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด
26 x 26 เซนติเมตร และ 34x34 มีฐานชุกชี

(4) บันไดทางขึ้นวิหาร

(5) ฐานอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาด กว้าง 5 เมตร
ยาว 1.80 เมตร ต่อมา มีการสร้างอาคารทับ คือ พ.ศ.2523
สร้างศาลาประดิษฐานพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา พ.ศ.
2526 สร้างวิหารพระพุทธรธรรม

(6) เจดีย์แปดเหลี่ยม ขนาดกว้างด้านละ 2.40 เมตร
เหลือสูง 1.20 เมตร และฐานอาคารด้านหน้าเจดีย์

(7) เจดีย์แปดเหลี่ยม กว้างประมาณ 70 ซม.ยาว
ประมาณ 6 เมตร เหลือสูงประมาณ 15 ซม.

(8) แนวหินกันดินถล่ม

(9) โบราณวัตถุที่พบเช่นภาชนะเนื้อแกร่ง กล้อง

ยาสูบดินเผาเนื้อแกร่ง เครื่องถ้วยจีนมีอักษรที่กันถ้วย
สมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ.1911-2187) ชิ้นส่วนพระพุท
รูปขนาดเล็ก เศียรพระพุทธรูปสำริด ฯลฯ

พื้นที่นี้มีการสร้างศาลาอาศรมฤๅษีชีวกะ เมื่อ พ.ศ.
2525 โดย พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร ดังนั้นจึงเรียกว่า
วัดฤๅษีชีวกะ

(ดูรายงานการขุดแต่งโบราณสถานในเขตอรัญญิก
เมืองเชียงใหม่ วัดฤๅษีชีวกะ (ร้าง) ตำบลสุเทพ อำเภอ
เมือง จังหวัดเชียงใหม่ เสนอสำนักศิลปากร ที่ 8 เชียงใหม่
จัดทำโดยบริษัทปริยะธุรกิจ จำกัด พ.ศ.2553)

3.5 “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่พบเพิ่มแห่งที่ สาม (ปัจจุบันเรียกว่าวัดพระนอน)

ปีงบประมาณ 2554 สำนักศิลปากร ที่ 8 เชียงใหม่
ได้จ้างเหมาบริษัทปริยะธุรกิจ จำกัด ดำเนินการขุดแต่ง
ขุดค้นโบราณสถานวัดพระนอน มีนายประพนธ์ กรณี
กิจ และนายวีรเกียรติ คลังจตุรเวทย์ เป็นนักโบราณคดี
ได้พบร่องรอยวัดดังนี้

(1) วิหารขนาดกว้าง 7.5 เมตร ยาว 25 เมตร มี
ระเบียงออกไปทางทิศเหนือขนาดกว้าง 2.3 เมตร ยาว
21.5 เมตร ส่วนหน้าอาคารด้านทิศใต้มีระเบียงแนวทาง
เดินปูพื้นอิฐสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดกว้าง 3.3 เมตร ยาวไป
ทางทิศใต้ 9.8 เมตร มีฐานชุกชีรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสยก
ออกไปทางด้านหน้าและด้านหลังด้านละ 1 ช่วง เป็นรูป
กากบาท

(2) ฐานอาคารขนาดแผนผังเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ด้านละ 8.5 เมตร

(3) อุโบสถ รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 8.5 เมตร ยาว 33 เมตร ยกเก็จออกไปด้านหน้า 1 ช่วง ยกเก็จไปส่วนท้ายอาคาร 1 ช่วง ส่วนกลางอาคารมีลักษณะก่ออิฐเป็นแท่นยกพื้นสูงขนาดกว้าง 8.5 เมตร ยาว 12 เมตร มีฐานชุกชีแปดเหลี่ยมอยู่ส่วนท้ายอาคารกว้างด้านละ 2.1 เมตร พื้นภายในอุโบสถปูพื้นอิฐ ส่วนท้ายอาคารปรากฏช่องประตู ขนาดกว้าง 3.9 เมตร ด้านข้างอุโบสถพบพัทธสีมา คู่อ่อนดินเผาและหม้อรับน้ำ อุโบสถมีแนวกำแพงแก้วก่ออิฐล้อมรอบด้านทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก ส่วนด้านทิศตะวันตกใช้ความลาดชันของผนังดินเป็นแนวกำแพง กำแพงแก้วด้านทิศตะวันออกมีลักษณะก่ออิฐเป็นซุ้มประตูโขง กว้าง 1 เมตร มีแนวทางเดินปูพื้นอิฐจากซุ้มประตูลงไปยังบันไดทางขึ้นด้านหน้า

(4) วิหาร ขนาดกว้าง 5.95 เมตร ยาว 7.55 เมตร วิหารมีแผนผังยกเก็จออกไปด้านหน้า 1 ช่วงขนาดกว้าง 2.40 เมตร ยาว 5.75 เมตร บันไดทางขึ้นด้านทิศตะวันออก พื้นภายในวิหารปูอิฐสี่เหลี่ยมจัตุรัส

(5) ฐานเจดีย์ทรง 8 เหลี่ยม ขนาดกว้างด้านละ 2 เมตร เหลือหลักฐานสูง 1.15 เมตร

(6) โบราณวัตถุที่พบเช่น ผางประทีป ชิ้นส่วนเครื่องปั้นดินเผา เครื่องถ้วยจีน 9 ชิ้น มีตัวอักษรจีน เป็นเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ.1911-2187) อิฐจารึกอักษรธรรม ตัว “ล” พระหัตถ์พระพุทธรูปสำริด สันนิษฐานว่าปางมารวิชัย แท่นหินบดยา ฯลฯ

(ดูรายงานการขุดค้นและขุดแต่งโบราณสถานวัดพระนอน (ร้าง) ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เสนอสำนักศิลปากร ที่ 8 เชียงใหม่ จัดทำโดยบริษัท ปรียะธุรกิจ จำกัด พ.ศ.2554)

3.6 “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่พบเพิ่มแห่งที่สี่ บริเวณด้านหน้าวัดอุโมงค์

ปีงบประมาณ 2555 สำนักศิลปากรที่ 8 เชียงใหม่ ได้จ้างเหมาทางหุ่นส่วนจำกัดโบราณ นุรักษ์ดำเนินการขุดแต่ง ขุดค้นโบราณสถานบริเวณด้านหน้าวัดอุโมงค์ ด้านหลังอาคารจำหน่ายหนังสือ มีนายพิพัฒน์ กระแจะจันทร์เป็นนักโบราณคดี พบร่องรอยวัด ดังนี้

3.6.1 โบราณสถาน หมายเลข 1 อุโบสถ

อุโบสถหลังนี้สร้างอยู่ด้านหน้าหรือทางทิศตะวันออกของเจดีย์ประธาน เมื่อเป็นเช่นนั้นแสดงว่าอาจมีการสร้างซ้อนทับกันหลายสมัย

ผลจากการขุดค้น นักโบราณคดีสามารถจัดลำดับยุคสมัยในการสร้างและต่อเติมอุโบสถได้เป็น 4 สมัย ดังนี้

สมัยแรก เป็นการสร้างวิหารที่มีขนาดท้ายวิหารกว้าง 6 เมตร ซึ่งสามารถเห็นได้จากแนวขอบอิฐชั้นในที่อยู่บริเวณท้ายอุโบสถ คาดว่าอาจมีอายุราวครึ่งหลังของพุทธศตวรรษที่ 20 (ราว พ.ศ.1950-2000) โดยมีการสร้างเจดีย์ประธานฐานสี่เหลี่ยมอยู่ท้ายวิหาร ซึ่งมีฐานกว้าง 6.5 เมตร

สมัยที่สอง เป็นการสร้างระเบียงขนาดความกว้าง 1 เมตร ตลอดแนวยาวของวิหาร แนวคิดในการทำระเบียงนี้ถือเป็นอิทธิพลจากทางสุโขทัย

สอดคล้องกับหลักฐานสำคัญที่พบบนระเบียงทางด้านทิศเหนือ ซึ่งพบอิฐรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีลายกดประทับบนอิฐ โดยมีลายรูปช้างศึกและลายรูปหงส์ ซึ่งรูปแบบของหงส์นั้นคล้ายคลึงกับ

หงส์ปูนปั้นที่พบที่วัดจุฬามณี จ.พิษณุโลก สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2007 สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ซึ่งเป็นช่วงที่ล้านนากับสุโขทัย-อยุธยา กำลังมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น ระเบียงในสมัยที่สองนี้ควรสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 21 ตอนต้น

สมัยที่สาม มีการสร้างโขงพระเจ้า (ฐานชุกชี) ฐานทรงแปดเหลี่ยม สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป โดยอัดฐานด้วยดิน

สมัยที่สี่ มีการก่อและสร้างอุโบสถขึ้นมา โดยเป็นการปรับวิหารให้กลายเป็นอุโบสถ โดยมีการบูรณปฏิสังขรณ์หลายอย่างได้แก่ **อย่างแรก** การขยายระเบียงด้านทิศเหนือและใต้ของวิหารออกมาอีกด้านละ 30 ซม.โดยใช้อิฐสี่เหลี่ยมก่อประกบ

อย่างที่สอง มีการปรับผังโขงพระเจ้าฐานแปดเหลี่ยมให้กลายเป็นรูปแบบ “กู่ลาย” ครอบทับลงไปบนโขงพระเจ้าเดิม และมีการสร้างบันไดทางด้านหน้า โดยความนิยมในการสร้าง “กู่ลาย” แบบนี้คล้ายคลึงกันกับที่วิหารวัดปราสาท วิหารวัดป่าแดงมหาวิหาร วิหารลายคำวัดพระสิงห์ และวิหารวัดหนองโงก อำเภอหางดง เชียงใหม่

กู่ลายวิหารวัดปราสาท

เทคนิคการสร้างฐานรากของตัวโบสถ์สมัยนี้ใช้กระเบื้องดินขาวรองฐาน และมีการต่อโถงด้านหน้าออกไปด้วย ส่วนพื้นภายในโบสถ์ไม่ได้ปูด้วยอิฐ คงใช้ดินเหนียวละเอียดลาด

อย่างที่สาม การก่อฐานสี่เหลี่ยมประกบเจดีย์ ทำให้ขนาดของฐานเจดีย์ขยายกว้างมากขึ้น โดยทำเป็นฐาน

เชียงอีก 1 ชั้น ทำให้จากเดิมที่เจดีย์มีขนาดฐานกว้าง 6.5 เมตร มาเป็นเจดีย์ที่มีฐานกว้าง 9.1 เมตร

อย่างทีสี่ คือการผูกพันธสีมาหรือการปักโบสีมา เพื่อแปลวิหารให้กลายเป็นอุโบสถ โบสีมาพบทั้งหมด 8 ตำแหน่งตามทิศ เป็นหินธรรมชาติ ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมกันในเขตล้านนา

ในช่วงสมัยที่สี่นี้ยังพบหลักฐานสำคัญคือ พบอิฐมีจารึกคำว่า “โน” เป็นตัวอักษรแบบอยุธยา-สุโขทัย ไม่ใช่อักษรธรรมล้านนา โดยพบบนพื้นผิวดินภายในอุโบสถ

ดังนั้น ควรมีอายุในช่วงกลาง-ครึ่งหลังของพุทธศตวรรษที่ 21

3.6.2 โบราณสถาน หมายเลข 2: วิหาร

มีการสร้างซ้อนทับในพื้นที่บริเวณนี้ 2 ช่วงเวลาด้วยกันคือ

สมัยแรก เป็นการสร้างวิหารโถง เพราะไม่พบผนังอิฐที่ล้อมอยู่ใกล้กับแนวของอิฐ วิหารหลังนี้มีการสร้างฐานชุกชีสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป หลังจากนั้นวิหารหลังนี้คงจะพังเสียหาย จากลักษณะของอิฐที่เป็นอิฐเนื้อแกร่ง และใช้วิธีการก่ออิฐเหนื่อพื้นดิน เข้าใจว่าคงสร้างพบกับวิหารสมัยแรก ดังนั้นจึงมีอายุอยู่ครึ่งหลังของช่วงพุทธศตวรรษที่ 20 ตำแหน่งที่ตั้งของฐานชุกชีในวิหารแห่งนี้อยู่เกือบกลางวิหารดังเช่นโขงพระเจ้าในอุโบสถ 2 สองวัดพระสิงห์ และวัดเมธัง

โขงพระเจ้าในอุโบสถสองสงฆ์วัดพระสิงห์

สมัยที่สอง เมื่อวิหารพังทลายลงมา ทำให้มีการก่อแนวอิฐกับหินขึ้นมาในแกนทิศตะวันออก-ตะวันตก ความยาวประมาณ 16 เมตร สูงประมาณ 80 ซม. โดยตั้งอยู่บนฐานของแนวอิฐของวิหารทางด้านทิศใต้ โดยใช้ฐานเป็นกระเบื้องดินขอ ซึ่งแนวคันทิน-อิฐนี้ ตั้งใจปกปิดวิหารหลังเดิม และมีการก่อผนังอิฐขึ้นบางส่วน เข้าใจว่าแนวคันทิน-อิฐนี้คงเป็น “ศาลาบาตร” แนวคันทิน-อิฐนี้ควรจะมีอายุในช่วงกลาง-ครึ่งหลังของพุทธศตวรรษที่ 21

3.6.3 โบราณสถานหมายเลข 3 เจดีย์องค์ประธาน

ระหว่างอุโบสถกับพระวิหารมีพระเจดีย์องค์ประธานฐาน 4 เหลี่ยม (พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่พบเพิ่มในสวนพุทธธรรมแห่งที่ 1 – 2- 3 มีเจดีย์ทรง 8 เหลี่ยม)

3.6.4 อายุสมัย

จากการพบอิฐที่มีรอยประทับรูปหงส์ทำให้สามารถกำหนดวาระเบียงของอุโบสถควรสร้างในช่วงครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ 21 และการที่พบอิฐมีจารึกคำว่า “โน” นักโบราณคดีเห็นว่าโบราณสถานแห่งนี้ควรมีการต่อเติม

และปรับปรุงในสมัยพระเจ้าติโลกราช

อย่างไรก็ตาม ในแง่ของการใช้งานของโบราณสถานทั้งสองแห่งควรตกอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 20-22 เพราะมีการค้นพบเศษเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิง เศษเครื่องถ้วยจากแหล่งเตาสันกำแพง เมืองพาน และเวียงกาหลง

3.6.5 ความสำคัญ

นักโบราณคดีเห็นว่าโบราณสถานที่พบแห่งนี้ที่อยู่ในวัดอุโมงค์ นี่ถือเป็นวัดสำคัญที่กษัตริย์ของล้านนาจะมีส่วนในการอุปถัมภ์ เพราะตราประทับบนอิฐที่พบถือเป็นตราสำหรับบุคคลพิเศษในสังคมเท่านั้น หงส์อาจเป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิง ส่วนช้างศึกเป็นสัญลักษณ์ของผู้ชาย

วัดแห่งนี้เป็นกลุ่มวัดที่สำคัญในเขตอุทยานเชิงดอยสุเทพ เพราะเป็นวัดที่มีอุโบสถของตนเอง (ดู รายงานการขุดค้นและขุดแต่งโบราณสถานร้างหน้าวัดอุโมงค์ โดยนายพิพัฒน์ กระแจะจันทร์ นักโบราณคดี ผู้ปฏิบัติงานขุดค้น ห้างหุ้นส่วนจำกัดโบราณนุรักษ์ 12 กรกฎาคม 2555)

4. “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่พบเพิ่มในสวนพุทธธรรมชื่อวัดอะไร

จากรายชื่อวัดในหมวดอุโบสถวัดเก่าตั้งอยู่ในแขวงเวียงสวนดอก นอกเวียงเชียงใหม่ บริเวณเชิงดอยสุเทพมี 13 หัววัดดังนี้

- (1) วัดเจ็ดยอด นิกายเชียงใหม่ เจ้าอธิการชื่อครูบาทุณ เป็นเจ้าอุปฮาดฝ่ายหัวหมวด ขึ้นที่ทุ (อ่านว่าตุ้) เจ้าปัญญาวัดหัวขวงในเวียงเชียงใหม่
- (2) วัดฝายหิน นิกายเชียงแสน
- (3) วัดช้างเคียน นิกายเชียงใหม่
- (4) วัดเก่าต้อ นิกายเชียงใหม่
- (5) วัดปากกล้วย นิกายเขิน (ต่อมาเป็นบริเวณสนามบิน เชียงใหม่)
- (6) วัดป่าแดง นิกายเชียงแสน
- (7) วัดสวนดอก นิกายเชียงใหม่
- (8) วัดโป่งน้อยไย นิกายเชียงใหม่
- (9) วัดร่ำเพ็ง นิกายเชียงใหม่
- (10) วัดโลก นิกายเชียงใหม่
- (11) วัดป่องแยง นิกายเชียงใหม่
- (12) วัดกองทะ นิกายเชียงใหม่
- (13) วัดป่องแยงใน นิกายเชียงใหม่

อาคารหมายเลข 2: อุโบสถ

(ดูรายชื่อวัดและนิยายสงฆ์โบราณในเชียงใหม่ ภาคปริวรรต ลำดับที่ 7 จัดทำและเผยแพร่โดยภาค วิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พศ.ฉีกงาน 2518 หน้า 1-8)

รายชื่อวัดลำดับที่ 1-9 ยังมีวัดสืบทอดถึงปัจจุบัน แต่รายชื่อวัดลำดับที่ 10-11-12-13 ซึ่งอยู่บริเวณเชิง ดอยสุเทพแต่ยังไม่พบร่องรอย “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่พบ เพิ่มในสวนพุทธธรรม 4 วัดจึงน่าจะเป็นชื่อวัดต่อไปนี้ วัดโลก นิยายเชียงใหม่ วัดป่องแยง นิยายเชียงใหม่ วัดกองแหะ นิยายเชียงใหม่ และ วัดป่องแยงใน นิยาย เชียงใหม่

5. “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่พบเพิ่มในสวนพุทธธรรม 4 วัดสร้างขึ้นเมื่อไร

1. จากหลักฐานที่พบล้วนยืนยันว่าทั้ง 4 วัดที่พบ ใหม่ในสวนพุทธธรรม เป็นวัดในสมัยราชวงศ์มังราย (พ.ศ. 1839-2101) และจากรูปแบบการสร้างบันไดเชื่อมโยงวัด ทั้งสามแห่งที่พบในสวนพุทธธรรมหลังวัดอุโมงค์สะท้อน ให้เห็นชัดว่าสร้างในสมัยเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

2. จากหลักฐานพัทธสีมาที่พบที่อุโบสถในพื้นที่ ศักดิ์สิทธิ์แห่งที่สามและแห่งที่สี่ เมื่อเทียบกับพัทธสีมาที่ อุโบสถวัดศรีสุพรรณ ถนนวัวลาย อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ซึ่งมีจารึกระบุ วันพุธ เดือน 8 11 ค่ำ ปีกัดไล่(มะเส็ง) พ.ศ.2052 สมัยพระเมืองแก้วกษัตริย์แห่งราชวงศ์ มังราย (พ.ศ.2038-2068) โปรดฯให้ผูกอุโบสถการสีมา วัดศรีสุพรรณ วัดร้างหรือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้งสี่แห่งที่พบ เพิ่มขึ้นในวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรมก็มีอายุประมาณ รัชกาลพระเมืองแก้ว(พ.ศ.2038-2068)

6. ปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดินที่ยังไม่ยุติ

หลังจากพบร่องรอยวัดร้าง หรือ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”ใน

บริเวณวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม วัดอุโมงค์ยื่นเรื่องต่อ สำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ 28 มีนาคม 2555 เพื่อขอให้รังวัดที่ดินตามแนวรั้วเดิมของเจ้าขึ้น สิโรส ซึ่ง มีการพบวัดร้างเพิ่มขึ้น 3 แห่ง

23 เมษายน 2555 ช่างรังวัด สำนักงานที่ดินจังหวัด เชียงใหม่ พร้อมผู้แทนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดเชียงใหม่ นายประกอบ ชูศรี เจ้าพนักงานป่าไม้ ชำนาญงานหัวหน้าฝ่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่ง ได้รับมอบหมายจากนายนายอัมพร ปานมงคล หัวหน้า อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุยและตัวแทนของวัดอุโมงค์ ดำเนินการรังวัด ร่วมระวางชี้แนวเขตและนำหลักหมุด โฉนดออกไปปัก

27 เมษายน 2555 สถานีพัฒนาและส่งเสริมการ อนุรักษ์สัตว์ป่าเชิงดอยสุเทพ มีหนังสือแจ้งว่า (1) พื้นที่ บริเวณที่วัดอุโมงค์มาทำการขอรังวัดและวางหมุดหลัก ฐานที่ดินเป็นพื้นที่ที่สถานีได้ใช้ประโยชน์มาตั้งแต่ พ.ศ.2518 และได้ก่อสร้างสิ่งก่อสร้างต่างๆ เพื่อใช้ใ้ การดำเนินงานกิจกรรมของสถานีมาโดยตลอด (2) เป็น พื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติดอยสุเทพอยู่ในเขต อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย อยู่ในเขตหวงห้ามตาม พระราชกฤษฎีกาเขตหวงห้ามที่ดิน พ.ศ.2492 และอยู่ใน เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเชิงดอยสุเทพและเป็นพื้นที่ที่วัดอุโมงค์ พยายามจะออกเอกสารสิทธิและได้มีการตรวจสอบไป แล้วครั้งหนึ่ง

1 พฤษภาคม 2555 อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย แจ้งสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ดังนี้ (1)พื้นที่ดังกล่าว อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยสุเทพ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 25 พ.ศ.2507 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 81 ตอนที่ 124 วันที่ 31 ธันวาคม 2507 อยู่ในเขตอุทยาน แห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ.2524 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 98 ตอนที่ 57 วันที่ 14 เมษายน 2524 อยู่ในเขตหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตหวงห้ามที่ดิน พ.ศ.2492 อยู่ในเขตห้ามล่า สัตว์ป่าเชิงดอยสุเทพ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ เรื่องกำหนดเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตามพระราช บัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2503 ประกาศใ้ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 93 ตอนที่ 82 วันที่ 8 มิถุนายน 2519 และอยู่ในเขตป่าไม้ถาวร

(2) อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จึงขอคัดค้าน การรังวัดออกโฉนดที่ดินดังกล่าว และช่างรังวัดสำนักงาน ที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ ได้นำหลักหมุดโฉนดในบริเวณที่ วัดอุโมงค์ขอรังวัดออกโฉนดที่ดินด้วย

กุลาวิหารวัดปราสาท

อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ขอให้สำนักงานที่ดิน จังหวัดเชียงใหม่ นำหลักหมุดดินออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ ภายใน 15 วัน

30 กรกฎาคม 2555 ผู้แทนวัดอุโมงค์เข้าพบช่างรังวัด สำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่แล้วมีบันทึกถ้อยคำ ยืนยันว่า “ขอยืนยันว่าพื้นที่ข้าฯได้นำรังวัดออกโฉนดที่ดินครั้งนี้เป็นพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณของวัดร้างต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัดอุโมงค์ สถานพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเชิงดอยสุเทพมาขอใช้ประโยชน์ในที่ดินของวัดมาแต่เดิมเท่านั้น ทั้งนี้ไม่ประสงค์ถอนหลักเขตที่ดินแต่อย่างใด และขอให้ดำเนินการในชั้นพิสูจน์สิทธิในที่ดินตามกระบวนการต่อไป”

7. วัดร้างหรือ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่พบใหม่ในวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม ควรอยู่ในความดูแลของ อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย หรือวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม

7.1. ประวัติศาสตร์ของพื้นที่

ปี 2491 เจ้าชื่น สิริโรส (พ.ศ.2439-2538) และคณะพุทธนิคมได้เข้ามาแผ้วถางป่าที่เป็นวัดร้างเพื่อประสงค์จะจัดให้เป็นสำนักสงฆ์ (วัดป่า) จัดการล้อมรั้วในบริเวณวัดร้างอย่างน้อย 4 วัดมีเนื้อที่ประมาณ 130 ไร่ (เจ้าชื่นวัดประมาณจากลวดหนามและไม้ที่ใช้ปัก)

ปี 2495 นายเฉลียว นิมนวล เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้นำป้ายหลักเขตไปปักแสดงแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยไปปักกรอบบริเวณและแนวรั้วลวดหนามของวัดทางทิศตะวันตก กั้นเนื้อที่เข้าไป 40 ไร่เศษ โดยไม่ได้แจ้งทางวัดให้ทราบ (ร่างจดหมาย เจ้าชื่น เตรียมเขียนถึงนายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี อธิบดีกรมป่าไม้และ

หนังสือพิมพ์ กันยายน 2520)

ต่อมาทางวัดทราบเรื่องจึงได้แจ้งให้ทางราชการทราบ เจ้าหน้าที่จึงได้ทำการตรวจสอบและทำการรังวัดอีกหลายครั้งและอ้างว่าทำตามระเบียบในการปักเขตป่าสงวนแห่งชาติ (ร่างจดหมาย เจ้าชื่น เตรียมเขียนถึงนายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี อธิบดีกรมป่าไม้และหนังสือพิมพ์ กันยายน 2520)

สรุปข้อแรกคือเดิมบริเวณที่ตั้ง “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ด้านหลังวัดอุโมงค์ทั้งสามแห่งเป็นพื้นที่ของวัดอุโมงค์ ซึ่งเจ้าชื่น สิริโรสและคณะพุทธนิคมบุกเบิกและล้อมรั้วไว้

ต่อมา พ.ศ.2495 กรมป่าไม้ปักป้ายแสดงแนวเขตป่าสงวนเข้าเขตพื้นที่วัดอุโมงค์ เริ่มกระบวนการทำให้พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยสุเทพ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 25 พ.ศ.2507 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 81 ตอนที่ 124 วันที่ 31 ธันวาคม 2507 และกฎหมายฉบับอื่นๆอีกในเวลาต่อมา

7.2 กรมป่าไม้ขอยืมพื้นที่วัดอุโมงค์ใช้ประโยชน์ โดยกำหนดระยะเวลา 5 ปี

2517 คณะพุทธนิคมได้ติดต่อขอสัตว์ป่าจำพวกกวางหรือเก้งสักตัวหรือ 2 ตัวเพื่อนำไปเลี้ยงปล่อยในบริเวณสวนพุทธธรรม เพื่อให้บรรยากาศเป็นป่ามากขึ้น เรื่องนี้เป็นเหตุให้อธิบดีกรมป่าไม้ประดิดฐ์ วาฬพิทักษ์ เกิดสนใจป่าของวัดขึ้น จึงได้เดินทางไปดูสวนพุทธธรรม เมื่อเห็นสภาพป่าหลังวัดจึงหารือกับเจ้าหน้าที่สวนพุทธธรรม ในกรณีที่กรมป่าไม้แผนกสัตว์ป่ากำลังดำริในเรื่องการผสมพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อเตรียมไว้ป้อนสวนสัตว์ธรรมชาติถาวร ซึ่งจะจัดขึ้นในภาคเหนือนี้ ตามที่หัวหน้าหน่วยสวนสัตว์

โขงพระเจ้าในอุโบสถสองสงฆ์วัดพระสิงห์

ป่าได้เตรียมที่ไว้แล้วที่อำเภอสนปาดอง จังหวัดเชียงใหม่ นั้นว่า น่าจะลองใช้ป่าหลังวัดอุโมงค์ในสวนพุทธธรรมเป็นจุดเริ่มต้น

ทางกรมป่าไม้แผนกสัตว์ป่าธรรมชาติได้เริ่มดำเนินการ ระยะแรกเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ยังไม่มีที่พัก ทางคณะพุทธนิคมเห็นว่าศาลาผู้รักษาศีลระหว่างพรรษาว่างอยู่ จึงให้พักไปพลางก่อน ในระหว่างที่กำลังจะปลูกสร้างที่พัก

ต่อมาเจ้าหน้าที่ชั้นหัวหน้าคนงานได้แสดงการขาดเมตตา เอาเครื่องมือไปดักสัตว์ พวกกระรอกที่เขาเลี้ยงตามธรรมชาติ เมื่อสอบสวนก็รับสารภาพ หัวหน้าสวนสัตว์ก็รับว่าจะตักเตือนห้ามปรามต่อไป ทำให้ผู้อาศัยในวัด สะเทือนใจ เป็นเหตุให้เจ้าชิน สิริโรสมิหนังสือถึงอธิบดีกรมป่าไม้ นายประดิษฐ์ วานาพิทักษ์

สุดท้ายทางสวนสัตว์ป่าว่าจะขออาศัยอยู่ที่วัดต่อไปอีกให้ครบกำหนด 5 ปี แล้วจึงจะจัดการย้ายขยับขยายไปแห่งใหม่ (ร่างจดหมาย เจ้าชิน เตรียมเขียนถึงนายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี อธิบดีกรมป่าไม้และหนังสือพิมพ์ กันยายน 2520)

กองอนุรักษ์สัตว์ป่า ขอใช้พื้นที่วัดอุโมงค์ใช้ชั่วคราว 5 ปี (2518-2523) (ดูจดหมายแสดงการยืมที่ดินที่มีระยะเวลาคืน)

ต่อมาหน่วยงานดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นเป็นสถานีวิจัยและพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเชิงดอยสุเทพ ยังคงใช้พื้นที่เดิมของวัดอุโมงค์ตราบถึงปัจจุบัน

7.3 ทกลิปปีแห่งการร้องเรียนของวัดอุโมงค์ (พ.ศ. 2495-2555)

การดำเนินการร้องเรียนของวัดอุโมงค์เพื่อให้มีการคืนพื้นที่ให้วัดจึงดำเนินมาอย่างชอบธรรมและมีหลักฐานอ้างอิงอย่างต่อเนื่องครบ 60 ปี (พ.ศ.2495-2555)

บัดนี้ตั้งแต่ พ.ศ.2551 เป็นต้นมาได้พบ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” เพิ่มขึ้น 4 แห่งโดย 3 แห่งอยู่ จึงด้านหลังวัดอุโมงค์อันเป็นพื้นที่เดิมที่อยู่ในเขตรั้วที่เจ้าชิน สิริโรสและคณะพุทธนิคมล้อมไว้ ทางวัดอุโมงค์ดำเนินการขอจัดการ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่พบใหม่ โดยมีแผนเชื่อมโยง “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ทั้งห้าแห่งในสวนพุทธธรรม ในเขตรั้วที่เจ้าชินและคณะพุทธนิคมล้อมไว้ โดยขอออกโฉนดเป็นพื้นที่ของวัดอุโมงค์ อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุยได้อ้างกฎหมาย 5 ฉบับคัดค้าน

งานนี้กรมศิลปากรได้ทำหน้าที่เบื้องต้นคือการขุดค้นขุดแต่งทางโบราณคดีจนได้พบ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” เพิ่มขึ้นตามลำดับแล้ว สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดเชียงใหม่เข้าหนุนเสริมให้พื้นเป็นวัดภายใต้การบริหารพื้นที่ของวัดอุโมงค์แล้ว สำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่สนับสนุนด้วยการส่งช่างรังวัด ลงหมุดโฉนดแล้ว

8. ทางออกเชิงพหุติณย

ครั้นเมื่ออุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุยได้อ้างกฎหมาย 5 ฉบับคัดค้าน ทางออกเชิงพหุติณยเท่าที่คิดได้ขณะนี้ มีดังนี้

(1) กรมศิลปากรต้องช่วยประสานงานต่อเพื่อให้คนได้เข้าถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งใหม่ได้โดยมีผู้เสนอแนวทางอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท จังหวัดอุดรธานีเป็นกรณีตัวอย่าง

(2) ผู้รู้ทางกฎหมายช่วยตรวจสอบตัวอย่างคดีความ

ภาพบันไดวัดอูโม่งค์

ภาพบันไดวัดฤๅษีชีวกะ

ภาพบันไดวัดพระนอน

บันไดวัดพระธาตุเถรจันทร์

ระหว่างวัดกับหน่วยงานของรัฐ โดยวัดมีหลักฐานการขอยืมใช้พื้นที่ของวัด วัดมีหลักฐานแนวรั้วเดิม และในบริเวณวัดพบวัดเพิ่มขึ้น

(3) สื่อต้องช่วยกันขยายความรู้เรื่องนี้ในวงกว้างและลึกลงไปให้เกิดเป็นพื้นที่เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์แห่งใหม่ ก่อกระแสนให้ช่วยกันคิดหาทางออกที่เหมาะสม

(4) วัดอูโม่งค์ต้องจัดกิจกรรมทางธรรมในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 5 แห่งในบริเวณสวนพุทธธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะวันสำคัญทางพุทธศาสนาเช่นวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา ฯลฯ ซึ่งบรรดาผู้มีส่วนร่วมในการก่อกระแสนสร้างพุทธสถานจังหวัดเชียงใหม่เมื่อต้นทศวรรษ 2500 ต้องมาช่วยเป็นกำลังสำคัญกันอีกครั้ง โดยจัดกิจกรรมธรรมที่“พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”แห่งใหม่ในสวนพุทธธรรม

(5) ผู้บริหาร คณาจารย์และนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งในเชียงใหม่ เช่นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ ฯลฯ ต้องหาโอกาสเข้าศึกษาเรียนรู้

“พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”แห่งใหม่ในสวนพุทธธรรม

โดยเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ดำเนินการแล้วดังนี้ 1) ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ. เกษม วัฒนชัย องคมนตรี นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เข้าศึกษาในพื้นที่ และติดตามรับฟังความคืบหน้าของการแก้ไขปัญหา 2) คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดงบประมาณส่งเสริมให้เกิดงานวิจัยในพื้นที่แห่งนี้แล้ว 2 ระยะคือ ระยะแรกเป็นการวิจัยทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ประวัติศาสตร์ศิลปะ โดยมีคณาจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์ คณะจิตรศิลป์ร่วมงาน มี รศ.สมโชติ อ่องสกุลเป็นหัวหน้าโครงการ และทำสื่อ 3D โดยทีมงานของอาจารย์สุรัชย์ จงจิตรงามคณะจิตรศิลป์ ระยะที่สองศึกษาความลาดชันของพื้นที่ในบริเวณพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้งห้าแห่ง โดยคณาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์เพื่อเชื่อมโยงเป็นทางเดินเพื่อการเรียนรู้ต่อไป 3) สาขาวิชาปรัชญาฯ คณะมนุษยศาสตร์ เชิญ รศ.สมโชติ อ่องสกุลบรรยายให้นักศึกษา และนักเรียนโรงเรียนวัดสวนดอกฟังในพื้นที่ เป็นต้น

(7) ภาคราชการ เช่นสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เชียงใหม่ ซึ่งมีกิจกรรมธรรมสังยุรเป็นประจำทุกปีต้อง เชื่อมโยงให้ทุกส่วนราชการที่เข้าร่วมกิจกรรมธรรมสังยุร ได้เข้าเรียนรู้“พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”แห่งใหม่ในสวนพุทธธรรม

(8) สถานศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของ รัฐและเอกชน ควรให้ครูนำนักเรียนเข้าเรียนรู้“พื้นที่ ศักดิ์สิทธิ์”แห่งใหม่ในสวนพุทธธรรม

(9) เทศบาลตำบลสุเทพ และองค์การบริหารส่วน จังหวัดเชียงใหม่ ควรจัดสรรงบประมาณทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมเข้าหนุนเสริมกิจกรรมธรรมใน“พื้นที่ ศักดิ์สิทธิ์”แห่งใหม่ในสวนพุทธธรรม

(10) ที่ผ่านมามีภาคประชาชนเช่นชมรมจักรยาน วันอาทิตย์เชียงใหม่ ได้เข้าชมการขุดค้นขุดแต่งทาง โบราณคดีตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันได้เป็นกำลังสำคัญอย่าง หนึ่งของการเผยแพร่เรื่องราวของ“พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”แห่ง ใหม่ในสวนพุทธธรรม

(11) ที่ผ่านมามีภาคชุมชน เช่นชมรมดนตรีพื้น บ้านล้านนา นำโดยศาสตราจารย์เฉลิมพล แหมเพชร ได้มีกิจกรรมแสดงดนตรีพื้นบ้านล้านนา ใน“พื้นที่ ศักดิ์สิทธิ์”แห่งใหม่ในสวนพุทธธรรมคงต้องมีการต่อยอด ต่อไป

กล่าวโดยสรุปในทางพฤตินัย“พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”ใน สวนพุทธธรรมต้องเป็นของวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม และชุมชนในเชียงใหม่ บริหารจัดการโดยวัดอุโมงค์สวน พุทธธรรม สนับสนุนโดยภาคราชการภาคประชาชนภาค ชุมชนในเชียงใหม่และสื่อ

9.กรณีพิพาทที่ดินเขตป่ากับรัฐในบริเวณวัดอุโมงค์

คำ : ตัวอย่างเด่นสุดของสังคมไทย

กรณีกรรมศิลปากร พบวัดร้างหรือ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่มีอายุไม่น้อยกว่า 500 ปี จำนวนประมาณ 3 แห่ง ในบริเวณวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม อันเป็นเขตที่รัฐมี กฎหมายคุ้มครอง 5 ฉบับคือ (1) พื้นที่เขตป่าสงวนแห่ง ชาติป่าดอยสุเทพ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 25 พ.ศ.2507 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 81 ตอนที่ 124 วัน ที่ 31 ธันวาคม 2507 (2) อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอย สุเทพ-ปุย ตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ.2524 ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 98 ตอนที่ 57 วันที่ 14 เมษายน 2524 (3) อยู่ในเขตหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกากำหนด เขตหวงห้ามที่ดิน พ.ศ.2492 (4) อยู่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เชียงดอยสุเทพ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เรื่องกำหนดเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตามพระราชบัญญัติสงวน และคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2503 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 93 ตอนที่ 82 วันที่ 8 มิถุนายน 2519 และ (5)อยู่ในเขตป่าไม้ถาวร

โดยพื้นที่ดังกล่าวก่อนมีกฎหมายทั้ง 5 ฉบับคุ้มครอง เป็นพื้นที่ของวัดอุโมงค์ซึ่งคณะศรัทธาวัดอุโมงค์ปกหลัก จับจองไว้เพื่อใช้ในกิจการเผยแผ่พุทธศาสนาตั้งแต่ พ.ศ. 2491 และทางวัดได้มีหนังสือร้องเรียนเพื่อรักษาสีทึ่ ของวัดอย่างต่อเนื่องตลอด 60 ปี (พ.ศ.2495-2555) นับเป็นกรณีพิพาทเรื่องที่ดินเขตป่าระหว่างวัดกับรัฐ ที่โดดเด่นที่สุดในสังคมไทย

หากกรณีนี้ซึ่งมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์และ โบราณคดีครบถ้วนยืนยันถึงการมีตัวตนของวัดในอดีต โดยวัดในปัจจุบันต้องการเข้าไปบริหารจัดการเพื่อ ประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ต้องเป็นฝ่ายแพ้ต่อรัฐ โดย ฝ่ายรัฐอ้างกฎหมายที่มีอายุหลัง 5 ฉบับ กรณีพิพาทเรื่อง ที่ดินในเขตป่าระหว่างชาวบ้านกับรัฐ เช่นกรณีปัญหาข้อ พิพาทพื้นที่ชุมชนซ้อนทับเขตป่าของเกษตรเครือข่าย ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ภาคใต้ของไทย ฝ่ายรัฐ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ฟ้องร้อง คดีแพ่งในข้อหาทำให้โลกร้อน ก็ต้องยกขึ้นอีกหลายเท่า ตัว ขณะที่กรณีพิพาทเรื่องที่ดินเขตป่าระหว่างภาคธุรกิจ เอกชนกับรัฐ เช่นที่อำเภอวังน้ำเขียว แม้มีพลังมากกว่า ชาวบ้านก็ยากที่จะชนะรัฐ(ดู กรณีศึกษาโลกร้อน องค์กร ชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง 2553)

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานใน วัดอุโมงค์ เชียงดอยสุเทพ เป็น โบราณสถานแห่งชาติ ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 ตอนที่ 75 วันที่ 8 มีนาคม 2478 กรมศิลปากรประกาศกำหนดเขตที่ดินโบราณสถาน วัดอุโมงค์ เนื้อที่โบราณสถาน 17 ไร่ 3 งาน 25 ตารางวา ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 97 ตอนที่ 41 วันที่ 14 มีนาคม 2523 ฉบับพิเศษ หน้า 14

กรณีศึกษาโลกร้อน องค์กรชุมชนบ้านทับเขือ-ปลักหมู อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จัดทำโดยเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกร 2553

โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ การขุดค้น/ขุดแต่งทางโบราณคดีเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มโบราณ สถานวัดร้างในเขตอรัญญิกเมืองเชียงใหม่ ระยะที่ 1 วัดพระ

ธาตุแสงจันทร์(ร้าง) ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จัดทำโดยห้างหุ้นส่วนจำกัดช่อฟ้าก่อสร้าง เสนอสำนักศิลปากรที่ 8 เชียงใหม่ กรมศิลปากร ปีงบประมาณ 2552

ขึ้น สิริโรส **ชีวประวัตินายขึ้น สิริโรสเจ้าของเขียนเล่าตัวเอง** พ.ศ. 2439-2529

ขึ้น สิริโรส **ร่างจดหมาย เจ้าขึ้น** เตรียมเขียนถึงนายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี อธิบดีกรมป่าไม้และหนังสือพิมพ์ กันยายน 2520

ธรรมาภินันทนาการในงานฉาปนกิจศพเจ้าขึ้น สิริโรส ณ สุสานบ้านอุโมงค์ 18 มีนาคม 2538

นิธิ เอียวศรีวงศ์ “ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรมของดอยสุเทพ-ปุย” ใน **รายงานการประชุมปฏิบัติการอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย: การจัดการและการอนุรักษ์** ณ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 14-15 มีนาคม 2534 จัดโดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ชมรมเพื่อเชียงใหม่ ชมรมนักพัฒนาภาคเหนือ อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ จัดพิมพ์โดยมูลนิธิเอเชีย 2534

ใบลาน ชุด อุปเทสเถรจันทร์ ฉบับวัดเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 1 ผูก 53 หน้าลานอักษรธรรมล้านนา ภาษาบาลี-ไทยวน ชัปนะ ปีนเงินปริวรรตจากเอกสารถ่ายสำเนาไมโครฟิล์มหมายเลข 0005 ขม.011400205 สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2554

พระมหาจรรยา สุทธิญาณ ผู้เรียบเรียง **ชีวิต ข้อคิดและงานของเจ้าขึ้น** กรุงเทพฯ:อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป 2535

พุทธสถานเชียงใหม่ เชียงใหม่:คณะกรรมการกลางจัดตั้งพุทธสถานเชียงใหม่ พ.ศ.2501

เพนซ์, อันส์ “ประวัติวัดอุโมงค์เถรจันทร์ เชียงใหม่” ใน **ประวัติวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม** เชียงใหม่:คณะพุทธนิคมเชียงใหม่ จัดพิมพ์ ครั้งที่ 9 หน้า 29-39

ภาพชีวิต 80 ปีของท่านพุทธทาสภิกขุ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง 2529

รายงานการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 15/2512 วันอังคารที่ 30 กันยายน 2512

รายงานการขุดแต่งโบราณสถานในเขตอรัญญิกเมืองเชียงใหม่ วัดฤๅษีชีวกะ (ร้าง)ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เสนอสำนักศิลปากร ที่ 8 เชียงใหม่ จัดทำโดยบริษัทปริยะธุรกิจ จำกัด พ.ศ.2553

รายงานการขุดค้นและขุดแต่งโบราณสถานวัดพระนอน (ร้าง) ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เสนอสำนัก

ศิลปากร ที่ 8 เชียงใหม่ จัดทำโดยบริษัทปริยะธุรกิจ จำกัด พ.ศ.2554

รายงานการสำรวจโบราณสถานเมืองเจียงใหม่ กรุงเทพฯ: โครงการอนุรักษ์และบูรณะเมืองประวัติศาสตร์งานผังรูปแบบฯฝ่ายอนุรักษ์โบราณสถาน กรมศิลปากร 2530

รายชื่อบุคคลและนิยายสงฆ์โบราณในเชียงใหม่ ภาคปริวรรตลำดับที่ 7 จัดทำและเผยแพร่โดยภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พฤศจิกายน 2518

สรัสวดี อ๋องสกุล **ประวัติศาสตร์ล้านนา** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์ พิมพ์ครั้งที่ 9. พ.ศ.2555

สมโชติ อ๋องสกุล **แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์สองข้างทางถนนสุเทพ** เชียงใหม่: มูลนิธิโรงพยาบาลสวนดอก 2553

สุรัชย์ จงจิตงาม “หน้าประวัติศาสตร์ที่หายไปของงานจิตรกรรมล้านนาที่วัดอุโมงค์” **วารสารเมืองโบราณ**, ปีที่ 24 ฉบับที่ 4 ตุลาคม- ธันวาคม 2541 หน้า 67-92

สุรัชย์ จงจิตงาม, อติชาติ เกตตะพันธ์, ศิริวรรณ เกตตะพันธ์, **โครงการวิจัยจิตรกรรมฝาผนังและโครงสร้างเจดีย์วัดอุโมงค์ด้วยวิธีการทางเคมีและคณิตศาสตร์เบื้องต้น** 2551

เอกสารกรมการศาสนา ลงวันที่ 9/5/2471 เรื่องอธิบดีกรมการศาสนา มีดำริรวมวัดร้างในบริเวณเดียวกันกับวัดอุโมงค์เป็นสถานพุทธธรรม

แหล่งที่มาภาพถ่าย

นายชนาวัตร สิริโรส ศรัทธาวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม

นายพิพัฒน์ กระแจะจันทร์นักโบราณคดี

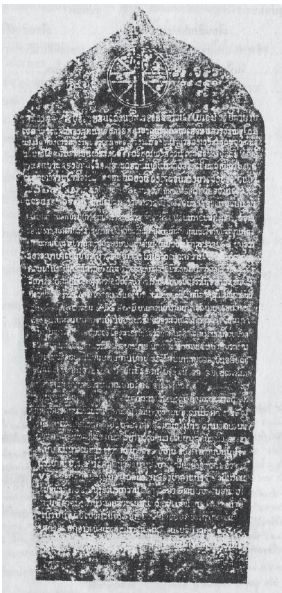
กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณะสงฆ์วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม ภายใต้การนำของพระครูสุคันธศีล (สิงห์ เรืองมา) เจ้าอาวาสวัดอุโมงค์(พ.ศ.2520-ปัจจุบัน) และ คณะศรัทธาวัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม ภายใต้การนำของเจ้าเพ็ญฉาย สิริโรส (17 ก.ค.2476-ปัจจุบัน) ธิดาของเจ้าขึ้น สิริโรส (พ.ศ.2439-2538)และเจ้าสุริยา สิริโรส (พ.ศ.2447-2535)

ขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ผู้ประสานงานเชิญนายเกรียงไกร สัมปชิต ฆณะดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร(พ.ศ.2550-2553) ดุรงกรอย “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”ในบริเวณสวนพุทธธรรม เมื่อ พ.ศ.2551นำไปสู่การขุดค้นและขุดแต่งทางโบราณคดี “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”ในบริเวณสวนพุทธธรรมจำนวน 4 แห่ง

ลวดลายจีนในแผ่นทองจังโก ล้นนาความเหมือนหรือความต่าง

เรื่อง: วิทยา พลวิฑูรย์¹

ศิลาจารึกวัดเชียงมั่น หลักที่ 76
จังหวัดเชียงใหม่ จ.ศ. 943
(พ.ศ. 2124)

คำว่าทองจังโก อาจมีรากศัพท์ทางภาษามาจากภาษาจีนดั้งเดิม

中國 中国

อ่านว่า Zhōngguó (จ้งกั๋ว) มีความหมายว่า (คนจีน) อันมีความสอดคล้องเชื่อมโยงและความสัมพันธ์กับงานช่างบุตุนทองจังโกในล้นนา สุวรรณจังโก หรือทองจังโก เป็นแผ่นโลหะที่ใช้ในการบุตุนประดับอาคารทางศาสนาเช่น บูองค์พระเจดีย์ หรือใช้บุส่วนยอดของตัวอาคารทางศาสนา ประกอบกับการฉลุเป็นลวดลายในส่วนประกอบของฉัตรทิศ ฉัตรยอดพระเจดีย์ โดยเฉพาะในดินแดนล้นนาหรือดินแดนทางตอนเหนือของประเทศไทยในปัจจุบัน อันมีความนิยมใช้แผ่นทองชนิดนี้หุ้มองค์พระธาตุเจดีย์ที่มีความสำคัญและมีความศักดิ์สิทธิ์² ประกอบกับมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สามารถบ่งบอกถึงค่านิยม และมีการสืบเนื่องในงานศิลปกรรมด้านการบุตุนแผ่นทองชนิดนี้มาจนถึงยุคปัจจุบัน ดังตัวอย่างเช่นองค์พระธาตุลำปางหลวง อำเภอกาชา จังหวัดลำปาง มีลวดลายบนแผ่นทองจังโกที่มีความงดงาม มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นแม่แบบทางลวดลายล้นนาอย่างทรงคุณค่า และยังปรากฏลวดลายที่ได้รับอิทธิพลของลวดลายจีน อันเป็นการรับและส่งอิทธิพลซึ่งกันและกัน อาจกล่าวได้ว่าอาณาจักรล้นนาในอดีตนั้นมีการติดต่อกับวัฒนธรรมสายใหญ่เช่นเดียวกับอาณาจักรร่วมอื่นๆ เช่น อาณาจักรสุโขทัย และอาณาจักรอยุธยา ที่มีช่วงอายุเวลาทางวัฒนธรรมที่ร่วมสมัยกันจึงมีลักษณะของลวดลายอันปรากฏภูมิความคล้ายคลึงกัน ความนิยมของแผ่นทองจังโกใน

1 อาจารย์ประจำสาขาวิชาเอกศิลปะไทย คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

2 วิทยา พลวิฑูรย์, ลวดลายทองจังโกที่ประดับองค์พระบรมธาตุลำปางหลวงและองค์พระบรมธาตุดอยสุเทพ, 2549, หน้า 2

องค์พระธาตุลาปางหลวง จังหวัดลำปางที่มีการบูรณะซ่อมแซมทองจังโกตลอดทั้งองค์

ล้านนานั้นปรากฏหลักฐานที่สามารถอ้างอิงได้ คือศิลาจารึกวัดเชียงมั่น จังหวัดเชียงใหม่ หลักที่ 76³

จ.ศ. 943 (พ.ศ. 2124) มีการจารึกกล่าวว่า

**“เจ้าเมืองเชียงใหม่ได้มีการกลบนาผู้คน 3
ครอบครัวให้แก่พระเจ้ามณฑกในวัดเชียงมั่นพร้อม
ทั้งให้คน 2 ครอบครัวให้เป็นข้าวัด และให้เรียนดีคำ
จิงโกกับวัดนี้”**

จารึกดังกล่าวนี้เป็นหลักฐานที่สำคัญอันบ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรมในการใช้และแสดงถึงค่านิยม

ของแผ่นทองจังโกในอาณาจักรล้านนา การหุ้มองค์เจดีย์ด้วยทองจังโก คือการทำบุญที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวล้านนา และถือเป็นประเพณีที่มีมาแต่โบราณ นิยมใช้หุ้มองค์เจดีย์เพื่อเป็นการป้องกันการผุกร่อนและเพื่อใช้ปิดทองคำเปลว⁴ อีกนัยหนึ่งเพื่อเป็นการตอกย้ำคติความเชื่อเรื่องเขาพระสุเมรุ หรือดินแดนอันเป็นทิพย์สถานะทำบุญโดยการปิดหุ้มทองจังโก ผู้ที่ทำบุญมักถวายแผ่นทองที่มีการดุนเป็นลวดลายต่างๆเช่น รูปพระธาตุ รูปพระพุทธรูป ลายรูปสัตว์ประจำปีเกิด ลวดลายดอกไม้ ลายเครือเถา ลายพันธุ์พฤกษา เป็นต้นรวมทั้งมีการ

3 ล้านนาไทยอนุสรณ์พระราชพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์สามกษัตริย์ ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์, 2525, ไม่ปรากฏเลขหน้า

4 มุลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทยธนาคารไทยพาณิชย์, สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคเหนือ เล่ม 5, (กรุงเทพฯ: สยามเพรสแมเนจเม้นท์ จำกัด 2542), หน้า 2704.

องค์พระธาตุหริภุญไชย จังหวัดลำพูน

เขียนรายนามของตนเองลงบนแผ่นทองแล้วถวาย⁵ ดังตัวอย่างผลงานที่ปรากฏเป็นหลักฐานที่สำคัญ เช่นองค์เจดีย์วัดพระธาตุหริภุญไชยจังหวัดลำพูน องค์พระบรมธาตุลำปางหลวง จังหวัดลำปางและ องค์พระบรมธาตุคดยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ แหล่งที่กล่าวมานี้พอยกเป็นตัวอย่างของงานศิลปกรรมที่มีการ บุณลวดลายทองงົกในล้านนา ซึ่งเป็น ลักษณะการหุ้มตลอดทั้งองค์ ตั้งแต่ส่วนชั้นฐานเชิง ไปจนถึงส่วนชั้นปลียอด แต่ก็ยังคงเหลือหลักฐานเจดีย์ ร้างบางพื้นที่ในล้านนาที่ยังปรากฏการหุ้มทองงົก อยู่ เช่น เจดีย์วัดเวียงเถิน ลำปาง, เจดีย์ประธานวัด พระธาตุเสด็จ ลำปาง, เจดีย์วัดกิตติ (ร้าง) เชียงใหม่, เจดีย์วัดสำเภา เชียงใหม่ เป็นต้น แต่ยังมีเจดีย์ในดินแดน ล้านนาอีกมากมายที่มีความนิยมในการบุหุ้มแผ่นทองงົก

จากหลักฐานในทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ปรากฏคติการสร้างเจดีย์ที่ใช้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ที่เก่าแก่ อาทิเช่น พระธาตุหริภุญไชย จังหวัดลำพูน จะ พบได้ว่ามีแผ่นทองชนิดนี้ปรากฏหุ้มองค์พระเจดีย์อยู่ ตลอดทั้งองค์เพื่อให้เปรียบเสมือนพระธาตุทองคำทั้ง

องค์ นอกจากนี้การบุหุ้มทองงົกยังส่งต่ออิทธิพลปรากฏ ในงานช่างโดยเฉพาะการตกแต่งองค์พระเจดีย์ทั่วไปใน ดินแดนล้านนายุคสมัยปัจจุบันอีกด้วย

ลวดลายในแผ่นทองงົกในดินแดนล้านนาเป็น แบบแผนที่มีความสำคัญ ปรากฏลวดลายที่มีรูปแบบที่ คล้ายคลึงกับลวดลายในศิลปะสุโขทัยและศิลปะอยุธยา อันเป็นการรับอิทธิพลมาจากลวดลายของจีนมาอีกทอด หนึ่ง จีนเป็นวัฒนธรรมเอเชียสายใหญ่ที่มีความเจริญ ก้าวหน้าสูง การรับส่งรูปแบบและลวดลายทางงาน ศิลปกรรมจึงเป็นเรื่องธรรมดา ลวดลายจีนส่วนใหญ่มา จากเครื่องถ้วยจีนที่มีการแพร่หลายเข้ามาเป็นสินค้า เป็นเครื่องราชบรรณาการ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ลาย เขียนบนเครื่องถ้วยจีนมีอิทธิพลต่อลวดลายประดับในงาน ศิลปกรรมไทย⁶

ในการขุดค้นทางโบราณคดีหลายแห่งในประเทศไทย ส่วนมากมักเป็นของที่ทำขึ้นในสมัยราชวงศ์หยวน (พ.ศ. 1803-1911) หรือในสมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ. 1911-2187) ในบรรดาเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หยวนและสมัยราช วงศ์หมิง มีอยู่มากที่เขียนเป็นลวดลายดอกไม้มงคล เช่น ดอกโบตั๋น ซึ่งในคติของจีนถือว่าเป็นนางพญาแห่ง ดอกไม้ทั้งหลาย มีความหมายแทนความมั่นคง เกียรติยศ ความรัก และความงามของผู้หญิง มีการเริ่มแพร่ขยาย ลวดลายจีนมาในประเทศไทย เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 19⁷ ควบคู่กับลายดอกโบตั๋น ก็ยังมีลายดอกบัวบาน ลาย ดอกเบญจมาศ ลายวงโค้ง (ซึ่งเป็นลวดลายที่ส่งอิทธิพล มายังล้านนามากที่สุด) ลายใบไม้ หรือลวดลายประดิษฐ์ บางรูปแบบที่มีลวดลายคล้ายลายกระหนกของไทย และ กระหนกแบบล้านนา ลวดลายทองงົกในล้านนาที่ ปรากฏก็ได้รับอิทธิพลรูปแบบลวดลายมาจากลวดลายจีน ในช่วงสมัยราชวงศ์หยวน และราชวงศ์หมิงเช่นเดียวกัน

ลวดลายแผ่นดุนทองงົกประดับองค์พระธาตุ ในล้านนาปรากฏมีรูปแบบลวดลายจีนอย่างเห็นได้ชัด อาทิเช่น ลวดลายแผ่นดุนทองงົกประดับองค์พระธาตุ ลำปางหลวง จังหวัดลำปาง ที่มีอิทธิพลลวดลายจีนผสม ผสานอยู่อย่างชัดเจนดังปรากฏอยู่บนลวดลายรูปทรง

5 สุรัช จงจิตงาม, ทองเที่ยวเรียนรู้ล้านนา เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง, (กรุงเทพฯ มิวเซียมเพรส 2549), หน้า 23.

6 สันติ เล็กสุขุม, ลายจีนในกรุงสุโขทัย, (ศิลปวัฒนธรรม), ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์, หน้า 151.

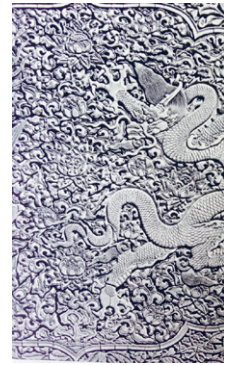
7 เรื่องเดิม, หน้า 151.

โถลายครามของจีนสมัยราชวงศ์หยวน
พบในกรุวัดพระ พายหลวง สุโขทัย
(ภาพจากหนังสือสังคมโลกศรีสยามลัย,
กรมศิลปากร, 2530)

หม้อม้าพร้อมฝาลายครามสมัยราชวงศ์หยวน
ค.ศ.1280-1368 พบที่วัดท่ากาน
เวียงท่ากาน อ. สันป่าตอง จ.เชียงใหม่
(ภาพจาก:พระธรรมาวุฒิ สมณา)

ลวดลายของจีนในช่วงยุค
สมัยของราชวงศ์หยวน และ
ราชวงศ์หมิง

ลายประจำยามรัดอก และลายประจำยามที่ประดับเป็น
ระยะรอบองค์พระธาตุ ลวดลายเหล่านี้มีลักษณะคล้าย
ลวดลายแผ่นดุนทองจังโกที่ประดับองค์พระธาตุลำปาง
หลวง จังหวัดลำปางสามารถตีความหมายให้เป็นระบบ
สัญลักษณ์ และความเชื่ออิทธิพลจากจักรวาลคติที่มี
ระเบียบแบบแผน ลวดลายต่างๆที่ได้ปรากฏนั้นมีรูปแบบ
ลวดลายที่มีการรับเอาวัฒนธรรมใกล้เคียงเข้ามาาร่วมด้วย
เช่นลายกระหนกที่รับมาจากศิลปะพุกาม ซึ่งพุกามก็รับ
มาจากแหล่งวัฒนธรรมใหญ่สายวัฒนธรรมอินเดีย ส่วน
ลวดลายเมฆ, ลายนาค, ลายดอกบัว, ลายเครือเถาที่นำมา
ประกอบกับลวดลายดอกไม้มีนาชนิดที่ปรากฏอยู่ในแผ่น
ดุนทองจังโกก็ได้รับอิทธิพลจากศิลปะจีน ซึ่งจีนก็เป็นอีก
แหล่งวัฒนธรรมหนึ่งที่ใหญ่เช่นกัน การมีสายวัฒนธรรม
ใหญ่ทั้งสองสายนี้ก็เป็นการชี้วัดให้เห็นถึงการไหลรวม
เอาวัฒนธรรมต่างๆมาผนวกเข้าด้วยกันในดินแดนเอเชีย
อาคเนย์ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นคติความเชื่อ ศาสนา หรือแม้
กระทั่งผลพวงที่ตามมา นั่นคือรูปแบบทางงานศิลปะต่างๆ
ก็เป็นสิ่งที่บ่งบอกแหล่งที่มาได้อย่างชัดเจนเป็นต้น

**ลักษณะของลวดลายจีนที่ปรากฏในแผ่นดุนทอง
จังโกประดับองค์พระธาตุในล้านนา**

ดอกโบตั๋น เป็นดอกไม้ในสกุล (Paeonia) เป็นพืช
พื้นเมืองที่พบทั้งในทวีปเอเชีย ทางตอนใต้ของยุโรปและ
ภาคตะวันตกของทวีปอเมริกาเหนือ ในวัฒนธรรมจีน ดอก
โบตั๋นมีความหมายและความสำคัญมากเป็นสัญลักษณ์
มงคลที่หมายถึงราชินีแห่งดอกไม้ ความสง่างาม ความ

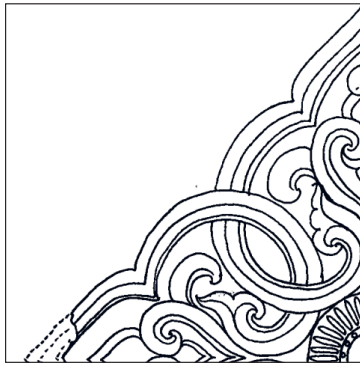

ลักษณะลายประจำยามรัดอก ลักษณะลายประจำยาม
Table. Cinnabar Lacquer:
(ลายดอกบัว) ลักษณะลวดลายจีนที่ส่งอิทธิพลในรูปแบบลวดลาย
ล้านนา (ภาพจากหนังสือ: A HISTORY OF FAR EASTERN ART)

อุดมสมบูรณ์ มั่งคั่ง และเกียรติยศ จึงมักพบลวดลาย
ดอกโบตั๋นตกแต่งในงานศิลปะจีนจำนวนมาก ความ
สืบเนื่องนี้ยังผลให้ลายดอกโบตั๋นเป็นลวดลายดอกไม้
ที่มีความนิยมเป็นอย่างมากในงานศิลปะไทย ไม่ว่าจะเป็น
เขียนประดับเครื่องถ้วยสังคโลกของศิลปะสุโขทัย หรือ
ปรากฏอยู่ในงานปูนปั้นที่ประดับในส่วนต่างๆ ของงาน
สถาปัตยกรรม งานสลักไม้หรือลวดลายดุนเครื่องทองที่
มีอยู่ในล้านนาประกอบกับศิลปะอยุธยาอีกด้วย การถือ
ความเชื่อเรื่องดอกไม้มงคลเป็นคติที่มีการสืบทอดมาจาก
วัฒนธรรมจีนโดยตรง ลวดลายดอกโบตั๋นจึงเป็นที่นิยม
กว่าลวดลายจีนแบบอื่นๆ และมีการคลี่คลายลวดลาย
หรือมีการประดิษฐ์ลวดลายขึ้นมาใหม่มากขึ้นตามสภาพ
แวดล้อม และรสนิยมของแต่ละพื้นที่ เช่นลวดลายดุนทอง
จังโกประดับองค์พระธาตุในล้านนาได้นำเอาเอกลักษณ์

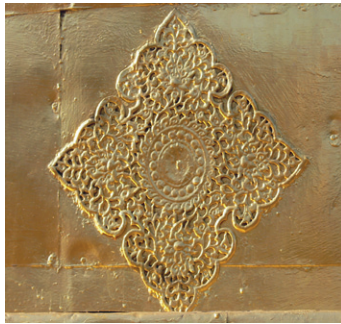
ลายดอกโบตัน แผ่นดุนทองจังโก
องค์พระธาตุลำปางหลวง จังหวัดลำปาง

ภาพลายเส้นกรอบลายที่มีการหยักโค้ง

โถเครื่องถ้วยจีนไม่ปรากฏยุคสมัย
(ภาพจากหนังสือ Arts Of Asia หน้า 68)

ลักษณะลวดลายแผ่นทองจังโกวัดพระธาตุดอยสุเทพ มีลวดลายดอกไม้มงคลที่ได้รับอิทธิพลจีน

โถเครื่องถ้วยจีนที่กรอบลายมีการหยักโค้ง

ของลวดลายรูปแบบจีนมาใช้อย่างชัดเจนและยังมีการเพิ่มเติมหรือประดิษฐ์ลักษณะลวดลายเพิ่มขึ้น ถือว่าเป็นลวดลายที่สร้างขึ้นในช่วงแรกในการรับวัฒนธรรมของจีนมาใช้ในวัฒนธรรมล้านนา

จากรูปภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำลวดลายของจีนมาสร้างสรรค์ในลวดลายแผ่นดุนทองจังโกในล้านนา อันปรากฏการนำทั้งโครงสร้างของลาย ลักษณะการแตก

ลายเป็นลายกระหนกที่ประดับอยู่ด้านข้าง มีลายดอกโบตันขนาดใหญ่ประดับอยู่ส่วนตรงกลางของกลุ่มลายทั้งหมด ปรากฏเป็นหลักฐานอย่างเห็นได้ชัดว่ารูปแบบของลวดลายล้านนาในช่วงนี้มีการรับรูปแบบของลวดลายจีนมาใช้ชัดเจน และที่สำคัญคือลักษณะของ

ลักษณะลวดลายจีนที่ปรากฏในแผ่นดุนทองจังโกประดับองค์พระธาตุดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ ลวดลาย

ยังได้รับรูปแบบมาจากลวดลายจีนอย่างชัดเจน อันมีรูปแบบเป็นลักษณะลายดอกขนาดใหญ่และมีลายเครือเถาประดับอยู่ด้านข้าง

ลักษณะของลวดลายแผ่นทองจังโกวัดพระธาตุโดยสุเทพเปรียบเทียบกับลวดลายเครื่องถ้วยจีนในสมัยราชวงศ์หยวนที่มีอายุเวลาราวปี พ.ศ.1803-19 11^๑ ลวดลายเหล่านี้มักจะปรากฏมีความนิยมเป็นจำนวนมากในงานประดับล้านนาในราวพุทธศตวรรษที่ 24 และครั้งแรกของพุทธศตวรรษที่ 25^๑ ดังปรากฏลวดลายดังกล่าวในแผ่นดุนทองจังโกที่ประดับองค์พระธาตุในล้านนา โดยเฉพาะลวดลายดุนแผ่นโลหะเท่านั้น แต่ยังปรากฏในลวดลายปูนปั้น ลวดลายงานแกะสลักไม้ งานศิลปกรรมลายคำ เป็นต้นจึงกล่าวได้ว่าล้านนามีการติดต่อกับวัฒนธรรมของจีนอย่างเห็นได้ชัดซึ่งมีการปรากฏอยู่ตามงานศิลปกรรมลวดลายในล้านนา อันแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของทั้งสองวัฒนธรรมที่มีการรับส่งอิทธิพลซึ่งกันและกัน ดังลวดลายที่ปรากฏของแผ่นดุนโลหะ หรือทองจังโกที่ประดับองค์พระธาตุในล้านนาส่วนใหญ่นี้ สามารถมองเห็นถึงลักษณะเฉพาะตัวของลวดลายล้านนาที่มีการผสมผสานอย่างลงตัวกับลวดลายจีนในช่วงยุคสมัยดังกล่าว

ยังปรากฏหลักฐานที่มีการขุดพบเครื่องถ้วยจีนที่สุโขทัย และโถลายครามที่วัดท่ากาน อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ ทำให้เห็นได้ว่าการติดต่อเชื่อมสัมพันธ์ในด้านต่างๆระหว่างอาณาจักรกับแหล่งอารยธรรมสายใหญ่อย่างจีน จึงทำให้ลวดลายจีนมีอิทธิพลอย่างสูงในอาณาจักรสุโขทัยร่วมไปถึงล้านนาและอยุธยาอย่างเด่นชัด ลวดลายของล้านนาที่ปรากฏตามงานศิลปกรรมที่ประดับตกแต่งในอาคารทางศาสนาในล้านนาทั่วไปก็มีการนำลักษณะลวดลายของจีนไปผสมผสานอยู่เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะลวดลายดุนแผ่นทองจังโกที่ประดับองค์พระธาตุในล้านนาที่มีลวดลายจีนปรากฏชัดเจน อันเป็นการนำลวดลายและคติแบบจีนที่เชื่อในเรื่องดอกไม้ มงคลมาประดับตกแต่งอาคารทางศาสนาที่ชาวล้านนามีความศรัทธาอย่างสูง และถือว่าความเป็นมงคลเหล่านี้จะช่วยนำพาตนไปสู่ในภพภูมิที่ดีขึ้นในชาติหน้าอันเป็นความเชื่อที่เก่าแก่ของคนล้านนา

ลวดลายทองจังโกประดับองค์พระธาตุลำปางหลวง จังหวัดลำปาง
ที่มีการปรากฏลวดลายรูปแบบจีน

8 เรื่องเดิม, หน้า 151.

9 สุรพล ดาริห์กุล, ลายคำล้านนา, (กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2544), หน้า 311.

แต้มดอก เขียนลาย เครื่องเงินล้านนา เครื่องเงินล้านนา คืออะไร?

เรื่อง : นายณรงค์เดช ดอกแก้ว¹

การเขียนเป็นรูปสัตว์ป่าหิมพานต์ตามจินตนาการ เป็นการระบายสีที่ทำตามส่วนต่างๆ รอให้สีแห้งหมาดเล็กน้อย จึงใช้ไม้ปลายแหลมขูดสีให้เห็นพื้นดำ เพื่อเป็นการตกแต่งเพิ่มเติมอีก ส่วนลวดลายประกอบก็ใช้ฟู่กันลากเส้นตามปกติ

1 ครู (ค.ศ.1) โรงเรียนพิภโรวิทยา อ.พรานกระต่าย จ.กำแพงเพชร

ชั้นหมากจากชุมชนศรีปิ่นคร้ว จ.เชียงใหม่
แต้มลายโดยณรงค์เดช ดอกแก้ว (สมบัติของคุณตันแก้ว ตันคำ)

เครื่องเงิน เป็นคำเรียกกล่าวโดยรวมที่เป็นงานหัตถกรรมที่มีโครงสร้างเป็นไม้ไผ่สานหรือทำจากไม้จริงก็ได้ จากนั้นนำมาเคลือบด้วยยางไม้สีดำที่เรียกว่า ยางรัก แล้วอาจตกแต่งด้วย ชาติ ที่เป็นสีแดง ซึ่งเครื่องเงินก็จะมีชื่อเรียกย่อยต่างกันไปตามลักษณะรูปทรงและลักษณะของการใช้งาน เช่น พาน (ทางล้านนาเรียกว่า ชันแอะ) โครงสร้างอาจทำมาจากไม้ไผ่แล้วทาร์ก ก็เรียกเป็นเครื่องเงินได้ เป็นต้น

รัก หรือ ยางรัก ทางล้านนาเรียกว่า ฮัก ถือว่าเป็นพระเอก สำคัญในการทำเครื่องเงิน เพราะใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการเคลือบงานหัตถกรรมต่างๆ ให้ มีความแข็งแรงทนยิ่งขึ้น ยางรักมีกลิ่นเหม็นเช่นยางไม้ปกติทั่วไป ซึ่งได้มาจากยางของต้นรัก ลักษณะลำต้นมีลำต้นสูง ใบคล้ายใบมะม่วงแต่มีความหนาแข็งและกว้างกว่าเล็กน้อย ยางเป็นสีขาวคล้ายยางพารา มีกรรมวิธีการีดยางออกมาเช่นเดียวกับกับการกรีดยางพารา และเมื่อยางรักสัมผัสอากาศก็จะทำปฏิกิริยาเปลี่ยนเป็นสีดำ จากนั้นจึงนำมา

รองเพื่อให้ได้รักที่สะอาดไม่ให้มีกากเศษไม้แล้วนำมาผสมน้ำมันตามสูตรต่างๆ เพื่อใช้สำหรับทาทำเครื่องเงินต่อไป

บางท่านอาจไม่ทราบว่าต้นรัก ยางรัก เป็นพืชต่อร่างกายมนุษย์ เมื่อเข้าไปใกล้ต้นรัก หรือสัมผัสกับยางรักอาจทำให้เกิดอาการแพ้ คัน ระคายเคืองต่อผิวหนัง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิคุ้มกันของแต่ละบุคคล แต่สำหรับช่างที่ต้องคลุกคลีอยู่กับรัก พวกเขาก็จะมีวิธีการแก้แพ้ยางรักตามแต่ละภูมิปัญญาของตน และจะมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้นเรื่อยๆตามธรรมชาติจนไม่แพ้ยางรักอีก

ชาติ ทางล้านนาเรียกว่า หาง ได้มาจากแร่ซินนาบาร์ (Cinnabar) ถือเป็นของหายากและมีราคาแพง เป็นวัตถุดิบสำคัญในการนำมาผสมกับยางรักให้ยางรักสีดำก็จะกลายเป็นสีแดง แล้วจึงนำมาทาเป็นชั้นสุดท้าย หรือนำมาเขียนเป็นลวดลายตกแต่งเครื่องเงิน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ชาติ เป็น นางเอก ที่สำคัญในการทำเครื่องเงินเพราะทำให้เกิดความสวยงามมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

เครื่องเงินของเก่าที่เขียนลายได้ละเอียดเล็กมาก ลากทางเส้นเล็กและยาว จะเห็นสีเหลืองๆแทรกในบางส่วน นั่นคือการใช้รงค์หรือสีเหลืองแต้มแทรกเข้าไป

ตัวอย่างเครื่องเงินที่ลงพื้นสีดำเรียบร้อยพร้อมที่จะแต้มดอกเขียนลาย

การเขียนโครงสร้างลายก่อนเขียนลายละเอียดก็ช่วยให้การออกแบบลวดลายสวยงามขึ้น

การลากทางให้ยาวและเส้นเรียบแหลม เว้นระยะห่างแต่ละเส้นและแต่ละกลีบให้พอดีเท่าๆกัน ทำให้ลายมีความงดงาม แสดงถึงความชำนาญและเด็ดขาดในการตัดสินใจตัดลวดลายากเส้น

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ในทางภาคเหนือหรือทางล้านนาจะเรียกเครื่องเงินว่า *ครวฮัก* *ครวหาง* ซึ่งเรียกตามการนำรัก(ฮัก) ขาด(หาง) มาทากตกแต่งงานหัตถกรรมนั้นๆ ให้เกิดเป็นสีดำแดงตัดกันไปตามแต่ช่างจะสร้างสรรค์ให้เกิดความสวยงาม

การตกแต่งเครื่องเงินเป็นขั้นตอนท้ายๆ ก่อนที่จะพร้อมนำไปใช้งาน การตกแต่งนั้นมีหลากหลายเทคนิคมาก ขึ้นอยู่กับรสนิยมของผู้สั่งทำและช่างผู้สร้างสรรค์ผลงาน เช่น การชุดพื้นผิวบนเครื่องเงินให้เป็นลวดลายโดยใช้เหล็กแหลมขีด การแต้มสีขาดโดยใช้พู่กัน การฝังวัสดุอื่นๆ เช่น แก้วเงิน ฝังลงไปบนพื้นชิ้นงาน การปิดทองคำเปลว และการกดพิมพ์ลายหรือการปั้นลายประดับ เป็นต้น

มาแต้มดอกเขียนลายเครื่องเงินกันเถอะ

ผมเชื่อแน่ว่ามีหลายท่านที่ชื่นชอบในความงามของลวดลายที่ปรากฏบนตัวเครื่องเงิน และสนใจอยากรู้ว่ามีวิธีการทำอย่างไร ลองมาทดลองและเรียนรู้กันครับ

อย่างที่กล่าวไปข้างต้นนะครับว่าการตกแต่งเครื่องเงินมีหลากหลายเทคนิค แต่เทคนิคที่ผมจะนำเสนอนี้เป็นเทคนิคที่อาจกล่าวได้ว่าง่ายที่สุด หาววัสดุอุปกรณ์ได้ทั่วไป คือเทคนิคการ *แต้มดอกเขียนลาย* ด้วยพู่กันนั่นเองครับ ในการทดลองเรียนรู้นี้เราจะใช้สีน้ำมันแทนรักและขาดจริงๆก่อนนะครับ เพราะว่ามีราคาแพงดังที่กล่าวไว้แล้วและประการที่สำคัญคือ ท่านอาจแพ้รักหรือถูกรักกัดได้ เป็นอันตรายครับ ไว้เชิญชวนท่าน

ลายจุดไข่ปลา ลายเส้นเชือก ลายหยดน้ำ หรือแม้กระทั่งลายเส้นขอบเล็กๆ หรือหนามๆ ก็นำมาใช้ตกแต่งได้ ตามที่เห็นว่างามแต่ต้องให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่จะเขียนลาย

ก่อนค่อยขยับเป็นใช้รักจริงชาตจริงนะครับ ซึ่งสีน้ำมันก็มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับรักแต่ถึงอย่างไรก็ตามก็สู้รักแท้ขาดแต่ไม่ได้ยู่ติในเรื่องของคุณภาพ ความทนทาน แต่ ณ ตอนนี้จะใช้น้ำมันฝักหัดเขียนลายกันก่อนนะครับ

เอ้า! มาเริ่มกันดีกว่าครับ อุปกรณ์ที่ต้องใช้มีดังนี้

1. วัสดุที่จะนำมาเขียนลายเช่น ขันหมาก ขันแฉวง ให้หาสีลงพื้นจนเรียบเสร็จแล้วพร้อมที่จะเขียนลายได้ หรือหากจะทดลองลองดูก่อนก็ใช้วัสดุอะไรก็ได้ครับ เช่นกระดาษแข็งสีดำ หรือน้ำมันสีดำมาทาแผ่นไม้หรือกระดาษแข็งทั้งไว้ให้แห้ง ก็นำมาทดลองใช้ได้ครับ

2. พู่กัน ควรใช้พู่กันกลม ขนาดเล็ก เบอร์ศูนย์ (0) หรือ ศูนย์พิเศษ (00) ตามแต่ความถนัด การใช้พู่กันเบอร์เล็กจะช่วยให้การเขียนลายมีความละเอียด สามารถลากหางยาวได้ดี หางยืงยาวยืงเล็กก็ยืงสวยครับ

3. สีน้ำมัน หาซื้อได้ตามร้านวัสดุก่อสร้างทั่วไป ให้ซื้อ สีดำ แดง เหลือง โดยใช้สีดำนำมาทาเป็นสีพื้นใช้แทนรัก สีแดงใช้แทนชาต ส่วนสีเหลืองก็ใช้ครับ แต่จะเอามาทำไมครับ? เพราะว่า หนึ่ง. เอาไว้ผสมกับสีแดง ใช้เพียงเล็กน้อย เพื่อให้สีแดงนั้นออกสีส้มนิดๆ จะทำให้สีแดงดูสว่างขึ้น แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับความชอบส่วนบุคคลนะครับว่าชอบสีแดงแบบใด สอง. สีเหลืองนั้นใช้แทนรงค์ได้ โดยนำสีแดงมาผสมเจือไปเล็กน้อยเพื่อให้สีเหลือง เหลืองสดจนเกินไป นำสีเหลืองนี้มาแต้มลายบางจุดบางตำแหน่งได้ครับ ตามแบบของโบราณที่มีการใช้สีรงค์หรือสีเหลืองแต้มส่วนต่างๆ แทรกส่วนที่เป็นลายสีแดง

4. น้ำมันสน ใช้เป็นตัวทำละลายสีน้ำมันไม่ให้เหนียวเกินไป

5. ทินเนอร์ ใช้สำหรับทำความสะอาดล้างสีน้ำมันให้สะอาดหมดจดออกจากพู่กันได้ดี

6. น้ำยาล้างจาน ใช้สำหรับทำความสะอาดล้างทินเนอร์ออกจากพู่กัน เมื่อเช็ดพู่กันให้แห้งแล้วชนพู่กันก็จะกลับมานุ่มตามเดิม แต่หากไม่ล้างด้วยน้ำยาล้างจาน ชนพู่กันอาจแข็งขึ้นเล็กน้อยและทำให้ใช้การไม่สะดวกเท่าที่ควร

7. ภาชนะเล็กๆ เช่น ถ้วยหรือจานสีเล็กๆ ไว้สำหรับตักสีแบ่งออกมาจากกระป๋องสีใหญ่ เพื่อสะดวกในการใช้งาน

8. ผ้าปิดจมูก หน้ากากอนามัย หรือ หน้ากากกันสารพิษ (ก็ยืงดีครับ) เนื่องจากสีน้ำมันมีสารระเหย และมีกลิ่นฉุนมาก สามารถทำให้เวียนศีรษะได้

ขั้นตอนเริ่มแรกในการแต้มดอกเขียนลายเครื่องเงินล้านนา

1. ผมแนะนำให้ศึกษาสัญลักษณ์ลวดลายเครื่องเงินจากงานโบราณเสียก่อน ยิ่งดูมากก็ยิ่งรู้มากและที่สำคัญคือเข้าใจมากยิ่งขึ้น ท่านอาจค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตหรือไปศึกษาตามพิพิธภัณฑ์ต่างๆ บันทึกรูปภาพลายเครื่องเงินต่างๆนั้นไว้ แล้วจัดทำเป็นแฟ้มลวดลายเครื่องเงินยิ่งถ้ารู้แหล่งที่มาของเครื่องเงินนั้นว่ามาจากที่ใดก็ควรระบุไว้ด้วย ทำให้ทราบที่มาที่ไปและตอบคำถามของผู้อื่นได้นะครับ

ซองเทียนหรือกล่องใส่เทียนเขียนลวดลาย
ในรูปแบบของทางไทใหญ่ ไทเขิน

พับสาหรือพับสา หน้าปกตกแต่งด้วยหงส์ไปคอและนกหัสติลิงค์ไปคอ
ประกอบลายพฤษภา เขียนด้วยสีสามสีคือ สีแดง (เขียนแบบขาด)
สีเหลือง(เขียนแบบปรังค์) และสีน้ำตาล(เขียนแบบสีกักกันกว้าง)

2. เมื่อท่านมีแฟ้มสะสมลวดลายเครื่องเงินแล้ว ผมเชื่อว่าจะต้องมีลายใดลายหนึ่งที่ท่านชอบเป็นพิเศษ หรืออาจเลือกลายที่ท่านคิดว่าเหมาะสมสำหรับท่านเอง ในการฝึกหัด แล้วเลือกกลายนั้นแหละครับมาเป็นครูแม่แบบลายของเรา

3. ก่อนการเริ่มลงมือหัดเขียนลายผมขอแนะนำให้ท่าน นำดอกไม้ รูปสามดอก เทียนหนึ่งคู่ หรือดอกไม้ รูปเทียนตามแต่นิยมของท่าน นำใส่ไว้ในพาน แล้ว ยกขึ้นเหนือศีรษะ ระลึกนึกถึงคุณพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ครูบาอาจารย์แต่โบราณที่ได้สร้างสรรค์ผลงาน ให้เป็นมรดกของชาติ โปรดช่วยมาประสิทธิ์ประสาทวิชาให้เข้าใจการเขียนลายเครื่องเงิน ให้เกิดความสำเร็จตามแต่ท่านอธิฐาน ถือเป็นการไหว้ครูก่อนนะครับ

4. สีที่เราจะนำมาเขียน เป็นสีน้ำมันสีแดง ซึ่งได้กล่าวไปแล้วเบื้องต้น สีน้ำมันนี้จะเขียนลายได้ดีครั้นไม่เหนียวหนืดมากเกินไป เพราะจะทำให้ลากเส้นเขียนลายลำบาก ขาดช่วง ไม่พริ้ว ดังนั้นควรใช้น้ำมันสนเป็นตัวทำละลายโดยตักสีแดงใส่ในภาชนะเล็กๆ พอประมาณ แล้วผสมด้วยน้ำมันสนเล็กน้อย คนให้เข้ากัน แล้วทดสอบโดยการเอาปลายพู่กันเล็กลองจุ่มลงไปแล้วยกขึ้น หากผสมน้ำมันสนมากก็จะทำให้สีเจือจางเกินไป สีจะหยดลงเร็วเหมือนน้ำ เวลาเขียนสีก็จะจางและที่สำคัญคือไม่สามารถควบคุมรูปทรงได้ง่ายเพราะเจือจางมากไปสีจะ

แตกกระจายไม่ได้รูปทรงตามที่ต้องการ แต่หากว่าผสมสีให้หนืดพอดีพอทดสอบโดยการยกปลายพู่กันขึ้น สีก็จะหยดลงอย่างช้าๆ หรืออาจไม่หยดลงมาแต่ไหลติดมารวมกันที่ปลายพู่กันก็ถือว่าใช้ได้ อย่างไรก็ตามก็ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละท่านที่จะใช้ความหนืดของสีระดับใดนะครับ

5. การแต้มดอกแต้มลาย ควรกำหนดตัวโครงสร้างหลักของลายก่อน โดยแบ่งระยะห่างให้พอดี เหมาะสมกับวัสดุที่นำมาเขียน อาจกำหนดเป็นตัวดอกใหญ่ไว้เป็นหลักที่วางระยะห่างให้เท่ากันอย่างพอดี เพื่อให้เกิดความสวยงาม

6. การแต้มดอกแต้มลายเครื่องเงิน จะคล้ายรูปทรงของกลีบดอกไม้ เริ่มแรกอาจทำเป็นรูปดอกไม้สี่กลีบ ขณะที่เขียนลายนั้นควรกลั้นหายใจชั่วขณะจะช่วยให้อ้อมไม่สั่นเขียนลายได้ดีขึ้นแล้วใช้ปลายพู่กันแต้มลงไปเป็นจุดจากนั้นลากปลายพู่กันเข้ามาหาตัวเองพร้อมกับค่อยๆ ยกปลายพู่กันขึ้นอย่างรวดเร็ว การยกปลายพู่กันขึ้นนี้จะช่วยให้เกิดเป็นลักษณะเส้นหางยาวเล็กๆ ที่ปลายหัวจะใหญ่แล้วค่อยๆ ยาวเรียวเล็กลงปลายแหลมในส่วนหาง แล้วจึงลากเส้นใหม่โดยให้ปลายพู่กันจุดลงไปที่ติดกับส่วนหัวของเส้นแรก แล้วลากปลายพู่กันเช่นเดียวกันกับเส้นแรก เว้นระยะห่างแต่ละเส้นให้เท่าๆ กันพอดี ไม่ห่างมากก็จะงดงาม จะลากกี่เส้นก็ได้ตาม

ผู้เขียนกำลังเขียนลายประดับชั้นหมาก การเขียนลาย ควรเขียนในบริเวณที่อากาศถ่ายเทสะดวก

ความต้องการและตามความเหมาะสมที่เห็นว่างาม จากนั้นมาตกแต่งส่วนของปลายกลีบโดยเขียนพู่กันให้เป็นกลีบปลายมนหรือปลายแหลมหรือปลายมีหยักแบบมน แบบแหลมก็ตามความชอบครับ ทำให้ครบจำนวนกลีบรูปดอกไม้ตามที่ต้องการ อาจเติมลายจุดเล็กๆ ตรงกลางเป็นเกสรของดอกไม้เท่านั้นก็ดูงามดีครับ

การแต้มดอกเขียนลายเครื่องเงินครั้งแรกอาจเกิดความรู้สึกท้อครับ เช่นอาจทำไม่ได้ดี ไม่กล้าทำบ้างกลัวเสียบ้าง จงอย่าได้กลัวครับ ยิ่งทำเรายังรู้และเข้าใจเกิดการเรียนรู้และการพัฒนาด้วยตนเองเพียงแค่นี้ใจรักและอยากทำ ผมเชื่อแน่ว่าทุกๆ ท่านจะประสบผลสำเร็จหากหมั่นฝึกฝน ทำบ่อยๆ ก็จะเกิดความชำนาญ ทำอย่างตั้งใจและสนุกกับการเขียนลาย หากนึกไม่ออกว่าจะเขียนลายแบบไหนดี ออกแบบไม่ถูกใจตนเองให้ลองกลับไปทำในขั้นตอนข้อที่หนึ่งครับ กลับไปดูงานเก่าของโบราณ หรือไปศึกษาลักษณะลวดลายตามวัดวา สิ่งเหล่านี้ช่วยได้มากครับ ช่วยเปิดโลกทัศน์

มุมมองใหม่ๆ เกิดแรงบันดาลใจใหม่ๆ เสมอ แล้วเราจะมาความสุขมากๆ ครับผม

สุดท้ายนี้ ผมขอขอบพระคุณทางสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้โอกาสกระผมเขียนบทความนี้ ซึ่งอาจเป็นเศษเสี้ยวเล็กๆ ของฟันเฟืองหนึ่ง ในการที่จะพยายามสืบทอดศิลปวัฒนธรรมล้านนาด้านการแต้มดอกเขียนเขียนลายเครื่องเงินให้สืบอยู่ หวังว่าอาจเกิดประโยชน์และเกิดแรงบันดาลใจต่อท่านที่สนใจในเรื่องการแต้มดอกเขียนลายเครื่องเงิน ไม่มากก็น้อย และหากบทความนี้มีความผิดพลาดประการใด กระผมขออ้อมรับผิดไว้แต่เพียงผู้เดียวและพร้อมนำไปปรับปรุงในโอกาสต่อไป ขอขอบพระคุณทุกท่านมากครับ

นายณรงค์เดช ดอกแก้ว จบการศึกษาด้านศิลปะที่ คณะจิตรศิลป์ (ศิลปะไทย) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปัจจุบันตำแหน่ง ครู (ค.ศ.1) โรงเรียนพิไกรวิทยา อ.พราหมณ์ จ.กำแพงเพชร

จิตรกรรมพับสาลักษณ์ะอุโบสถล้านนา

ฉบับวัดพระหลวง เมืองแพร่

เรื่อง: ภูเดช แสนสา¹

จิตรกรรมหรือที่ศัพท์ช่างล้านนาเรียกว่า “รูปแต้ม” (ออกเสียง “ฮูปแต้ม”) มีหลากหลายรูปแบบ ทั้งจิตรกรรมบนฝาผนังอุโบสถวิหาร จิตรกรรมบนผืนผ้าที่เรียกว่า “พระภู” หรือ “ตุ่งคร่าว” รวมถึงจิตรกรรมบนพับสาที่ผู้เขียนได้นำมาเสนอในบทความฉบับนี้ ซึ่งจิตรกรรมบนพับสาจะมีลักษณะพิเศษคือพบจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจิตรกรรมบนฝาผนังและบนผืนผ้า เนื่องจากพับสาส่วนใหญ่จะเน้นการเขียนบันทึกเรื่องราวต่างๆ มากกว่าการวาดภาพ หากมีการวาดภาพประกอบก็เป็นภาพลายเส้น ดังนั้นบางครั้งจึงจะพบจิตรกรรมภาพเขียนสีบนพับสาโดยพับสาดังนี้เป็นของวัดพระหลวง ตำบลพระหลวง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

เหตุที่พับสาดังนี้มีภาพจิตรกรรมประกอบเนื่องจากกล่าวถึงลักษณะอุโบสถรูปแบบต่างๆ จำนวนถึง 87 ลักษณะ ซึ่งอุโบสถนั้นมีความสำคัญด้วยเป็นที่ประกอบพิธีสังฆกรรมของพระภิกษุสงฆ์ จึงกล่าวได้ว่าอุโบสถมีความสำคัญต่อผู้ครองเพศเป็นพระภิกษุสงฆ์อย่างยิ่ง ด้วยต้องใช้ทั้งเป็นที่อุปสมบทและใช้สวด

ปาติโมกข์ของคณะสงฆ์ทุกๆ กึ่งเดือนในช่วงเช้าพรรษาตลอดระยะเวลา 3 เดือนที่เรียกว่า “ลงโบสถ์” โดยเฉพาะการอุปสมบทหากอุโบสถที่ประกอบพิธีกรรมนั้นไม่ถูกต้องตามหลักลักษณะการปลูกอุโบสถ ก็ถือว่าบุคคลผู้บวชนั้นยังไม่เป็นพระภิกษุสงฆ์ ดังนั้นจึงมีการวาดภาพประกอบเพื่อให้เห็นภาพลักษณะของอุโบสถแต่ละรูปแบบได้ชัดเจน อีกทั้งเพื่อป้องกันการเข้าใจคลาดเคลื่อน ผู้วาดภาพยังได้เขียนกำกับคำอธิบายลักษณะอุโบสถด้วยอักษรธรรมล้านนาประกอบไว้อีกด้วย จิตรกรรมพับสาดังนี้ไม่ปรากฏนามผู้วาดภาพ สันนิษฐานว่าผู้วาดภาพคือครูบาไชยลังการ (ครูบาคำตัน พ.ศ.2406 - 2476) อดีตเจ้าอาวาสวัดพระหลวง (พ.ศ.2428 - 2476) เนื่องจากครูบาไชยลังการ เป็นครูช่างทางด้านการก่อสร้างอุโบสถวิหาร ศาลาบาตร หอธรรม (หอพระไตรปิฎก) ธรรมาสน์ หอระฆัง รวมถึงการหล่อโลหะสร้างพระพุทธรูปและระฆัง²

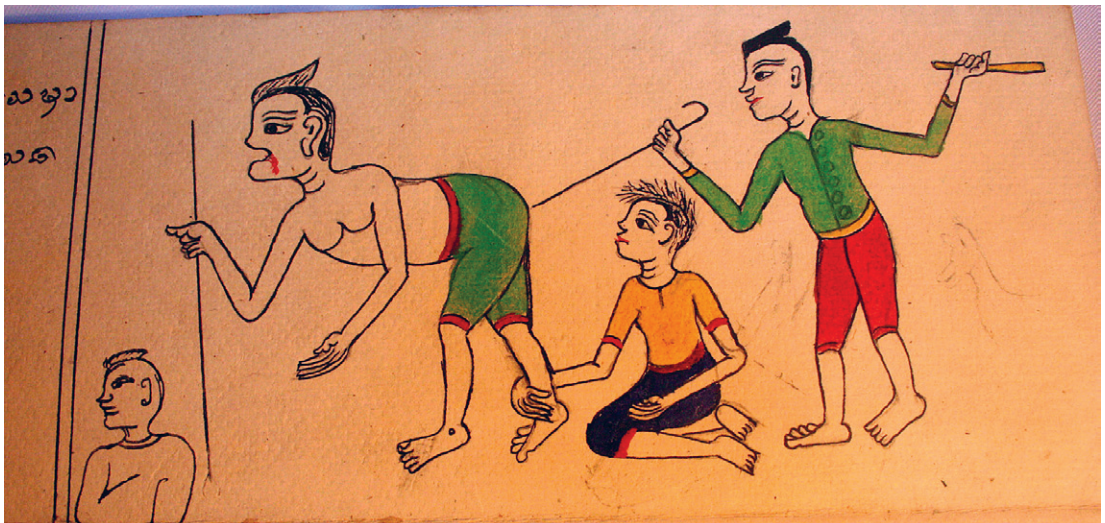
พับสาดังนี้ผู้เขียนพบเมื่อลงพื้นที่สำรวจอ่านจารึกฐานพระพุทธรูปไม้ ของวัดพระหลวง ตำบลพระหลวง

1 อาจารย์ประจำหลักสูตรวัฒนธรรมศึกษา ภาควิชาสังคมและวัฒนธรรมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

2 “ตำนานวัดหลวงเมืองมาน” อ่างในภูเดช แสนสา, คร่าว กฎหมาย จาริต์ ตำนาน หลักฐานทางประวัติศาสตร์ล้านนา, (เชียงใหม่ : แมกซ์พรีนติ้ง, 2556), หน้า 92 - 95.

ภาพปริศนาธรรมพระภิกษุถือไม้เท้าและชายสูบบุหรี่

ภาพปริศนาธรรม

อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ให้กับศูนย์โบราณคดีภาคเหนือ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 19 - 20 เมษายน พ.ศ.2554 พบสามารวาดภาพจิตรกรรมจำนวน 34 หน้าพบสา (มีเว้นไว้ไม่วาดภาพ 1 หน้าพบสา) แต่ละหน้าจัดแบ่งกลุ่มภาพออกเป็น 2 - 4 ส่วน และแต่ละส่วนจัดแบ่งโดยใช้วิธีขีดเส้นแบ่งหรือเว้นช่องระยะห่างระหว่างแต่ละกลุ่มภาพ ใช้สีฝุ่นระบายสีที่ใช้มีจำนวน 10 สี ได้แก่ สีน้ำเงิน สีฟ้า สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีส้ม สีน้ำตาล สีขาว สีดำ และบางส่วนของพื้นเป็นสำคัญผู้วาดภาพจะให้เป็นสีทองที่เกิดจากการติด

ทองคำเปลว ส่วนที่เป็นสีเทา เช่น กระเบื้องดินขอหรือแป้นเกล็ดมุงหลังคาอุโบสถจะไม่ระบายสีลงไป แต่ใช้สีจากพื้นกระตาศพพบสาแทน สีที่ใช้เป็นสีหลักในจิตรกรรมมี 4 สี ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีเขียว และสีน้ำเงิน จึงทำให้ภาพองค์รวมมีโทนสีที่สดใสและมีความจัดจ้าน

ลักษณะของการวาดลักษณะอุโบสถจัดแบ่งกว้างๆ ได้ 2 วิธีคือ วาดภาพเป็นอุโบสถทั้งหลังและวาดเป็นแผนผัง หากจัดแบ่งละเอียดลงไปได้ 3 วิธีคือ วาดภาพเป็นอุโบสถทั้งหลัง วาดเป็นแผนผังระบายสี และวาดเป็นแผนผังลายเส้น ดังนั้นจากรูปภาพลักษณะอุโบสถ

ภาพจิตรกรรมบนพับสลักขนิมะอุโบสถ
ที่วาดเป็นอุโบสถทั้งหลัง
มีอักษรธรรมล้านนาอธิบายกำกับ
ซ้ายบน “ปัพพะตะรุกขะอุโปสถะ”
ขวาบน “จตุโปชรมือโปสถะทเวรุกขาอุ
โปสถะ”
ซ้ายล่าง “ปัพพะตะเอะรุกขะอุโปสถะแล”
และขวาล่าง “คิริยะอุโปสถะ”

ภาพจิตรกรรมบนพับสลักขนิมะอุโบสถ
ที่วาดเป็นอุโบสถทั้งหลัง มีอักษรธรรมล้านนา
อธิบายกำกับ
ซ้ายบน “ทเวรุกขะปัพพะตะอุโปสถะแล”
ขวาบน “จตุปัพพะตะอุโปสถะแล”
ซ้ายล่าง “คูหาปัพพะตะขันตะอุโปสถะ”
และขวาล่าง “จตุปัพพะตะโปชรมืออุโปสถะ”

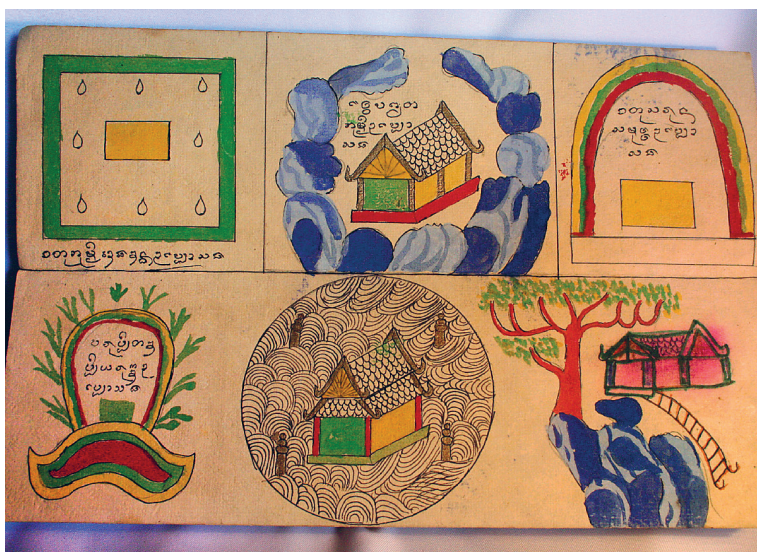

ภาพจิตรกรรมบนพับสลักขนิมะอุโบสถ
ที่วาดเป็นอุโบสถ และฝั่งอุโบสถ
มีอักษรล้านนาอธิบายกำกับ
ซ้ายบน “จตุเวฬุวันนะอุโปสถะ”
ขวาบน “เอะกะสมุททะอุโปสถะ”
ซ้ายล่าง “เตวารืออุโปสถะ”
กลาง “เอะกะรุกขาขันตะอุโปสถะ”
และขวาล่าง “ปริเอะรุกขาอุโปสถะ”

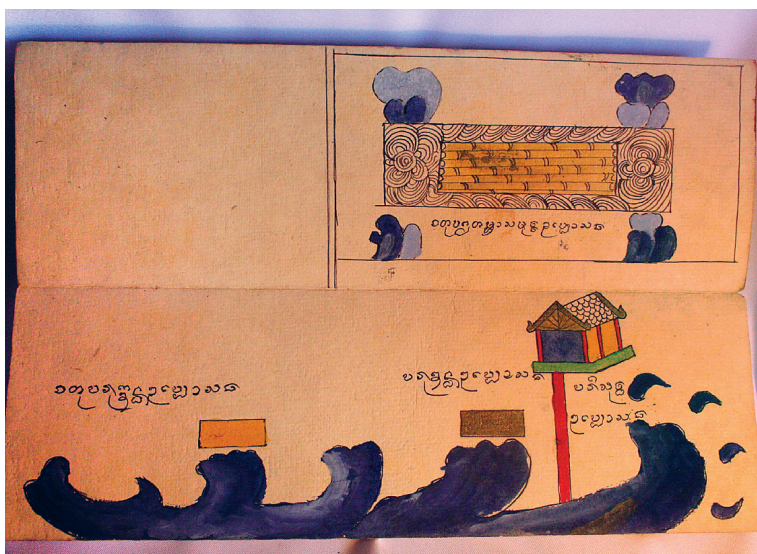
ภาพจิตรกรรมบนพับสลักขณะอุโบสถที่วาด
เป็นอุโบสถ และผังอุโบสถ
มีอักษรล้านนาอธิบายกำกับ
ซ้ายบน “เอกราษฎร์พาปะอุโบสถะ”
ขวาบน “ทเวรุกขามุมมะอุโบสถะ”
ซ้ายล่าง “เอกะปัพพะตุมหาอุโบสถะ”
และขวาล่าง “สมุททะปัพพะตุมหาอุโบสถะ”

ภาพจิตรกรรมบนพับสลักขณะอุโบสถที่วาด
เป็นอุโบสถและผังอุโบสถ
มีอักษรล้านนาอธิบายกำกับ
ซ้ายบน “จตุรมุมมัญจิมะอุโบสถะ”
กลางบน “ทเวปัพพะตุมุมมัญจิมะอุโบสถะ”
ขวาบน “จตุสัณฐะสมุททะอุโบสถะ”
ซ้ายล่าง “ปะรุปะตุมะขัปปะอุโบสถะ”

ภาพจิตรกรรมบนพับสลักขณะอุโบสถที่วาด
เป็นอุโบสถ และผังอุโบสถ
มีอักษรล้านนาอธิบายกำกับ
ภาพบน “จตุปัพพะตุมะสมุททะอุโบสถะ”
ซ้ายล่าง “จตุปะรุกขิมะอุโบสถะ”
กลางล่าง “ปะรุขิมะอุโบสถะ”
และขวาล่าง “ปรัสุทธอุโบสถะ”

ภาพจิตรกรรมบนพับสาลักษณะอุโบสถ
ที่วาดเป็นผังอุโบสถ
มีอักษรล้านนาอธิบายกำกับ
ซ้ายบน “ภูมิขันธ์อุโบสถ”
ขวามือ “อุโบสถเอกรุกขาปลั่งกิ่งอุโบสถ”
ซ้ายล่าง “อุโบสถอุรุกขาภูมิอุโบสถ”
และขวาล่าง “จุตุภูมิขันธ์อุโบสถ”

ทั้งหมดจำนวน 87 ภาพ สามารถจัดจำแนกการวาดเป็นภาพอุโบสถทั้งหลังจำนวน 40 ภาพ วาดเป็นภาพแผ่นผังอุโบสถระบายสีจำนวน 39 ภาพ และวาดเป็นแผ่นผังอุโบสถแบบลายเส้นจำนวน 8 ภาพ ขณะเดียวกันก็มีการวาดภาพเพื่อลดช่องว่างหรือภาพปริศนาธรรมแทรกไว้จำนวน 3 จุด คือ หน้าพับสาที่ 2 เป็นภาพพระภิกษุศิระลำนมีคิ้วหวดเคราครองผ้าจีวรสีเหลืองถือไม้เท้า 2 ง่าม หน้าพับสาที่ 19 เป็นรูปชายสวมหมวกเหลืองนั่งตั่งสุบบุหรี 2 ชนิด คือมือขวาลืออนุหรีขีโยที่จุดไฟแล้วมือซ้ายถือเบ้ามูยา (กล้องยาสูบ) ที่จุดไฟแล้ว มีคำบรรยายเป็นอักษรไทยประกอบว่า “คนสูบเบ้ามูยา” (คนสูบบ้ามูยา) และหน้าพับสาสุดท้าย (หน้า 35) วาดภาพชายแก่เคี้ยวหมากหลังค่อมถือไม้เท้า แล้วมีชายหนุ่มถือไม้จิ้มไปที่ก้นชายแก่ ส่วนชายหนุ่มอีกคนใช้มือขวาจับข้อเท้าชายชายแก่

ภาพรวมลักษณะอุโบสถจัดแบ่งออกเป็นกว้างๆ ได้ 2 ประเภท คือ อุโบสถบก (อุโบสถบนบก) กับอุโบสถน้ำ (อุโบสถกลางน้ำ) โดยเขตแดนอุโบสถจะใช้ธรรมชาติหรือสิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น เขตแดนตามธรรมชาติได้แก่ ภูเขา มหาสมุทร สระน้ำตามธรรมชาติ (สระโบกขรณี) น้ำ ถ้าโขดหิน และต้นไม้ (ป่าไม้) ส่วนเขตแดนที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น ได้แก่ หลักหินสี่มา (หลักพัทธสี่มา) แพนบัลลังก์ กำแพง (รั้ว) และสระน้ำที่ขุดขึ้น ภาพอุโบสถหรือภาพแผ่นผังอุโบสถในแต่ละภาพ จะมีเขียนคำบรรยายด้วย

อักษรธรรมล้านนากำกับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ยกเว้นเพียง 2 ภาพที่ไม่มีอักษรบรรยาย และบางภาพวาดรูปแบบลักษณะอุโบสถต่างกันแต่มีคำบรรยายภาพเหมือนกัน ดังนั้นต้องดูรูปภาพจิตรกรรมประกอบกับคำบรรยาย จึงจะเข้าใจไม่คลาดเคลื่อนและเห็นภาพชัดเจนมากขึ้น ซึ่งแต่ละภาพมีคำบรรยายชื่อลักษณะอุโบสถดังนี้

(1) ปัพพตะขันธ์ทะเลสมมาอุโบสถแล (2) ศิริรุกขะอุโบสถ (3) ปริสยะวังคะอุโบสถ (4) สมุททะขันธ์ทะเลอุโบสถ (5) จตุอุโบสถะโปกขรณี (6) จตุโปกขรณีอุโบสถแล (7) ปัพพตะรุกขะอุโบสถ (8) ทเวรุกขาอุโบสถ (9) ปัพพตะเอกะรุกขะอุโบสถแล (10) ศิริยะอุโบสถ (11) ทเวรุกขะปัตตปะอุโบสถแล (12) จตุปัพพตะอุโบสถแล (13) คูหาปัพพตะขันธ์ทะเลอุโบสถ (14) จตุปัพพตะโปกขรณีอุโบสถ (15) ภูมิขันธ์ทะเลอุโบสถ (16) อุฏฐะเอกะรุกขาปลั่งกิ่งอุโบสถ (17) อุฏฐะรุกขะภูมิอุโบสถ (18) อุฏฐะรุกขะภูมิอุโบสถ (19) จตุภูมิขันธ์ทะเลอุโบสถ (20) จตุโปกขรณีจตุขันธ์ทะเลอุโบสถ (21) จตุโปกขรณีจตุขันธ์ทะเลอุโบสถ (22) จตุวาริอุโบสถ (23) ทเวรุกขาอุโบสถ (24) ปริสตะอุโบสถ (25) จตุภูมิสุทธีอุโบสถ (26) จตุเวหฺวันนะอุโบสถ (27) เอกะสมุททะอุโบสถ (28) เตวาริอุโบสถ (29) เอกะรุกขาขันธ์ทะเลอุโบสถ (30) ปริเอกะรุกขาอุโบสถ

(31) เอกะรุกขาอุโปสเถ (32) สัตตะกุมมิ
อัญญะขันฑะอุโปสเถ (33) ทเวรุกขาอุโปสเถ (34) ปริ
ญญัมมะอุโปสเถ (35) จตุสมุททะเยรุกขะอุโปสเถ (36)
จตุกุมมิอัญญะขันฑะอุโปสเถ (37) จตุกุมมิอัญญะขันฑะ
อุโปสเถ (38) ทเวปัพพตะกุมมิอุโปสเถ (39) จตุ
สรุณะสมุททะอุโปสเถ (40) ปะรูปิตตะขัปปิยะรุกขะอุ
โปสเถ (41) จตุกุมมะเอกะรุกขะอัญญะอุโปสเถ (42)
อัญญะขันฑะจตุกุมมิอุโปสเถ (43) จตุกุมมะเอกะ
รุกขะอัญญะอุโปสเถ (44) เอกะสมุททะคุหาปัพพตะอุ
โปสเถ (45) ปริสุทธกัมพลสะกุมมะอุโปสเถ (46)
จตุสมุททะอุโปสเถ (47) เอกะกุมมะเอกะรุกขะอุโป
สเถ (48) มหาสมุททะอุโปสเถ (49) จตุกุมมะ
โกกะขันฑะอัญญะอุโปสเถ (50) จตุกุมมะเอกะสมุททะ
อุโปสเถ (51) ตีรุกขะอุโปสเถ (52) จตุกุมมะอัญญะขันฑะ
อุโปสเถ (53) จตุกุมมิเคหะอุโปสเถ (54) วังคะสมุททะ
อุโปสเถ (55) จตุกุมมิมิระอัญญะขันฑะกัปปิยะอุโปสเถ
อุโปสเถ (56) จตุกุมมิสัพพะอุโปสเถ (57) จตุกุมมะ
อัญญะขันฑะอุโปสเถ (58) กัปปิยะทเวกุมมะอุโปสเถ
(59) มาทะสมุททะอุโปสเถ (60) ทเวกุมมะปัญจะ
อุโปสเถ

(61) จตุกุมมะอัญญะขันฑะอุโปสเถ (62) จตุกุมมะ
เสละขันฑะอุโปสเถ (63) กุมมิมะระกาอุโปสเถ (64) สะ
กุมมะอุโปสเถ (65) จตุสมุททะอุโปสเถ (66) ปริสุทธ
สัมมาอุโปสเถ (67) คุหาสมุททะอุโปสเถ (68) คุหาปัพ
พะอุโปสเถ (69) ปัพพตะขันฑะอุโปสเถ (70) เอกะรุกข
ะปัพพตะอุโปสเถ (71) ปัพพตะสยะเอกะรุกขะอุโปสเถ
(72) จตุกุตติขันฑะอุโปสเถ (73) จตุกุมมะอะหะ (74) ทเว
กุมมะติขันฑะอุโปสเถ (75) ทเวกุมมิทเวขันฑะอุโปสเถ
(76) จตุกุมมะเอกะรุกขะอุโปสเถ (77) จตุกุมมิอัญญะรุก
ขันฑะอุโปสเถ (78) จตุกุมมิอัญญะรุกขาอุโปสเถ (79)
จตุปัพพตะมาสมุททะอุโปสเถ (80) จตุปะรุกขะขันฑะอุ
โปสเถ (81) ปะรุขันฑะอุโปสเถ (82) ปริสุทธะอุโปสเถ
(83) เอกะรุกขาปะรุอุโปสเถ (84) ทเวรุกขาคุมมะอุโป
สเถ (85) เอกะปัพพตะคุหาอุโปสเถ (86) สมุททะปัพพตะ
คุหาอุโปสเถ และ (87) ปริขันฑะเสมาอุโปสเถ³

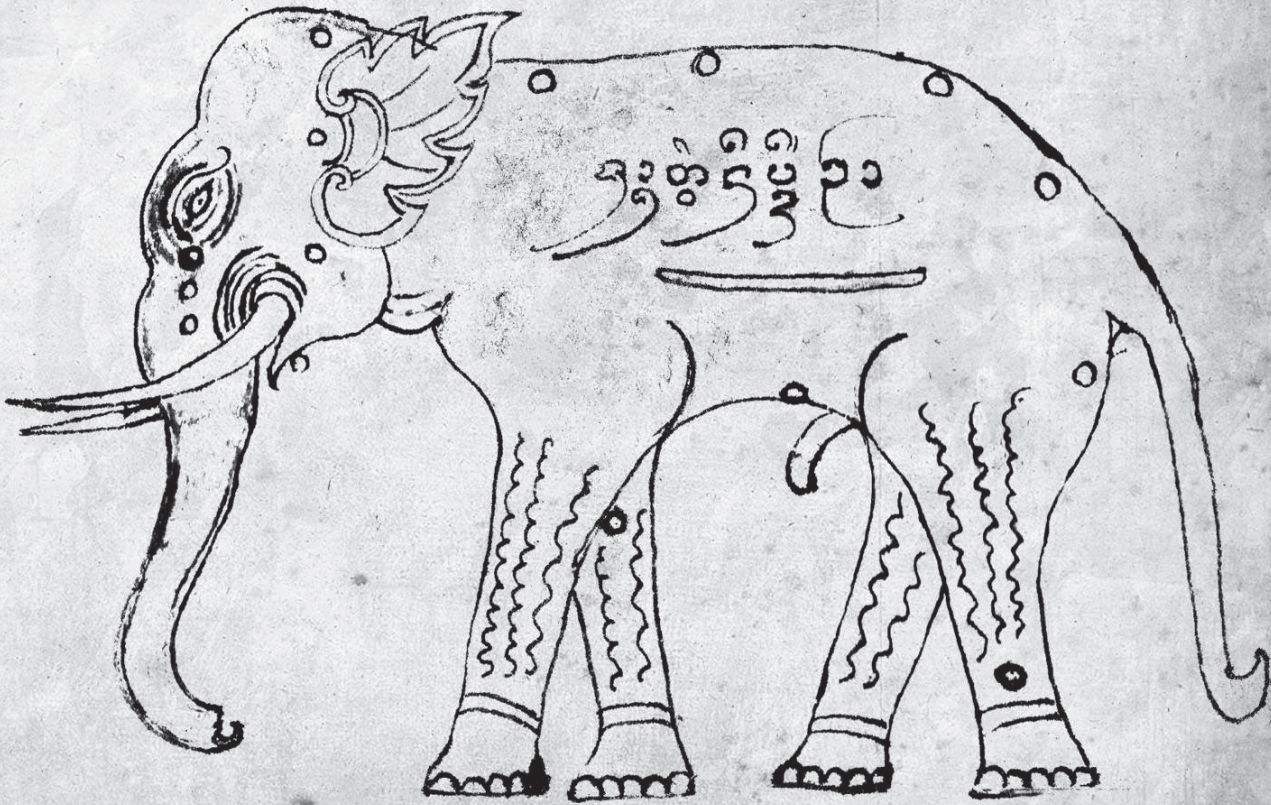
ส่วนทางด้านลักษณะสถาปัตยกรรมผู้วาดไม่ได้
คำนึงถึงความถูกต้องตามสัดส่วน และความถูกต้องตาม
โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม ส่วนใหญ่วาดเป็นภาพ

อุโบสถหลังคาชั้นเดียวไม่มีชด (ซ้อนชั้น) มีเพียงบางภาพ
ที่มีหลังคาแบบ 2 ชด 3 ชด หรือหลังคามียอดปราสาท
บางหลังประดับด้วยช่อฟ้า ป้านลมและหางวัน (หางหงส์)
แต่บางหลังได้วาดยอดหลังคาอุโบสถเป็นกาแลแบบเรือน
ล้านนา มีหน้าแหบ (หน้าบัน) วาดเป็นแบบหน้าจั่ว
เรือนรูปรีศรีพระอาทิตย์ ซึ่งยังไม่เคยพบอุโบสถรุ่นเก่าที่
สร้างขึ้นจริงมีกาแลเป็นองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม
ดังนั้นก็กล่าวได้ว่าภาพจิตรกรรมนี้ ผู้วาดวาดภาพไว้เพื่อ
เป็นแบบหมายจำลักษณะอุโบสถที่มีจำนวนมากหลากหลาย
รูปแบบ แต่ไม่ได้เน้นความถูกต้องตามสัดส่วนและ
ความถูกต้องตามรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

ลักษณะลายเส้นของภาพมีความเคลื่อนไหวสูง โดย
เฉพาะภาพแม่น้ำ สระน้ำ ภูเขา โขดหิน และต้นไม้ ที่ตาม
ธรรมชาติมีรูปร่างลักษณะอิสระ กรณีของภาพแม่น้ำและ
สระน้ำผู้วาดสร้างความเคลื่อนไหวโดยทำเป็นลายเส้นโค้ง
ครึ่งวงกลมทำให้เกิดเป็นคลื่น ภูเขาหรือโขดหินจะวาดให้มี
รูปร่างคดโค้งไม่เป็นระเบียบแล้วระบายด้วยสีน้ำเงิน สีฟ้า
หรือสีเทา บางภาพแทรกสีเขียวคล้ายตะไคร่น้ำที่เกาะบน
โขดหิน บางภาพก็แทรกสีน้ำตาล สีเหลือง และสีขาวเพื่อ
ให้โขดหินดูมีหลายเฉดสีตามธรรมชาติ ส่วนต้นไม้มีกิ่งก้าน
สาขาคดโค้งแผ่ออกไปอย่างอิสระลำดับระบายด้วยสีแดง
เข้มหรือสีฟ้า ไปไม้จะใช้พู่กันจุ่มให้เกิดจุดบนพื้นภาพสลับ
หลากสี ทั้งสีเขียว สีแดง สีเหลือง ทำให้เกิดภาพต้นไม้มี
ใบสีเขียวไล่เฉดสีและมีดอกผลิบานหลากสี

ภาพจิตรกรรมพับสาลักษณ์อุโบสถของวัด
พระหลวงฉบับนี้ จึงเป็นหนึ่งในภาพจิตรกรรมเขียนสี
บนพับสาของล้านนาที่พบเพียงไม่กี่ฉบับ ผู้วาดวาดภาพ
ขึ้นเพื่อเป็นแบบหมายจำให้สามารถเข้าใจง่ายเมื่อได้อ่าน
อักษรธรรมล้านนาที่อธิบายกำกับไว้พร้อมกับดูรูปภาพ
ฝีมือการวาดภาพเป็นแบบพื้นบ้าน มีลายเส้นที่อิสระ
แสดงถึงความเคลื่อนไหวสูง ไม่ได้เน้นความถูกต้องตาม
สัดส่วนและตามรูปแบบทางสถาปัตยกรรม สีที่ใช้เน้นโทน
สีสดฉูดฉาดไล่จัดจ้าน กล่าวได้ว่าจิตรกรรมพับสาฉบับ
นี้มีความงดงามใสซื่อเรียบง่าย ให้ความเป็นสุนทรีย์ภาพ
แบบช่างพื้นบ้าน ควบคู่ไปกับเนื้อหาที่เป็นศาสตร์ชั้นสูง ที่
กล่าวถึงองค์ความรู้ทางด้านลักษณะการสร้างอุโบสถ อัน
เป็นสิ่งก่อสร้างที่สำคัญยิ่งตามคติในทางพระพุทธศาสนา
ของชาวล้านนา

3 ภูเดช แสนสา (ปริวรรต), พับสาลักษณ์อุโบสถล้านนา ฉบับวัดพระหลวง ตำบลพระหลวง
อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ อักษรธรรมล้านนา.

ตำราดูลักษณะช้าง

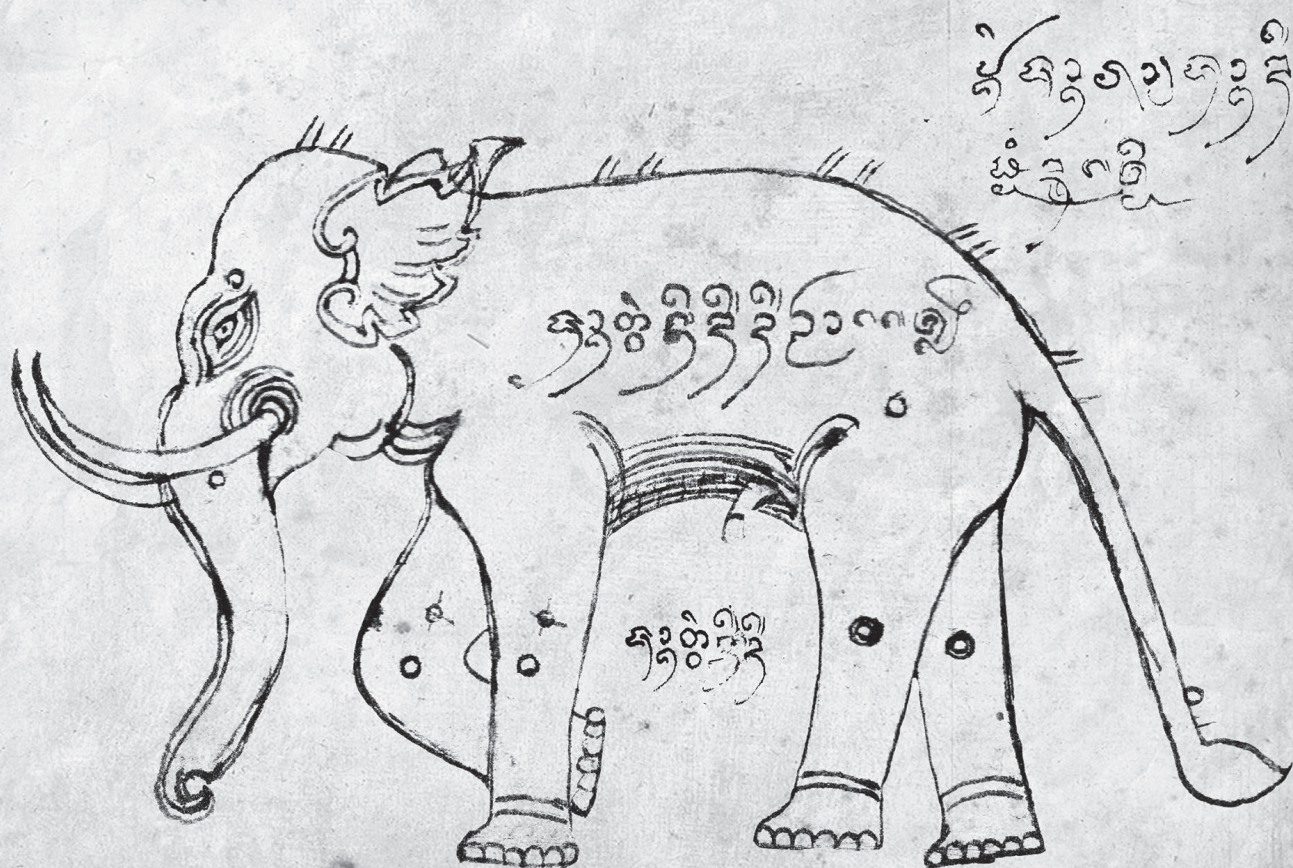
เรื่อง: สนั่น ธรรมธิ¹

ในเอกสารโบราณหลายชิ้นที่บันทึกตำราดูลักษณะช้างไว้ให้เห็นอยู่เสมอ อย่างเช่นที่ปรากฏในเอกสารโบราณประเภทพิสดารเล่มหนึ่ง บอกลักษณะมงคลช้างอัปมงคลไว้โดยวาดภาพประกอบให้เห็นลักษณะดีชั่วเปรียบเทียบกับ จากนั้นมีคำอธิบายรูปร่างลักษณะประกอบ เช่น การกล่าวถึง “ชนคบ” (อ่าน-ชนกับ คือ ชนสองเส้นที่ขึ้นในขมขนร่วมกัน) และ “ขวยตุม” (ตุมนูนมีขุย) ดังข้อความว่า

- ชนกลางหัวคบ แพ้ขีดได้ 108 จำพวก
- ชนคมกลางหลัง แพ้ขีด 70 จำพวก
- ชนท้ายคบ แพ้ภัย 30 จำพวก

- ชนท้ายยอย แพ้ภัย 15 จำพวก
- ฝ่าละมีหาง แพ้ภัย 10 จำพวก
- ขอยตุมจับตาคำตั้น เพ็งเป็นช้างพญาจักษ์แล
- (ขวยตุม) จับวง คำขายได้ยอน
- (ขวยตุมจับ) เอ็นหู (ชะ)ใจซื้อปล่อย อยู่ตินิกแล
- ขวยตุมจับหาง จำเริญลูกเมียตินิกแล
- ขวยตุมจับที่ขึ้นที่ลง บดีเอา
- จับที่นั่งหันนั่ง แพ้เจ้าเรือน
- ขวยตุมจับหว่างง่ามหัว ท้าวพระยามักกระทำโทษ
- จับคิ้วแลน้ำต่าย้อย มักเป็นทุกข์ น้ำตาบเหือดหน้า
- จับวง มักเป็นพยาธิ

¹ หัวหน้าโครงการเผยแพร่ข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมและพิธีกรรม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- จับปลายวง มักเสียของ

แปลความได้ว่า “ชนคบ” ขึ้นกลางหัว มีอำนาจชนะสรรพเสนียดจัญไรได้ 108 ชนิด ขึ้นกลางหลังชนะเสนียดจัญไรได้ 70 ชนิด ขึ้นบริเวณหลังตอนปลาย ชนะภัย 30 ชนิด ขึ้นปลายหลังสุด ชนะภัย 15 ชนิด และถ้าขึ้นบริเวณต้นหาง จะสามารถเอาชนะภัยได้ 10 ชนิด

ส่วน “ขวยตุ่ม” ถ้ามีบริเวณตะโพก และเท้าทั้งสอง ย่อมเหมาะที่จะเป็นช้างคู่บารมีของมหาจักรพรรดิ อยู่บริเวณวง ย่อมพูนผลด้านการค้าขาย ปรากฏบริเวณเอ็นหู ทุกรณีนี้ควรรีบซื้อไปปล่อย จะเกิดผลดีมากนัก หากมีบริเวณหาง จะทำให้ครอบครัวของเจ้าของมีความสุข

มีที่ขึ้นหรือลง ไม่ควรเลี้ยง ที่ตรงที่นี้ให้ผลร้ายแก่เจ้าของ อยู่บริเวณกลางศีรษะ มักถูกผู้ใหญ่ทำโทษ มีตรงคิ้วและมีน้ำตาไหล เจ้าของเป็นทุกขจนน้ำตาไหลตกตลอด อยู่บริเวณวง เจ้าของมักเจ็บไข้ได้ป่วย และหากมีตรงบริเวณปลายวง มักทำให้เจ้าของเสียทรัพย์สิน

ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นเพียงตัวอย่างลักษณะเฉพาะชนและตุ่มเท่านั้น เพราะตำราดังกล่าวยังมีเนื้อหาอีกมาก ซึ่งเนื้อหาบางตอนโบราณท่านกล่าวเป็นศัพท์เฉพาะ ศัพท์บางศัพท์ยากเกินกว่าจะให้ความหมาย คงให้เวลาในการสืบค้นเพื่อถอดรหัสแล้วเผยแพร่ในโอกาสต่อไป

แสง สี สันกับสุขภาพ

เรื่อง: พญ.ลลิตา อีระสิริ¹

รูปที่ 1 แสดงตำแหน่งของจักระและสีประจำจักระ

“สีบำบัด” มาจากภาษาอังกฤษว่า color therapy หรือ chromotherapy ที่ถูกจัดว่าเป็นการแพทย์ทางเลือกแขนงหนึ่ง ความเป็นมาตั้งแต่ครั้งอียิปต์เมื่อ 3000 กว่าปีก่อน และเพิ่งจะเป็นที่ฮือฮาในประเทศตะวันตก โดยเฉพาะหลังจากศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันมากขึ้นเรื่อยๆ ว่าสีมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของคนเราและอาจจะมีผลต่อสุขภาพโดยรวม

ลองนึกเอาเองว่าหากคุณเข้าไปนั่งในห้องแคบๆ ที่ทาสีดำ กับห้องแคบๆ ที่ทาสีขาว อารมณ์ของคุณจะแตกต่างกันอย่างไร สีดำอาจจะทำให้เกิดอารมณ์ซึมเศร้า ทุรนทุราย ทำให้บางคนเกิดมีอาการปวดศีรษะ เนื่องจากรับรู้ถึงความบีบรัด กดดัน ส่วนห้องสีฟ้าอ่อน หรือสีครีมอาจจะให้ความรู้สึกปลอดโปร่ง สบายกว่า

¹ พญ.ลลิตา อีระสิริ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง

นักบำบัดเชื่อว่าสีต่างๆ มีผลไม่เฉพาะแต่ต่ออารมณ์ หากมีผลต่อการทำงานของร่างกายด้วย เช่น สีแดง กระตุ้นการไหลเวียนของเลือด สีฟ้าและขาวลดความพลุ่งพล่านของเลือด สีเหลืองทำให้กล้ามเนื้อผ่อนคลาย ทั้งยังสามารถลดอาการอักเสบลง

นอกจากสีแล้ว ศาสตร์แขนงนี้ยังพ่วงเอาเรื่องของแสงที่เป็นสีต่างๆ เข้าไปด้วย เนื่องจากสีที่เรามองเห็นก็คือคลื่นพลังที่มีความยาวคลื่นแตกต่างกันของแสงนั่นเอง ดังนั้นคงต้องใช้คำว่า “แสง สีสนับบำบัด” จึงจะถูกต้อง สำหรับคำอธิบายเรื่องสีที่มีผลต่อสุขภาพนั้น สามารถอธิบายได้ด้วยคลื่นพลังสั่นสะเทือน(vibrational energy) ของแสงสี หรือสีต่างๆ ที่สะท้อนออกมา สีต่างกันจะให้คลื่นพลังสั่นสะเทือนที่ต่างกัน และมีผลต่ออวัยวะต่างๆ ในร่างกาย และการบำบัดที่ไม่เหมือนกัน

ศาสตร์แห่งแสงสีสนับในตะวันออก

ในตำราอายุรเวทมีบันทึกกล่าวถึงสีในร่างกายมาตั้งแต่ 2,000 ปีก่อนหน้านี้ โดยเสนอออกมาในรูปของ “จักระ” - จุดสะท้อนของการเคลื่อนไหวตัดกันของพลังงานในร่างกาย 7 ตำแหน่ง โดยมีการกล่าวถึงสีสนับประจำจักระต่างๆ ที่แตกต่างกันไป เมื่อใดก็ตามการเคลื่อนไหวของพลังงาน และจักระเกิดความไม่สมดุล ร่างกายก็จะเกิดความผิดปกติ และมีอาการป่วยไข้ สีที่เปล่งออกมาก็จะไม่สมบูรณ์

ในทางตรงข้าม หากมีการจัดแสงสีที่เหมาะสม สีสนับเข้มข้น ให้พลังงาน และจักระกลับคืนเป็นปกติ อาการของความเจ็บป่วยก็จะหายไป ดังตารางต่อไปนี้

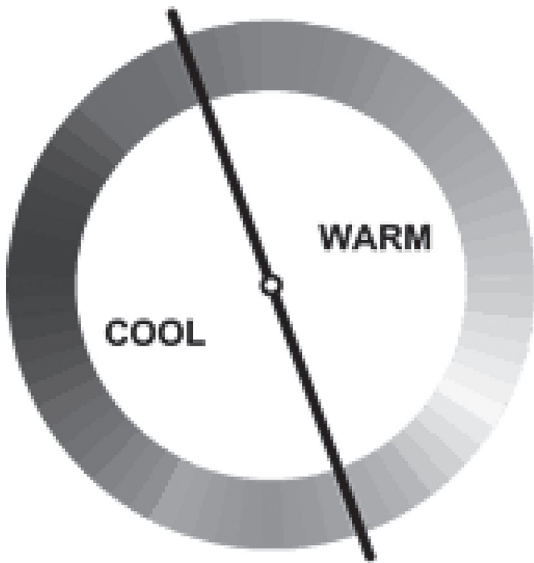
จักระ	สี	ตำแหน่ง	ผลต่อร่างกาย
1	สีแดง	เบอร์ซา (ก้นกบ)	ระบบภูมิคุ้มกัน และความมีชีวิตชีวา
2	สีส้ม	ท้องน้อย	อวัยวะสืบพันธุ์ ไต และอารมณ์
3	สีเหลือง	เหนือสะดือ (ใต้ลิ้นปี่)	ระบบย่อย ระบบขับถ่าย ตับอ่อน และพลังงาน
4	สีเขียว	กลางห้วอก	การทำงานของหัวใจ การไหลเวียนของเลือด
5	สีฟ้า	ลำคอ	ไทรอยด์ พาราไทรอยด์
6	สีคราม	หน้าผากระหว่างคิ้ว	ต่อมใต้สมอง และระบบต่อมไร้ท่อ
7	ม่วง	กลางกระหม่อม	ต่อมไพเนียล และการนอนหลับ

สีร้อนสีเย็น

ตามทฤษฎีสี สีแบ่งออกเป็นสีร้อนและสีเย็น ในวงการศิลปะและวงการที่มีการประยุกต์ใช้สีเช่นในวงการของแฟชั่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ งานโฆษณา งานภาพยนตร์ และการตกแต่งภายใน ยอมรับว่าสีมีผลต่ออารมณ์ สีสามารถสะกดความสนใจ หรือบอกเล่าเรื่องราวได้ ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านจึงใช้สีในการกระตุ้นเร้าลูกค้า ในการเรียกร้องความสนใจ หรือทำให้เกิดความสงบ และ

ทำให้รู้สึกถึงความอ่อนเยาว์

โดยทั่วไปสีร้อนจะให้ความกระปรี้กระเปร่า และสีเย็นทำให้เกิดความสงบเย็น หากเลือกใช้โทนสีให้เหมาะสมก็จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของผลงาน ยกตัวอย่างเช่นสีในห้องนอนอาจจะเป็นสีฟ้าหรือม่วงอ่อน ถ้าทาสีห้องนอนด้วยสีแดง สีชมพูช็อคกิ้งฟิงก์ก็อาจจะทำให้คนนอนไม่หลับได้

รูปที่ 2 โทนสีร้อน โทนสีเย็น

ในแง่ของสุขภาพ แสงสีจะปรากฏออกมาในรูปของ ออรา หรือเป็นแสงสีของพลังงานที่เปล่งออกมาโดยรอบ ร่างกาย จนสามารถถ่ายภาพออกมา หากใช้คอมพิวเตอร์ คำนวณแสงสีของคนที่ถูกถ่ายภาพ เรียกว่า การถ่ายภาพออรา หรืออาจจะใช้ กล้องเคอร์เลียนถ่ายภาพพลังงานที่อยู่รอบๆ ตัว ซึ่งการใช้วิธีหลังนี้จะมีราคาแพงกว่า และการถ่ายภาพก็จะเป็นเรื่องของห้องปฏิบัติการเสียมากกว่า

สำหรับ ออรา หากสีออกมาเป็นโทนร้อนแสดงว่า พลังงานถูกปล่อยออกมาจากอวัยวะในบริเวณนั้น เช่นคนนอนไม่หลับอาจจะมีการออราสีแดงสด หรือหากนอนไม่หลับแล้วอ่อนเพลียมาก สีของภาพออรา ก็จะจางหรือเป็นสีโทนเย็นออกดำ และไม่มีพลัง หาก ไทรอยด์เป็นพิษออรา ก็จะเข้มมากเป็นโทนร้อน ในทางตรงข้ามหากเป็นโรคไทรอยด์ทำงานไม่เพียงพอ สีก็จะออกในโทนที่เย็นกว่า เป็นต้น

ดังนั้นในอีกสัปดาห์หนึ่ง แสงสีสัน อาจจะใช้ในการแยกโรคได้ด้วย เนื่องจากสีสามารถบอกอาการหรือการทำงานของอวัยวะได้ว่า มีความสมบูรณ์หรือบกพร่องเพียงใด

สีกับสุขภาพ

มีหลายทฤษฎีที่บ่งชี้ว่าสีแตกต่างกันทำให้มีผลต่อสุขภาพต่างกัน แต่ละสำนักก็จะอ้างอิงและให้คำอธิบาย

ไม่เหมือนกัน แล้วแต่ประสบการณ์ของแต่ละแห่ง

อย่างไรก็ตามมีบางแห่งที่ค่อนข้างจะมีประสบการณ์ และรายงานถึงผลของสีต่อร่างกายน่าสนใจยิ่ง สามารถรวบรวมได้ดังต่อไปนี้

สีแดง

ผลต่อสุขภาพของสีแดงมีดังต่อไปนี้

กระตุ้นให้กระปรี้กระเปร่า ใช้กระตุ้นประสาทได้ดี เช่น กระตุ้นสายตา ประสาทรับกลิ่น รส ประสาทหู และประสาทสัมผัส เสริมพลังของตับ โดยเฉพาะใช้กับตำแหน่งไตชายโครงขวา เพิ่มเลือด บางสำนักกล่าวว่าใช้เพิ่มฮีโมโกลบินด้วยซ้ำ ใช้รักษาหนองฝีหรือตุ่มน้ำ

สีส้ม

ผลต่อสุขภาพของสีส้มมีดังต่อไปนี้

บำรุงปอด กระตุ้นการหายใจ โดยใช้แสงสีนี้กับบริเวณหน้าอกและแผ่นหลัง กดการทำงานของต่อมพาราไทรอยด์ เพิ่มพลังการทำงานของต่อมไทรอยด์ คลายกล้ามเนื้อที่เกร็งตัว โดยใช้แสงสีนี้เหนือบริเวณกล้ามเนื้อ เพิ่มน้ำนมแม่ โดยใช้แสงสีนี้บริเวณเต้านมทั้งสองข้าง แก้กโรคกระเพาะ แก้กลิ้นไส้อาเจียน แก้กท้องอืด โดยใช้แสงสีนี้บริเวณท้อง

สีเหลือง

ผลต่อสุขภาพของสีเหลืองมีดังต่อไปนี้

เพิ่มกำลังของกล้ามเนื้อ จะทำให้การเคลื่อนไหวมีแรงขึ้น เพิ่มสมรรถภาพของการย่อย เหมาะสำหรับคนที่มีการอาหารไม่ย่อย โดยใช้แสงสีนี้กับช่องท้อง บำรุงระบบน้ำเหลือง ลดการทำงานม้าม เพื่อไม่ให้ทำลายเม็ดเลือด โดยใช้แสงสีนี้บริเวณใต้ลิ้นปี่ กระตุ้นการทำงานของน้ำดี บำรุงเส้นประสาท

สีเหลืองมะนาว

ผลต่อสุขภาพของสีเหลืองมะนาวมีดังต่อไปนี้

กระตุ้นการทำงานของสมอง โดยใช้แสงสีนี้ที่หน้าผากและท้ายทอย กระตุ้นต่อมไทมัส โดยใช้แสงสีนี้ที่ทรวงอก ใช้ลดกรด มีฤทธิ์ระบาย ขับเสมหะ เสริมความแข็งแรงของกระดูก

สีเขียว

ผลต่อสุขภาพของสีเขียวมีดังต่อไปนี้

กระตุ้นการทำงานของต่อมใต้สมอง โดยวางแสงสีนี้ที่หน้าผาก ยับยั้งการเติบโตของจุลินทรีย์ ช่วยล้างพิษ บำรุงกล้ามเนื้อและเนื้อเยื่อในร่างกาย

รูปที่ 3 ภาพถ่ายออร่า แสดงถึงพลังงานรอบร่างกาย ในรูปแบบของ แสงสีส้ม ซึ่งบางครั้งสามารถใช้บอกอาการและพยากรณ์โรคได้

สีเทอร์คอยซ์ หรือสีเข้มนการเวก ผลต่อสุขภาพของสีเทอร์คอยซ์มีดังต่อไปนี้

สงบประสาท และการทำงานของสมอง สะเทิน
ฤทธิ์ของต่าง เสริมบำรุงการทำงานของร่างกาย บำรุง
ผิวพรรณ

สีฟ้า

ผลต่อสุขภาพของสีฟ้ามืดดังต่อไปนี้

แก้คัน แก้อาการระคายเคือง ลดไข้ กระตุ้นให้เหงื่อ
ออก ช่วยปลดปล่อยประโลมใจ กระตุ้นต่อมไพนีล ทำให้
เกิดควมมีชีวิตชีวา

สีคราม

ผลต่อสุขภาพของสีครามมีดังต่อไปนี้

กระตุ้นการทำงานของต่อมพาราไทรอยด์ เหมาะ
กับคนที่มีกระดูกผุ โดยใช้แสงสีนี้ที่ลำคอ กดการทำงานของ
ของไทรอยด์ เหมาะกับโรคไทรอยด์เป็นพิษ โดยใช้แสงสี
นี้ที่ลำคอ ลดอาการหายใจเร็ว โดยใช้แสงสีนี้ที่หน้าอก
สงบประสาท ช่วยคลายความตึงต้าน แก้ปวด ห้ามเลือด
เพิ่มภูมิคุ้มกัน

สีม่วง

ผลต่อสุขภาพของสีม่วงมีดังต่อไปนี้

บำรุงม้าม ช่วยสร้างเม็ดเลือดรวมทั้งเม็ดเลือดขาว

โดยใช้แสงสีนี้ที่ได้ขยายโครงข่าย ลดอัตราการเต้นของ
หัวใจ ในรายที่มีอาการหัวใจเต้นเร็ว กดการทำงานของ
ระบบน้ำเหลือง โดยเฉพาะในรายที่ภูมิคุ้มกันต่ำเกินไป
หรือมีอาการภูมิแพ้ บำรุงกล้ามเนื้อ ช่วยนอนหลับสนิท

สีม่วงเพื่องฟ้า หรือสีม่วงอมชมพู

ผลต่อสุขภาพของสีม่วงอมชมพูมีดังต่อไปนี้

กระตุ้นการทำงานของเลือดดำ ช่วยลดความถี่ใน
การปัสสาวะ แก้ไข้มาเลเรีย ช่วยสะกดอารมณ์ สงบ
ประสาท ช่วยนอน แก้ปวด

สีม่วงแดง

ผลต่อสุขภาพของสีม่วงแดงมีดังต่อไปนี้

กระตุ้นต่อมหมวกไต ทำให้ทนความเครียดได้ดีโดย
ใช้แสงสีนี้ที่บริเวณบั้นเอว ด้านหลัง เพิ่มแรงบีบของหัวใจ
ในรายที่หัวใจเต้นอ่อน โดยใช้แสงสีนี้ที่หน้าอก ขับปัสสาวะ
สร้างสมดุลของอารมณ์ที่แปรปรวน

สีแดงเข้ม

ผลต่อสุขภาพของสีแดงเข้มมีดังต่อไปนี้

กระตุ้นการไหลเวียนของเลือดแดง บำรุงไต โดยใช้
แสงสีนี้ที่บั้นเอวด้านหลัง กระตุ้นกำหนด กระตุ้นการมี
ประจำเดือน ใช้กับคนที่มึนเลือดประจำเดือนออกกระปริบ
ประปราย

วิธีการใช้แสงสีสันทเพื่อเสริมสุขภาพ

เท่าที่ถือปฏิบัติกันในสถานที่ต่างๆ พอรวบรวมได้ว่า ทำได้หลายวิธี คือ

1. ฝึกพลังรังสีธรรม เป็นการฝึกรับพลังจากแสงแดด ซึ่งเป็นวิธีการทางธรรมชาติที่สุด ในตอนเช้าเพื่อเพิ่มพลังออร่าให้กับร่างกาย
2. ใช้คริสตัลบำบัด เช่น การวางคริสตัลในตำแหน่งของจักระ หรือการใช้วางเหนืออวัยวะที่มีปัญหา การใช้หินสีเพื่อการบำบัดหรือรัตนชาติบำบัด เช่น ใช้หยกสีเขียวร้อยเป็นสร้อยคอใส่คลุมจักระที่ 4 หรือจักระกลางอกเพื่อรักษาโรคหัวใจ การใช้อะเมทิสต์สีม่วงร้อยเป็นสร้อยวงไว้ใต้หมอนเพื่อทำให้นอนหลับได้ดีขึ้น เป็นต้น
3. ใช้แสงเทียน แสงไฟ การสร้างบรรยากาศในห้องด้วยแสงสีต่างๆ เปลี่ยนไปตามอาการของผู้ป่วย
4. ใช้เสื้อผ้าสีสันทต่างๆ
5. การแช่น้ำแร่ต่างสีสันท

พลังรังสีธรรม

ถ้าต้องการความมีสุขภาพดี จำเป็นต้องสร้างสมดุลแห่งพลังสีสันทในจักระต่างๆ และสามารถทำได้ โดยการฝึกพลังรังสีธรรม เพื่อที่จะเพิ่มพลังในการเยียวยา (healing power) ของร่างกาย ดังนั้นไม่สบายเป็นอะไร ร่างกายของเราก็สามารถบำบัดด้วยตนเองได้

วิธีการตามที่พระอาจารย์สิงห์ทน นราสโภแนะนำไว้คือการสร้างมโนภาพ อธิฐานให้เกิดพลังในส่วนต่างๆ ของร่างกายตามจักระทั้ง 7 เป็นการเกิดจักระ กระตุ้นให้จักระแต่ละตำแหน่งเกิดพลังในการเยียวยา

เริ่มต้นทุกเช้า โดยยืนเหยียบพญายเหยียบดินในท่าผ่นคล้าย หลับตา เริ่มต้นด้วยการขมือนขึ้นเหนือศีรษะให้รูปแบบของมือเหมือนกับโอบดอกบัวไว้ ให้ระดับของมืออยู่ตรงกับกระหม่อม แล้วจินตนาการว่ามีแสงสีม่วงจากธรรมชาติไหลผ่านจากมือลงสู่ร่างกาย ทำเช่นนี้สักพัก หายใจเข้าออกยาวๆ

ต่อมาค่อยๆ ลดมือลงให้อยู่ในระดับหน้าผาก จินตนาการถึงแสงสีคราม

ลดระดับมืออยู่ที่ลำคอ จินตนาการถึงแสงสีฟ้า

ลดระดับมืออยู่ที่หว่างอก จินตนาการถึงแสงสีเขียว

ลดระดับมืออยู่ตรงช่องท้องใต้ลิ้นปี่ จินตนาการถึงแสงสีเหลือง

ลดระดับมือลงอีกตรงกับระดับท้องน้อยจินตนาการถึงแสงสีส้ม

ต่อไปสุดท้าย ลดระดับมือลงในระดับก้นกบ มัศจรรย์บริเวณที่เจ็บปวด ไม่สบาย อธิฐานเอาพลังที่รับมาจากธรรมชาติจากจักระต่างๆ มาช่วยบรรเทาอาการนั้นๆ

หากฝึกเช่นนี้เป็นประจำในตอนเช้าทุกวัน จะช่วยให้พลังแสงสีสันทจากจักระต่างๆ เข้มแข็ง เกิดพลังในการเยียวยาตนเอง สุขภาพโดยรวมก็จะดีขึ้นเอง

สรุป

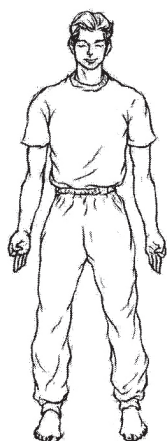
การใช้แสง และสีสันทบำบัด มีความเป็นมาแต่โบราณ ทั้งจากตะวันออกกลางและอินเดีย ปัจจุบันถือเป็นการรักษาทางเลือกแขนงหนึ่ง เช่นเดียวกับ การใช้กลิ่นหอมบำบัด การออกกำลังกายบำบัด ฯ โดยความเชื่อที่ว่าพลังงานจากสีสันท ซึ่งก็คือคลื่นความสั่นสะเทือนของแสงที่มีความถี่แตกต่างกันอย่างหนึ่ง สามารถส่งผลและมีอิทธิพลต่อการทำงานของอวัยวะภายใน ระบบภูมิคุ้มกัน การทำงานของร่างกายโดยรวม รวมทั้งมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึก ซึ่งก็จะกลับไปมีผลต่อสุขภาพโดยรวม

หากต้องการใช้แสงสีสันทบำบัดเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพ สามารถทำได้หลายรูปแบบคือการฝึกพลังรังสีธรรม การใช้คริสตัลบำบัด การแต่งกายด้วยสีสันทที่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพ กระทั่งการใช้สีในสิ่งแวดล้อมสำหรับชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

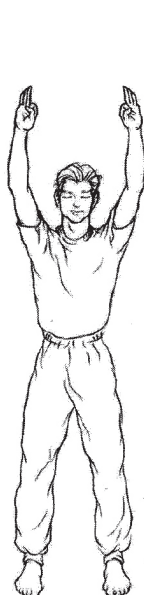
1. สิงห์ทน นราสโภ,พระ, *พลังรังสีธรรม*. สำนักปฏิบัติธรรมเมตตาธรรม, เชียงใหม่. 2543
2. Linda Clark and Yvonne Martine, *Health, Youth, and Beauty through Color Breathing*. Celestial Arts, California. 1976
3. Mary Anderson, *Color Therapy*. The Aquarian press, Glasgow. 1990
4. Ray Buckland, *Practical Color Magick*. Llewellyn Publications, Minnesota. 1983
5. S.G.J. Ouseley, *The Power of the Rays*. L.N. Fowler &co. LTD., Essex. 1986
6. W.E Butler, *How to read the Aura*. The Aquarian press, Northamptonshire. 1973

ภาพแสดงการฝึกพลังรังษีธรรม

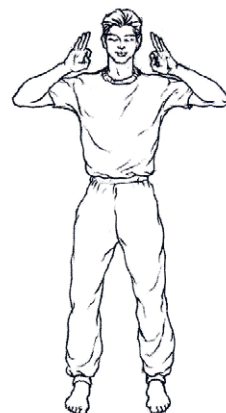
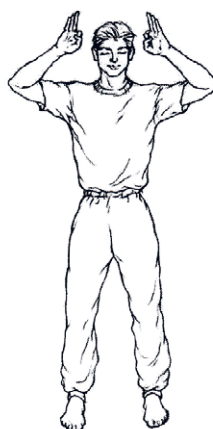

ท่าที่ 1

ท่าที่ 1 ตามองแสงตะวันที่สาดส่องไปไม่แล้วหลับตา หายใจเข้าเต็มที กำหนดจิตรับพลังสีม่วงที่จักรกระหม่อม ชูมือขึ้นสูง กลั้นใจพร้อมขมิบก้น ระบายลมออกพร้อมหย่อนมือลง ทำ 3 ครั้ง

ท่าที่ 2

ท่าที่ 3

ท่าที่ 2 ทำเช่นเดียวกับท่าที่ 1 แต่กำหนดจิตรับพลังสีคราม ที่จักรหน้าผาก ชูมือขึ้นถึงระดับหน้าผาก ทำ 3 ครั้ง
ท่าที่ 3 ทำเช่นเดียวกัน แต่กำหนดจิตรับพลังสีน้ำเงินที่จักรลำคอ ชูมือถึงระดับลำคอ

ภาพแสดงการฝึกพลังรังษีธรรม

ท่าที่ 4 ระดับหน้าอก

ท่าที่ 5 ระดับกระเพาะ (ลิ้นปี่)

ท่าที่ 6 ระดับสะดือ

ท่าที่ 7 ระดับก้นกบ

ท่าที่ 4-7 ทำเช่นเดียวกัน แต่กำหนดจิตรับพลังสีเขียว เหลือง แสด แดง พร้อมชูมือตามแต่ละระดับคือ ที่หน้าอก หน้าท้องระดับกระเพาะ หน้าท้องระดับใต้สะดือ 1 นิ้ว และที่ก้นกบไปตามลำดับ สุดท้ายย่อมือไว้เฉยๆ แล้วหลับตา สังเกตแสงสีต่างๆ ที่ผ่านมาใน คลองจักรู ในขณะที่หลับตานั้นจะเห็นสีแสงต่างๆ สลับกันไป จนบางที อาจเหลือสีสุดท้ายเป็นสีขาว ซึ่งแสดงว่าจิตเป็นสมาธิที่สูงมาก

จากนั้นเก็บพลังโดยอุ้งมือแต่ละครั้งนำไปที่ใบหน้า หน้าอก หน้าท้อง ใต้สะดือ และที่แผ่นหลังบริเวณไตเพื่อเก็บพลังเหล่านี้เข้าสู่จักรต่างๆ ที่น่าสังเกตคือการรับพลังรังษีธรรมจะเกิดขึ้นเร็วมาก สังเกตได้จากมือ ที่อุ้งกันจะมีความรู้สึกนุ่มๆ นวลๆ อย่างประหลาด ต่างจากการอุ้งมือ ยามปกติของเรา

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ให้การต้อนรับแขกแก้วมาเยือน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ ให้การต้อนรับ Mr.Horst & Mrs. Angelie Sitsch ทายาทเจ้าของเรือนคิรีเปอร์ ที่เข้ามาถ่ายภาพถ่าย Mr. Arther Lionel Queripel ไว้เป็นที่ระลึกและเพื่อให้สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้นำจัดแสดงแก่ผู้สนใจทั่วไปได้เข้าเยี่ยมชม ณ เรือนคิรีเปอร์ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2558

ให้การต้อนรับคณะผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่เข้าเยี่ยมชมและศึกษาดูงานด้านแผนกลยุทธ์และพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา ซึ่งนำโดย ผศ.พิษณุ บางเขียว รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และ อ.ดร. ปัทมา วัฒนพานิช ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม พร้อมด้วยคณาจารย์สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ พร้อมด้วยบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ให้การต้อนรับ รองศาสตราจารย์ยอห์นีย์ คำประกอบ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ให้เกียรติเป็นวิทยากรบรรยายในโครงการอบรมเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ให้แก่ผู้บริหารและบุคลากรในสำนักงาน เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ พร้อมด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม รองผู้อำนวยการ ให้การต้อนรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาศิลปะไทยและสาขาวิชาศิลปะดนตรีและการแสดง คณะจิตรศิลป์ มข.ในงานชั้นโตกที่จัดขึ้นโดยภาควิชาศิลปะไทย เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของสาขาวิชาศิลปะไทยและสาขาวิชาศิลปะดนตรีและการแสดง ตลอดจนร่วมสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีล้านนาให้คงอยู่ ในวันศุกร์ที่ 7 สิงหาคม 2558 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ พร้อมด้วยคณะผู้บริหารและบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ให้การต้อนรับคณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (CMU-EdPEX) ในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

อาจารย์ ดร. วิถี พานิชพันธ์ คณะกรรมการ อำนวยการผู้ทรงคุณวุฒิ ประจำสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ให้การต้อนรับคณะผู้เข้าร่วมการบรรยาย Chiang Mai Crafts and Folk Art Forum 2015 จากองค์การ UNESCO และผู้แทนเมือง Creative City จากประเทศจีน, อินโดนีเซีย, ไต้หวัน, อินเดีย, พม่า, กัมพูชา ฯลฯ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา วันที่ 21 พฤศจิกายน 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการให้การต้อนรับคณะผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานโอซากา ที่เข้าเยี่ยมชมงานแอ่วเฮือน เยือนผญา เพื่อเป็นการร่วมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในจังหวัด เชียงใหม่ วันที่ 26 พฤศจิกายน 2558 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

ทัศนศึกษา และการเข้าเยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

คณาจารย์และนักศึกษาจากคณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา เพื่อศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนล้านนา วันที่ 16 กันยายน 2558 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือนักศึกษาในโครงการ Workshop และศึกษาแหล่งเรียนรู้ สถาปัตยกรรมเมืองเชียงใหม่ โดยความร่วมมือกับ Kyoto Institute of Technology ประเทศญี่ปุ่น เข้าเยี่ยมชม สถาปัตยกรรมเรือนโบราณล้านนาและเลี้ยงต้อนรับผู้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว ในวันที่ 1 กันยายน 2558 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

คณาจารย์และนักศึกษา สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เข้าศึกษาดูงานด้านสถาปัตยกรรมเรือนล้านนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนวิชา Thai Architecture เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสถานที่จริง วันที่ 22 กันยายน 2558 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

คณาจารย์และนักศึกษา สาขาวิชาศิลปการดนตรี และการแสดง ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มข. เข้าวาดภาพและเยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณ ล้านนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการวิชา การวาดแบบ ร่าง (Sketch Drawing) ในวันที่ 22 กันยายน 2558 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มช. เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนาและฝักรวาทภาพอาคารไม้พื้นถิ่นภาคเหนือ วันที่ 16 ตุลาคม 2558 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

นักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา เพื่อเรียนรู้สถาปัตยกรรมเรือนโบราณล้านนา วันที่ 5 พฤศจิกายน 2558 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

อาจารย์ ดร.วิที พานิชพันธ์ คณะกรรมการอำนวยการผู้ทรงคุณวุฒิ ประจำสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมให้การต้อนรับคณะผู้เข้าร่วมการบรรยาย Chiang Mai Crafts and Folk Art Forum 2015 จากองค์การ UNESCO และผู้แทนเมือง Creative City จากประเทศจีน, อินโดนีเซีย, ไต้หวัน, อินเดีย, พม่า, กัมพูชา ฯลฯ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2558

นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ฝึกปฏิบัติวาดรูปเรือนโบราณล้านนา ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา วันที่ 16 พฤศจิกายน 2558

ต้อนรับเยาวชนที่เข้าร่วมการประกวดศิลปกรรม ปตท. เยาวชนภาคเหนือ ครั้งที่ 16 ที่เข้าร่วมวาดภาพสถาปัตยกรรมเรือนล้านนา วันที่ 7 พฤศจิกายน 2558 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวัฒนธรรมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้าศึกษา
งานด้านสถาปัตยกรรมเรือนล้านนา ณ พิพิธภัณฑ์
เรือนโบราณล้านนา วันที่ 8 ธันวาคม 2558

คณาจารย์และนักเรียนจากโรงเรียนมัธยมวิทยาลำปาง จังหวัดลำปาง เข้าทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้
สถาปัตยกรรมเรือนโบราณล้านนา ณ พิพิธภัณฑ์
เรือนโบราณล้านนา วันที่ 4 ธันวาคม 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม รองผู้อำนวยการให้การต้อนรับพร้อมรับมอบของที่ระลึกจากตัวแทนวิทยาลัยเทคโนโลยีพาย์และบริหารธุรกิจ ที่นำนักเรียนจากโรงเรียนวัดช่างเคี่ยนเข้าร่วมโครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว "อบรมมัคคุเทศก์น้อย" โดยได้เรียนรู้แหล่งสถาปัตยกรรมเรือนโบราณล้านนา ประวัติพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา พร้อมทั้งฝึกปฏิบัติการเป็นมัคคุเทศก์น้อยจากสถานที่จริง และเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนและเยาวชนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียน และต่อยอดอาชีพได้ในอนาคต ในวันที่ 24 ธันวาคม 2558 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มข.

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ให้การต้อนรับนักศึกษาจากชมรมศิลปะพื้นบ้านล้านนา มหาวิทยาลัยบูรพา ที่เข้าศึกษาสถาปัตยกรรมเรือนโบราณล้านนา ภายใต้โครงการ "เยือนศิลป์ถิ่นล้านนา เรียนรู้ค่าจากชุมชน" โครงการดังกล่าวจัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บัณฑิตได้ศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาในเชิงปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา วันที่ 24 ธันวาคม 2558

คณาจารย์และนักเรียนจากโรงเรียนภูเกศวทิทยาลัย เข้าทัศนศึกษาเพื่อเรียนรู้แหล่งสถาปัตยกรรมเรือนโบราณล้านนาและศิลปวัฒนธรรมล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 9 ธันวาคม 2558 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ขว่ำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการอบรมการทำเครื่องเงินล้านนา โดยโครงการดังกล่าวจัดขึ้นระหว่างวันที่ 4 – 26 กรกฎาคม 2558 (เฉพาะวันเสาร์ – อาทิตย์) ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยจัดบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมเครื่องเงินอาทิ ประวัติความเป็นมาของเครื่องเงินประเภทต่างๆ และการฝึกปฏิบัติการทำเครื่องเงินแบบดั้งเดิมด้วยเทคนิคต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่เข้าอบรมสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดทั้งในด้านการสืบสานงานศิลปหัตถกรรม ด้านการงานอาชีพ รวมไปถึงการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สนใจได้อย่างถูกต้อง ในวันที่ 4 กรกฎาคม 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เป็นประธานในพิธีปิดและมอบประกาศนียบัตรแก่ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมความรู้ประวัติศาสตร์และล้านนาครั้งที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 27 มิถุนายน – 19 กรกฎาคม 2558 (เฉพาะวันเสาร์ – อาทิตย์) รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 วัน ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และ สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมีผู้เข้าร่วมอบรมทั้งสิ้นจำนวน 46 คน โดยได้จัดบรรยายให้ความรู้ด้านการนำเที่ยว

เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมล้านนา มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ รวมทั้งการนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่ ณ วัด โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมภายในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง พิธีดังกล่าวจัดขึ้นในวันที่ 19 กรกฎาคม 2558 ณ ห้องเชียงใหม่-เชียงใหม่ สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม รองผู้อำนวยการ เป็นประธานในพิธีปิดโครงการอบรมการทำเครื่องเงินล้านนา ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 4 – 26 กรกฎาคม 2558 (เฉพาะวันเสาร์ – อาทิตย์) รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 วัน โดยมีผู้ผ่านการอบรมในครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 26 คน ทั้งนี้ รองผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้มอบใบประกาศนียบัตรแก่ผู้ที่ผ่านการอบรมดังกล่าว ในวันที่ 26 กรกฎาคม 2558 ณ พิพิธภัณฑสถานโบราณล้านนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เป็นประธานเปิดการจัดบรรยายพิเศษเพื่อให้ความรู้เรื่อง “คนเมืองไปวัด ปฏิบัติอย่างไร” และการฝึกปฏิบัติการทำผ้าห่อคัมภีร์ ทั้งนี้กิจกรรมการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีล้านนาดังกล่าว จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้รับความรู้ ความสำคัญและหน้าที่การใช้งานของผ้าห่อคัมภีร์ อีกทั้งยังเป็นการสืบต่อภูมิปัญญาชาวบ้านและวัฒนธรรมประเพณีที่ชาวพุทธจัดทำผ้าห่อคัมภีร์ถวายวัด เพื่อเป็นพุทธบูชาและนำไปห่อพระธรรมคัมภีร์ อันจะเป็นการสืบต่อพุทธศาสนาให้คงอยู่สืบไป ในวันศุกร์ที่ 7 สิงหาคม 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

โครงการล้านนาคดีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดการประชุมสัมมนาวิชาการล้านนาคดีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระดับชาติ ครั้งที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2558 ในหัวข้อ “ล้านนาในกระแสความเปลี่ยนแปลง” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานเปิดการประชุม และผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ประธานกรรมการบริหารโครงการล้านนาคดีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม กล่าวรายงาน วันศุกร์ที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2558 ณ สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ พร้อมด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม รองผู้อำนวยการ ให้สัมภาษณ์ ผู้สื่อข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์การจัดงานแ่วะเฮือน เยือนผญา พิพิธภัณฑ์มีชีวิต วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ชนเผ่า และชาติพันธุ์ล้านนา ในรายการข่าวรอบเมืองเหนือ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 เชียงใหม่ ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2558 ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดกิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตชาวไทลื้อผ่านกิจกรรม “แอ่วเฮือนไตลื้อ” ระหว่างวันที่ 23-25 ตุลาคม 2558 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้วิถีชีวิตชาวไทลื้อ โดยภายในงานมีกิจกรรมการทำอาหารและขนม การปั่นฝ้าย การทอผ้า และการจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ของชาวไทลื้อ ณ เรือนหม่อนตุ๊ด พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดงานแถลงข่าวแอ่วเฮือน เยือนผญา พิพิธภัณฑิมีชีวิต วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมชนเผ่า และชาติพันธุ์ล้านนา โดยมี รศ.นพ.อำนาจ อยู่สุข รองอธิการบดีฝ่ายบริการ พัฒนาสังคม ศิลปวัฒนธรรมและกิจการพิเศษ พร้อม ผศ.วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม นางพิชญ์สินี ทัศนนิมิต ผู้ช่วยผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเชียงใหม่ และ ผศ.มานพ มานะแซม รองผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมกันแถลงข่าวการจัดงานดังกล่าว ณ ห้องประชุม ชั้น 1 สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558

เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2558 สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีเปิดงาน แอ่วเฮือนเยือนผญาพิพิธภัณฑน์มีชีวิตวิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมชนเผ่า และชาติพันธุ์ล้านนา โดยมี นายภักดิ์ วัฒนาธิช รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ผศ.นพ. ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายบริการสภามหาวิทยาลัย มช. นายวิสูตร บัวชุม ผู้อำนวยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเชียงใหม่ และผศ.วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มช.ร่วมเปิดงาน "แอ่วเฮือนเยือนผญา" พิพิธภัณฑน์มีชีวิต : วิถีชีวิต ประเพณี

วัฒนธรรม ชนเผ่า และชาติพันธุ์ล้านนา พร้อมด้วยวงสฤททิตมคักัดจากประเทศต่างๆ และแขกผู้มีเกียรติเข้าร่วมพิธีเปิดดังกล่าว โดยมีรูปแบบการจัดแสดงวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ชนเผ่า และชาติพันธุ์ล้านนา และสาธิตกิจกรรมการเรียนรู้ 8 ด้านล้านนา โครงการล้านนาคตศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การฝึกประดิษฐ์และสาธิตการเล่น “ม่วนจันของเล่น 4 ภาค” ช่วงสุขภาพ การสาธิตนวดแผนไทย (นวดสวนดอก) การฝึกประดิษฐ์และสาธิต การผลิตงานหัตถกรรมพื้นบ้าน “ลานสรวงช่วงศิลป์” จากพ่อครู แม่ครู และสลาเมือง กาดหมั้ว และการแสดงด้านศิลปวัฒนธรรมต่างๆในรอบบริเวณพิพิธภัณฑน์เรือนโบราณล้านนา ทั้งนี้เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การจัดงานดังกล่าวให้เป็นไปอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย และอีกทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวประเพณีฮ่เป้ง โดยงานแอ่วเฮือนเยือนผญา พิพิธภัณฑน์มีชีวิต วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ชนเผ่า และชาติพันธุ์ล้านนา จัดขึ้นตั้งแต่วันที่ 25-28 พฤศจิกายน 2558 เวลา 09.00- 17.00 น. ณ พิพิธภัณฑน์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มช.

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดกิจกรรมแอ่วเฮือนไต้ลื้อ ประจำเดือนธันวาคม 2558 โดยจัดแสดงถึงวิถีชีวิตของชาวไทลื้อ การทำอาหารและขนม การปั่นฝ้าย การทอผ้า และการจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ของชาวไทลื้อ เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนที่สนใจทั่วไปได้ร่วมเรียนรู้วิถีชีวิตดังกล่าว ระหว่างวันที่ 25-27 ธันวาคม 2558 ณ เรือนไทลื้อ:เรือนหม่อนตูด พิพิธภัณฑน์เรือนโบราณล้านนา

กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม กับนานาชาติ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดกิจกรรมบรรยายให้ความรู้เรื่อง History of Lanna Culture และกิจกรรม Lanna Culture Workshop ให้แก่คณาจารย์และนักศึกษาจาก Wenzhou Medical University สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการนำของวิทยาลัยนานาชาติ มข. เพื่อให้นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ได้รับความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และงานหัตถกรรมล้านนา ในวันที่ 29 กรกฎาคม 2558 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เดินทางไปเยือนสหพันธ์สาธารณรัฐบราซิลตามคำเชิญของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบราซิเลีย เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษา ไทย – บราซิล ระหว่างวันที่ 25 – 30 กรกฎาคม 2558 ณ กรุงบราซิเลีย สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดบรรยายให้ความรู้ในหัวข้อ Lanna Thai Dance ให้แก่นักศึกษาจาก GADJA NADA UNIVERSITY ประเทศอินโดนีเซีย ที่เข้าร่วมโครงการ CROSS CULTURAL UNDERSTANDING ที่จัดขึ้นโดยสถาบันภาษา มข. เพื่อให้ความรู้ด้านการฟ้อนรำแบบล้านนา และร่วมเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมล้านนาสู่นานาชาติ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นวิทยากรการบรรยายดังกล่าว ในวันที่ 14 สิงหาคม 2558 ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ ให้เกียรติเป็นวิทยากรบรรยาย ในหัวข้อ Introduction to Thai Dancing และ Introduction to Thai Puppetry และ Thai Lanna Dancing ให้แก่นักศึกษาจาก Nanyang Technological University ประเทศสิงคโปร์ ภายใต้โครงการ Nanyang Technological University Prelude Program โดยสถาบันภาษา มช. ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ระหว่างวันที่ 22-23 ธันวาคม 2558

กิจกรรมพัฒนาบุคลากร และการศึกษาดูงาน การเข้ารับรางวัล ขอผู้บริหาร และบุคลากร สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เข้ารับรางวัลเกียรติคุณบุคคลต้นแบบ แม่พิมพ์ดีเด่น สาขาผู้ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยดีเด่น ประจำปี 2558 ภายใต้โครงการเฉลิมพระเกียรติองค์ราชัน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ 12 สิงหาคม 2558 83 พรรษา มหาราชินี จัดโดย โครงการเฉลิมพระเกียรติองค์ราชัน รัฐ ราษฎร์ ร่วมใจภักดี รักสามัคคี ถวายความดี เพื่อพ่อหลวง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมอบรางวัลแก่บุคคลที่ทำความดี และเป็นแบบอย่างโดยสร้างแรงบันดาลใจให้คนไทยร่วมกันทำความดี ทั้งนี้ พลเอกพิจิตร กลลวณิชย์ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีฯ ในวันอังคารที่ 25 สิงหาคม 2558 ณ ศูนย์ประชุม สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ พร้อมด้วยนางสาวชุติมา พรหมวัฒน์ พนักงานดีเด่น สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ที่ได้รับการคัดเลือกในสายปฏิบัติงานดีเด่น ปี2559 เดินทางไปประเทศญี่ปุ่นเพื่อศึกษาดูงานและเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณ และพิพิธภัณฑ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกลับมาพัฒนาการปฏิบัติงานในสายงาน ตามคำเชิญของ Japan Open-Air Folk House Museum ระหว่างวันที่ 7 - 13 ตุลาคม 2558

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีเลี้ยงส่ง นายศุภฤกษ์ กุลสุข นักช่างศิลป์ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ พร้อมด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแฉม รองผู้อำนวยการและบุคลากรสำนักฯ ร่วมพิธีดังกล่าว ณ ห้องอาหาร โรงแรมศิริปณนา จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 ธันวาคม 2558

การจัดการประชุมของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เป็นประธานการประชุมปรึกษาหารือการจัดประชุมสัมมนาวิชาการ ถิ่นนาคดีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีรูปแบบการจัดสัมมนาเรื่อง ถิ่นนาคในกระแสความเปลี่ยนแปลง และได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านถิ่นนาคดีหลากหลายท่าน วันที่ 19 พฤษภาคม 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เป็นประธานการประชุมโครงการการสำรวจเพื่อจัดทำแผนอนุรักษ์อาคารและรูปแบบรายการอนุรักษ์อาคารที่ทำการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลังเดิม (เรือนลุงคิว) โดยมีอาจารย์จุลทัศน์ กิตติบุตร และ อาจารย์วิณีพานิชพันธ์ กรรมการอำนวยการประจำสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยคณะกรรมการดำเนินงานฯ ร่วมประชุมวางแผน วันที่ 8 สิงหาคม 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการอำนวยการโครงการถิ่นนาคดีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 2/2558 ที่จัดขึ้นเพื่อรายงานผลการดำเนินงานของโครงการฯ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการและเลขานุการอำนวยการโครงการฯ พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร จากคณะและส่วนงานต่างๆ เข้าร่วมประชุม ในวันที่ 27 สิงหาคม 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เป็นประธานการประชุมปรึกษาหารือการจัดประชุมสัมมนาวิชาการ ล้านนาดีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่จะจัดขึ้นในวันที่ 11 กันยายน 2558 ณ สำนักบริการวิชาการ มช. โดยมีรูปแบบการจัดสัมมนาเรื่อง ล้านนาในกระแสความเปลี่ยนแปลง และเผยแพร่องค์ความรู้ 8 ด้านล้านนาดี โดยมีหัวข้อเรื่องขอบเขตวัฒนธรรมล้านนา ล้านนากับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเสนองานวิจัย 8 ด้านล้านนาดี นิทรรศการพร้อมกับการสาธิตและการแสดง ศิลปวัฒนธรรม วันที่ 14 กรกฎาคม 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการและประธานกรรมการบริหารโครงการล้านนาดีศึกษา มช. เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการล้านนาดีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 3/2558 เพื่อร่วมวางแผนการดำเนินงานโครงการล้านนาดีศึกษา ในวันที่ 17 กันยายน 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการวิชาการและติดตามผลโครงการ 8 ด้านล้านนาดี เพื่อวางแผนและติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ 8 ด้านล้านนาดี มช. ในวันที่ 6 ตุลาคม 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการอำนวยการประจำสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 2/2558 พร้อมด้วยคณะผู้บริหารสำนักฯ เข้าร่วมการประชุมเพื่อสรุปผลการดำเนินงานและร่วมวางแผนการดำเนินงานต่างๆ ของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ในวันที่ 29 ตุลาคม 2558 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

กิจกรรมด้านทำบุญบำรุงศาสนา

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีทำบุญเนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนาสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้บริหารและปฏิบัติงาน และร่วมทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่อดีตผู้บริหารสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมที่ถึงแก่กรรม รวมถึงอุทิศส่วนกุศลให้แก่เจ้าของเรือนโบราณล้านนาที่ล่วงลับไปแล้ว โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย และประธานกรรมการอำนวยการประจำสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม รองผู้อำนวยการฯ และบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมพิธีดังกล่าว ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2558 ณ วัดธาตุคำ ตำบลหายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนา จัดพิธีหล่อเทียนและสมโภชเทียนพรรษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี 2558 เพื่อร่วมสืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณี และทำนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยมีรองศาสตราจารย์ นพ.อำนาจ อยู่สุข รองอธิการบดีฝ่ายบริการ พัฒนาสังคม ศิลปวัฒนธรรมและกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประธานคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนาฯ เป็นประธานในพิธี และผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัณย์ เศรษฐเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม กล่าวรายงาน พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากรจากสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและทุกส่วนงาน นำเทียนพรรษาเข้าร่วมพิธีดังกล่าว ในวันอังคารที่ 21 กรกฎาคม 2558 เวลา 08.00 น. ณ ศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นางรุจิรา คอทอง เลขาธิการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมพิธีทำบุญตักบาตรเนื่องในวันอาสาฬหบูชา ประจำปี 2558 ที่จัดขึ้นโดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ วิริยจารี รองอธิการบดีฝ่ายบริหารและทรัพยากรบุคคล พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และพุทธศาสนิกชน เข้าร่วมพิธี ณ ถนนสายวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2558

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมพิธี ถวายเทียนพรรษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เนื่องในวันเข้าพรรษาประจำปี 2558 โดยมีศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ วิริยจารี รองอธิการบดีฝ่ายบริหารและทรัพยากรบุคคล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และพุทธศาสนิกชน ร่วมพิธีดังกล่าว ณ วัดฝายหิน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ ร่วมพิธีทำบุญตักบาตรพระสงฆ์จำนวน 84 รูป เนื่องในวันแม่แห่งชาติ ประจำปี 2558 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล แด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมายุครบ 83 พรรษา ที่จัดขึ้นโดยชมรมพุทธศิลป์ฯ สโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีรองศาสตราจารย์ นพ.นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และประชาชนทั่วไป เข้าร่วมพิธีดังกล่าว ณ บริเวณด้านหน้าศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2558

คณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดโครงการบวชนกขัณฑ์ ประจำปี 2558 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระชนมายุครบ 83 พรรษา (12 สิงหาคม ราชินี) โดยมีพิธีเปิดและพิธีปฐมนิเทศ ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการบวชนกขัณฑ์-จารีณี ที่เข้าร่วมปฏิบัติธรรมดังกล่าว ระหว่างวันที่ 12-15 สิงหาคม ณ สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ บ้านศรีวังธาร ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีรองศาสตราจารย์ นพ.นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร บุคลากร นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และผู้เข้าร่วมโครงการบวชนกขัณฑ์ เข้าร่วมในพิธีดังกล่าว ณ ศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 12 สิงหาคม 2558

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีทำบุญ และพิธีเปิดจุดบริการข้อมูลและจุดบริการเครื่องดื่ม พิพิธภัณฑสถานโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อความเป็นสิริมงคลและประชาสัมพันธ์การให้บริการของพิพิธภัณฑสถานโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย เป็นประธานในพิธีเปิด พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร บุคลากร ทายาทเจ้าของเรือนโบราณและแขกผู้มีเกียรติเข้าร่วมงานดังกล่าว ในวันที่ 15 กันยายน 2558 ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

รองศาสตราจารย์ นพ.อำนาจ อยู่สุข รองอธิการบดี ฝ่ายบริการ พัฒนาสังคม ศิลปวัฒนธรรม และกิจการพิเศษ เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรม: การฝึกอบรมพัฒนาสติและปัญญา ปีที่ 21 ระหว่างวันที่ ระหว่างวันที่ 11 - 18 ตุลาคม 2558 ที่จัดขึ้นโดย คณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระบรมราชินีนาถฯ ณ สถาบันพื้โมกข์มูขุ จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 11 ตุลาคม 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ พร้อมด้วย บุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมพิธีทอดถวายผ้ากฐิน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีรองศาสตราจารย์ นพ.นิเวศน์ นันทจิตอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธีดังกล่าว ณ วัดฝายหิน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ ร่วมพิธีทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะ ประจำปี 2558 ที่จัดขึ้นโดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมี นายปวิณ ชำนิประศาสน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร นักเรียน นักศึกษาและพุทธศาสนิกชนเข้าร่วมพิธีดังกล่าว ณ ถนนสายวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันพุธที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2558

ร่วมกิจกรรม ภายนอก

โครงการลัทธิศาสนาศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยผู้แทนผู้อำนวยการ ร่วมพิธีสวดอภิธรรมบำเพ็ญกุศลศพ แม่แสงหล้า เหลียวรุ่งเรือง มารดา รองศาสตราจารย์ ดร. วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะสถาปัตยกรรม มช. ณ วัดสันติธรรม ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ ร่วมบันทึกเทปถวายพระพรชัยมงคล ในโอกาสสมทวงมงคลเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2558 โดยมีรองศาสตราจารย์ นพ.นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้าร่วมบันทึกเทปดังกล่าว ณ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ วันจันทร์ที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ พร้อมด้วย นางรุจิรา คอทอง เลขานุการสำนักฯ ร่วมพิธีทำบุญเนื่องในโอกาสครบรอบ 10 ปี แห่งการสถาปนาสำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมี รองศาสตราจารย์อุษณีย์ คำประกอบ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร และบุคลากรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมพิธีดังกล่าว ณ ห้องประชุมพระยาศรีวิสารวาจา สำนักงานมหาวิทยาลัย วันที่ 3 กันยายน 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ ร่วมงานแถลงข่าวการจัดงาน “สานตำนานยิ่งใหญ่ สายใยชุมชนท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลป์ พิพิธภัณฑสถานเวียงท่ากาน” โดย พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ โปรดให้ นายจิรศักดิ์ โพธิ์ข้า หัวหน้าสำนักงานกองทุนพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ และรักษาการหัวหน้าโครงการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ เป็นผู้แทนพระองค์ ในงานแถลงข่าวดังกล่าว ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม วันที่ 28 กันยายน 2558

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศรษฐเสรี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมพิธีลงนามและถวายราชสดุดี สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสสมทวงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 83 พรรษา 12 สิงหาคม 2558 โดยมี รองศาสตราจารย์ นพ.นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วย คณะผู้บริหาร คณาจารย์ ข้าราชการ บุคลากร และนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เข้าร่วมพิธีดังกล่าว ณ บริเวณหน้าห้องประชุมพระยาศรีวิสารวจา สำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2558

นางรุจิรา คอทอง เลขานุการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยนางสาวธัญญา เครือระยารักษาการแทนหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นผู้แทนผู้อำนวยการ รับมอบกระเช้าสวัสดิปีใหม่จากผู้แทนผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ 2559 ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 24 ธันวาคม 2558

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 (ประเภทสวยงาม กลุ่มที่ 1) กระทงใหญ่พร้อมริ้วขบวนวิจิตรตระการตา ภายใต้แนวคิด “นพบุรี ศรีสัตตบิภณท์” ในขบวนแห่กระทงใหญ่ งานประเพณียี่เป็งเชียงใหม่ ซึ่งออกแบบและจัดทำโดยสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ คณะและส่วนงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมี อธิการบดี พร้อมด้วยผู้บริหาร บุคลากร และนักศึกษาเข้าร่วมขบวนแห่ดังกล่าว เพื่อเป็นการส่งเสริมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในวันที่ 26 พฤศจิกายน 2558

นางรุจิรา คอทอง เลขาธิการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผู้แทนผู้อำนวยการ พร้อมด้วยบุคลากรเข้ามอบกระเช้าสวัสดิ์ปีใหม่หัวหน้างานประชาสัมพันธ์กองกลาง และบุคลากรงานประชาสัมพันธ์กองกลางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ 29 ธันวาคม 2558 ณ งานประชาสัมพันธ์กองกลาง สำนักงานมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการ ร่วมพิธีลงนามและจุดเทียนชัยถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันพ่อแห่งชาติ โดยมีศาสตราจารย์คลินิก นพ.นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้าร่วมพิธี ณ ศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 5 ธันวาคม 2558

นางรุจิรา คอทอง เลขานุการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผู้แทนผู้อำนวยการ พร้อมด้วยบุคลากร เข้ามอบกระเช้าสวัสดิ์ปีใหม่ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงใหม่ ในวันที่ 29 ธันวาคม 2558 ณ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงใหม่

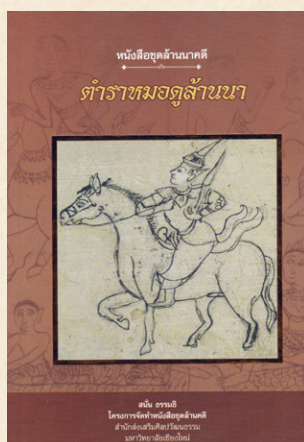
ล้านนาพฤกษาคติ

กินอ้อผะพญา

ร้อยสาระ สรรพล้านนาคติ

ตำราหมอดูล้านนา

เรือนพื้นถิ่นล้านนา
Lanna Vernacular Houses

ลวดลาย ห้ายนต์ ล้านนา

ติดต่อสอบถามและสั่งซื้อได้ที่ : สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
239 ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200 โทร 053-943638, 08-6117-5277
ส่งทางไปรษณีย์เพิ่มค่าจัดส่งเล่มละ 30 บาท (ธนาคารสงฆ์ นางสาวชนาภา คำวงศ์)

RACHAMANKHA
CHIANG MAI

Rachamankha Hotel and Restaurant.
Your Home in Chiang Mai.

6 RACHAMANKHA 9, PHRA SINGH, CHIANG MAI 50200, THAILAND
T. +66 53 904 111 F. +66 53 904114 E-MAIL SALES@RACHAMANKHA.COM WWW.RACHAMANKHA.COM